

UNIVERSAL
LIBRARY

OU_204479

UNIVERSAL
LIBRARY

OSMANIA UNIVERSITY LIBRARY

Call No.

T82

Accession No.

T2755

Author

Ch 445

Title

This book should be returned on or before the date
last marked below.

‘స త్యం’ - ‘శివం’

‘సుందరం’

శ్రీ

చలంగారు

శశి!

చదువరి!!

ప్రముఖ
చలం గ్రంథాలయ,
మచిలీపట్నం.

1943

జనవరి

నెల
పది
తారీఖు

Checked 1965

అచ్చులోనున్నది

చలం

‘చౌ చౌ’

మినర్వా ప్రెస్, మచిలీపట్నం.

స త్యం

(దీనికి మొహాసా కథ కొంతవరకు ఆధారం)

ఒక దో రంగం

(విజయరామరాజు బుస్సే సహాయంతో, బొబ్బిలివారి నందరినీ చంపి, కోట నాక్రమించుకొన్నాడు. బొబ్బిలిని నాశనం చేస్తానని స్పష్టపట్టి, వొక్కమనిషినికూడా బయట పోనీకూడా కట్టుదిట్టం చేశాడు. కాని శ్రుంచివాల్లి; అరినికి పోలీకండా లంచాలు తీసుకొని, లంచమిచ్చినవాళ్లని బయటికి వదిలేస్తున్నాడు. యీ తప్పిలచుకున్నవాళ్లకి బల్ల దొరకడములేదు. కొందరు వొక బండిని దొరికించుకున్నారు.

మధ్యాహ్నం రెండు గంటలు. పెద్ద రెండుబండి, రాజాం రోడ్డుమీద పోతోంది. బండినిండా మనుషులు కూచుని వున్నారు. 1 బండివాడు, 2 వాడి పక్కన సత్యం, చాలా అందంగా వుంది. ఆ సగలూ, కట్టనూ, బొట్టనూ, బోగందన తెలియచేస్తున్నాయి. బండిలో తక్కినవాళ్లందరూ ఆమెకి లగల కుండా కూచున్నారు. ఆమె పక్కన కూచోడానికి యెవరూ వొప్పుకోరు. 3 ఆమె విటుడు సూర్యప్రకాశంగాడు ఆమెకి కొంచెం దూరంగా కూచున్నారు. ఆయన పోకీ పురుషుడు. ఆయన్ని చూడనితోట, యింట్లోకంటే భోగంపేర్లున్న యెక్కువ జీవితకాలం గడుపుతాడని తెలుస్తోంది. 4 అమృతంగాడు. పొట్టి, వీల, మొగమనిషి. కీచుగొంతుక. భార్యసమాస్తే కొంక

భయం. 5 ఆయన భార్య కనకమ్మ. గొప్ప పతివ్రత. కులస్త్రీ. వసువు, కుంకుమ, నల్లపూసలు, మట్టెలు, వీటన్నిటితోనూ, ఆమె పతివ్రతా తనాన్ని చాటుతోంది. 6 మాధవుడు. కనకమ్మ కుమారుడు. 7 సచ్చిదానందస్వాములవారు. నన్యాసి వేషం. అరవై యేళ్లు. 8 దుర్గమ్మగారు. తలగొరిగిన విధవ. ముప్పైలయిదేళ్లు.

మాధవుడు కనకమ్మ నానుకొని నిద్రపోతున్నాడు. దుర్గమ్మ కునికిపాల్లు పడుకోంది. సూర్య- (సత్యంతో) యేమే మీద యెండ పడుతోంది. లోపలికి వస్తావుటే ?

సత్యం- చోటిదీ ?

సూర్య- నేను నీచోట కూచుంటాలేవే.

సత్యం- మీకెండ కదూ ?

సూర్య- నాకేం మొగ్గాణ్ణి. నీ మెల్లని మొహం కందుతుండే.

సత్య- (స్నిగ్ధతో) పరవాలేదులెండ.

సూర్య- అట్లాకాదే.....

కన- యిక్కడ మెడలడానికి చోటులేదు, డబ్బిచ్చికూడా...

సూర్య- (సత్యంతో) యెన్నడన్నా యిల్లాటి ప్రయాణాలు యెరుగుదువుటే ? లోపలికి రావే !

కన- (అమృతంతో) చెప్పండి.

అమృ- (సూర్యప్రకాశంతో) అట్లానే వుండురూ ! యిప్పుడు కదలడమెందుకు ?

2.- జయ్ శీతారామ్, జయ్ శీతారామ్,

సూర్య- (సత్యంతో) వాళ్ళమాటలకేలేవే. నువ్వు లోపలికి
వచ్చేట్టయితే, రావే.

కన- అష్టమయినవాళ్ళతోటే, బండి యెక్కిందికాకుండా, వాళ్ళని
యింకా నెత్తమీదకూడా కూర్చోవలసివాలిట! చీ,చీ.

సూర్య- అష్టమయినవాళ్ళున్నప్పుడు, ఎందుకూ మనసుంటే
యింకే ?

కన- (అమృతంతో) చూపండి. అమాట, బోగొకొంపలు
పట్టుకు తిరిగే.....

సచ్చిదా- జగన్ శీతారామ్.

సూర్య- దొంగతనంగా, యెవరినీ భేలియకుండా, మర్యాదగల
యిద్దరూ.....

కన- (అమృతంతో) మాట్లాడలేమంటే !

అమృ- (సూర్యప్రకాశంతో) యిట్లాటే మాటలంటే.....

సచ్చిదా- (బిగ్గరిగా) జగన్ శీతారామ్.

దుర్గ- (వ్రలికినది లేచి) యెన్ని మైళ్ళొచ్చాము ?

(ప్రతి సమయమనూ, గుండూరిన ముసుగు సరిగాలేసి,
రుద్రాక్షుల తావనం తెప్పతోంది)

సచ్చిదా- పది హేన్సుమైళ్ళు దాటాము.

కన- యింక పరవాలే దనుకుంటా.

సచ్చి- యేమో ! యీశ్వరకటాక్ష మోక్షావుందో ? మనచేతుల్లో
యేముంది. జగన్ శీతారామ్.

సత్యం- రాజామంతా శురకలు ఆక్రమించుకున్నారట.

మొవరూ బదులు మాట్లాడరు. మొహాలు తిప్పేశారు

దుర్గ- ప్రకాశరావుగారూ, మీరెంత యిచ్చారండీ ?

సూర్య- అయిదువేలు.

దుర్గ- మీభార్య పిల్లలూయేరి ?

సూర్య- యేం చెయ్యను ? పున్నవే నాలుగువేలు. అవీ, దాని
నగలమ్మితే వాచ్చాయి. యింకా అయిదువేలమ్మ
న్నాడు, వాళ్ళకూడా అయితే.....

దుర్గ- అయితే.....

సూర్య- యెక్కణ్ణించి తీసికొచ్చేది.

దుర్గ- మీకు పెద్దఅస్తి వుండాలిగా !

సూర్య- (నత్యాన్ని చూపి) యిట్లాంటి స్నేహితులకి పంచిపెట్టాను.

దుర్గ- అయ్యో ! యెంత తెలివితక్కువండీ ! మీకు విచారంగా
లేదా ?

సూర్య- యెందుకు విచారం ? లక్ష్మీనవాల్సు పడాలి విచారం.
అనుభవించకుండా దాచుకున్న వాళ్ళపని యిప్పుడేమ
యింది ? నాకేమి, మహారాజులాగ అనుభవించాను.

కన- అయినా, జోగంముండలు, పున్నల్లపుండి, కొంపలుకూలు
స్తారు. వాల్లని నమ్మిన వాళ్ళంతటి బుద్ధితక్కువ...

సూర్య- వరుచు నక్కలమల్లే పుండే యీ కులస్త్రీలను నమ్మి
ప్రయోజనమేమిటి ? జోగీ జోగీ రాసుకుంటే...

నచ్చి- జయ్ శీతారామ్.

నత్యం- (సూర్యప్రతాపంతో) పెళ్లాం నగలమ్మ, లంచమిచ్చి,
మీరు తప్పించుకొచ్చారా ?

సూర్య- మఱి నువ్వు వాచ్చేస్తావుంటే, నేనింక ఆహ్లాదం చేసే
యిదేముందే ? స్వాములవారంటివారే, భయపడి...

నచ్చి- జయ్ శీతారామ్ !

కన- వారూ రెండువేలిచ్చారు.

అమ్మ- యామంకీ, స్వాములవారూ, మేమంతానరే. తమరు అన్నీ వారులుకొని సర్వసంగపరిత్యాగం చేశారే...

నచ్చి- మాకేం? యెక్కడున్నా వొకటే. డబ్బుతో మాకు లెక్కేమిటి? బంగారమూ తృణం సమానము. కనకనే

శ్రన్నదేమిటో వాళ్లి మొహాన పానేళాం, యేడుస్తూ వుంటే. డబ్బు కిక్కిరికల వాళ్లి దగ్గరే వుట్టి ఆడబ్బు.

అమ్మ- అవును. డబ్బుశాశ్వతమా! వుండవలసింది దేశభక్తి. ఆ మహాపురుషులు రంగిరాయలూ, వెంగళరాయలూ, పాపయ్య, పోయినతరవాత బాబ్బిలిమొహం చూడ లేక పరుగెత్తుకొచ్చాను.

నత్యం- వున్నవాళ్ల గతేమిటి?

• (యెవరూ బదులు మాట్లాడరు. ఆ మానంక చూడరు.)

దుర్గ- నేను పొంబరిదాన్ని. యేమో ఆడదాన్ని. ఆ ఫరంగి సరదాల్లు గొంపేస్తారో! మాసంకంబు స్త్రీకి యెక్కి- వేమిటని, మాతమ్ముడు దాచుకున్న ఆరువేలూ నాట్లగుంబు, అనిచ్చి తెప్పించుకొన్నాను.

సూర్య- పోనీ, మానమంటే అంత అభిమానంగలవారు, మరి బాబ్బిలి ఆడవారు వేర్చిన గుండంలో పడకపోయినారా?

దుర్గ- (కన్నీళ్లు పెట్టుకొంటూ) పడితే ఆయనలోనే ఆనాడే పడవలసింది. యిప్పుడెందుకు? పుణ్యమా, మోక్షమా!

సూర్య- యుద్ధానికి ముందు, బాబ్బిలి, బాబ్బిలి, బాబ్బిలికి పాణిగొలిస్తామన్నాడు. ఆ ప్రభువులు కాస్తా పోగానే మెవరితోనో వారిది.

అమృ- తమరూ అంతేగా !

సూర్య- నాసంగతికూడా కలుపుకునే అన్నా..

కన- మా అబ్బాయికోసం వచ్చాగాని నేను, లేకపోతే బాబ్బిలి
కదిలేదాన్నా ! యింక వంశనాశనమయితే ...!

సూర్య- మఱి రావువారి వంశం సంగతేమిటి ? మనకోసం వారి
వంశమంతా నాశనమయిందే ! యిదే దేశభక్తి !
వంశంలేని సన్యాసులుకూడా.....

నచ్చి- జయ్ శీతారాం, ఏకమేవాద్వితీయం. అహంబ్రహ్మస్మి!
ఆత్మంత స్వేచ్ఛఅయిన పదార్థం యింకోటిలేదు. మా
ఆత్మనెవరు కట్టెయ్యగలరు ? యీ విజయనగరంవాడా !
ఖయిదులోవున్నా స్వేచ్ఛేమాకు. జయ్ శీతారాం,

సూర్య- సత్యంతో నువ్వెందుకోచ్చావే ? నీకెక్కడున్నా
యిబ్బం దేముండే ?

సచ్చి- యిందరికీ కారణాలుండగాలేనిది, నాకుండవా యేమిటి ?
ఆ కారణాల్లో యేదన్నా సరిపోతుంది.

దుర్గ- అన్నీ కారణాలే ! యింకోపూర్వో వెలిగించడానికి !...
గతిలేక యీబండ్లిలో యెక్కాము, యేంచేస్తేపోతుందో
యీపాపం ! యామండీ స్వాములవారూ, యేంచేస్తే
పోతుందీ పాపము ! చివరికి మీరుకూడా...

సచ్చి- శరీరానికిగాని మైల ఆత్మకేముంది ? అందఱి ఆత్మా
వొకట ! అయినా లోకోపకారార్థం, సన్యాసులుకూడా
యీ బేధాలు పాటిస్తారు. తప్పనిసరై నప్పుడు పాటించ
రు. అయినా శరీరాన్నీ, ఆత్మనీ, డబ్బిచ్చిన వాడి

స్వాధీనమల్లా చేసే బోగందాన్ని సరకంలో.....

బాబ్బిలి ధ్వంసమయింది యిట్లాంటి పాపాత్ములుండబట్టి!
సూర్య- (సత్యంతో) వాళ్ళతో మనకేంగాని, యెందుకొస్తున్నావు చెప్పు.

సత్యం- మాయెట్లా విజయనగరం సర్దారొకడుచేరి, నన్ను బలవంతం చెయ్యడం మొదలుపెట్టాడు. దేనికోసం, కిరాతుడు, వాణ్ణి, ముట్టుకోనిస్తానా! అవతార పురుషులు వెంకటేశాయల పాదధూళిని నాతలమీద వేసుకున్నా. ఆయనపట్టణంలో ఆయన వ్రప్పతిని బతికి, విజయనగరం కుక్కని నన్ను తాకనిస్తానా! నేను మొగవాణ్ణి వ్రుడాలనిపించింది. యుద్ధంలో నేనుకూడాపోయివుండును కదా? యిట్లా బట్టలొక్కొక్క పారిపోయ్యేగతి వచ్చిందా? మఱి యింకేం చెయ్యను? వాడు నన్ను వదిలేట్లా లేడని పారిపోయి వచ్చాను.

కన- యెంతబద్ధాలుచెపుతారుబోగంముండలు? వాళ్ళుబతుకేలేది!
సచ్చి- ఆశ్చర్యమేముంది! బోగందానికి నీతేమిటి? జన్మ శీతారాం.

దుర్గ- మనందరికం టీ అభిమానమొచ్చిందే! నాయిత్రంమొదలు అడ్డమయిన.....

(మాధవుడు లేచాడు.)

మాధ- (కళ్ళు నులుముకొంటో) అమ్మా! మంచినీళ్ళు నాలిక పీక్కుపోతోంది.

బండి- యింక యెనిమిది మైళ్ళదాకా నీళ్ళు లేవు.

(సత్యం గడ్డిలోంచి కంచెంబు తీసి గ్లాసులో నీళ్ళు పోసింది)

సత్యం- యింద బాబూ.

(మాధవుడు సంతోషంగా చెయ్యిబాచాడు.)

కన- (చెయ్యి లాగేసి) ఛా, ఛా, ముట్టుకోకు...ఆ నీళ్లా!

మాధ- ఆయ్యో! మంచినీళ్ళు! నాలిక పీక్కుపోతుంది.

(యేడుస్తున్నాడు.)

దుర్గ- పసిపిల్లాడికి తప్పులేదు. తాగనీండి.

కన- ఛండాలుడి నీళ్లన్నా తాగొచ్చుగాని.....

మాధ- అమ్మా, నీకాళ్లుపట్టుకుంటా. కొంచెం తాగనీ.

కన- వొద్దు, నాయనా, యిదుగో భావి వొస్తోంది.

మాధ- (రెండు నిమిషాలుండి) అమ్మా! అమ్మా! నేనుండ లేను. నా ప్రాణాలు పోతున్నాయి.

అమ్మ- పిల్లవాణ్ణి చంపుకుంటావా?

కన- అయితే ఆనీళ్లు తాగనిస్తారా? చస్తేనే మంచిది. దానినీళ్ళు తాగడం కంటే.....

అమ్మ- (మాధవుడితో) యిట్లారా, నే నిప్పిస్తాను.

కన- వొల్లకాదు.

అమ్మ- ప్రాణం పోయ్యేటప్పుడా! నేనిప్పించి తీరతాను.

(బలవంతంగా కనకమ్మనునెట్టి అమ్మలెం మాధవుణ్ణి తన వేపు లాక్కుంటున్నాడు)

కన- నేను వురేసుకుంటా, బావిలో పడతా.

సూర్య- హాయిగా చల్లని నీళ్ళు తాగొచ్చు.

కన- (సత్యంతో) నువ్విస్తావుటే? నీకు సిగ్గు, మతం, యేమీ లేవుటే. నీనీళ్లు బ్రాహ్మణ కిచ్చావంటే; పురుగులుపడి పోతావు, బిన్న బిన్నాలి.....

నచ్చి- జయ శీతారాం. నా కమండలంలో కొంచెంగా నీళ్ళు
న్నాయి.

కన- (కోపంతో) యిత నే పెందు కూరుచున్నారండీ? మంచి
వాణే!

నచ్చి- అవి గొంగులయితే? మావంటివారు యెక్కడ కూచో
డమే తప్ప. యీ బండిలో యెక్కడమున్నా! యీ
లోపల నాకు దాహమయితే, మళ్ళీ యెక్కడ దొరుకు
తాయి?

సూర్య- యిప్పుడన్నా యియ్యండి.

నచ్చి- అబ్బాయిని యిట్లా యివ్వండి. యెంగిలిచ్చేస్తాడేమో!
మంత్రించిన నీళ్ళు. కడుపు కాల్చేస్తాయి, యెక్కుకు
పోసుకోకపోతే!

(మాధవుడు యెప్పటిచోటికీ వెళ్ళాడు. అయిదు నిమి
షాలు యెవరూ నూగ్గాడరు. స్వాములవారు జపం చేస్తున్నారు.
దుర్గమ్మ కునికిపాల్లు పడుతోంది)

కన- (అమృతంతో) యింకా యెంతదూర ముందండీ వూరు?
అమృ- ఏమోయి, బండిఅతను?

బండి- యిరవై మైళ్ళు.

అమృ- యెప్పటికీ చేతుకుంటాం?

బండి- రాలి పడింటిలోపు.

దుర్గ- అప్పుడా వంటలు చేసుకునేది?

నచ్చి- వొండుకునే దేమిటి? దుకాణాలు కట్టేస్తారు.

కన- యెట్లా?

మాధ- అమ్మా! యెట్లా! చాలా ఆకలేస్తోంది.

అమృ- నాకూనూ నిన్నరాత్రికూడా భోజనం లేదు.

సూర్య- మనకెవరికీ యేమీ తెచ్చుకోవాలని తట్టలేదు.

దుర్గ- నాకు జ్ఞాపకముంది. కాని తెచ్చుకుంటేమాత్రం, యెట్లా వీళ్లలో తినడం? వంటలకి రాజాంబోపున, తోవలో ఆగడం భయమయ్యెను!

అమృ- అడావిడిలో అన్నీ మరిచిపోయినాం. పాత్రలు దక్కితే చాలనే వుద్దేశ్యం తప్ప—

కన- నాకూ కప్పు తిరుగుతున్నాయి.

నచ్చి- జుట్లో తాళాం, సన్యాసులం మాకెందుకూ భోజనం? వున్నా వాకటే లేకపోయినా వాకటే. యెన్నార్లన్నా యిట్లానే కూచుని వుంటాం! ఆకలి దప్పులు వాదిలేసి వాయుభక్షణం చేసి వుంటాం.

(సత్యం బండిలోంచి బుట్ట తీస్తోంది.)

యెవరన్నా యామన్నా పెడితే తింటాం. లేకపోతే ఆక్కర్నే లేదు. మీరెవరన్నా యేమన్నా తెచ్చుకుంటే సన్యాసికి ముందు పెట్టకండా తినరుకదా! లేకపోతే లేనేలేదు.

(సత్యం బుట్టవిప్పి, అన్నీ చుట్టూ పరుస్తోంది. అటు కులూ, అరిటిపప్పు, కొబ్బరి, శనగపప్పు, జలేబీ, మినపకొట్టె, మాంసంకూడా)

సత్యం- యింకా మీరెవరన్నా మోఘలహారాలు తింటారేమో, నేనూ ఆప్పుడే తినొచ్చుననుకున్నా. కాని మీరెవరూ తెచ్చుకోకపోతే యింకేముందీ.....

(తింటోంది. కొంచెం బండివాడికిస్తోంది. అందరూ వాటి
కేసి చూడడం, కళ్ళు తిప్పేసుకోడం)

సూర్య- యెన్ని తెచ్చుకున్నావే తినడానికి? యిక్కడ వున్న
వాళ్లందరం తిన్నా యింకా మిగులుతాయి.

మాధ- అమ్మా, అమ్మా!

సూర్య- యెట్లానయినా తెలివిగలవాళ్లు తెలివికలవాళ్లే! యిందర
మున్నాం వొక్కరికీ బాగర్త వుందీ?

మాధ- నాన్నా! నాన్నా!!

సత్యం- యెంతదూరముందో యేమీ తెలీదు. అందుకని యిన్ని
తెచ్చుకున్నా. దోవపాడుగూతా సరిపోవడానికి.

మాధ- నాన్నా! అమ్మా! ఒకటి.....

సత్యం- (సూర్యప్రకాశంతో) రెండరిటిపళ్ళు తీసుకుంటారామేం?

సూర్య- యేమోలే, యెందుకులే! యెంతచెడ్డా.....

దుర్గ- దాన్ని వుంచుకోగాలేనిది, దానిదగ్గర పళ్ళు తినడానికి
శోత్రాయం వొచ్చింది గావును! అన్నీవేపాలు! తినండి.

అమ్మ- దానియింట్లో యెప్పుడూ తిననట్లే.....

సూర్య- అయితే అదివేరు. (సత్యంతో) పోనీ, తేవే! యిందరు
చెవుతూవుంటే! (స్వాములవారితో) యేమంటారు
స్వాములవారు?

సచ్చి- తప్పకుండా తినవొచ్చు. యిట్లాంటి సమయాల్లోనా!
ఆకలేస్తే వ్యాసుడు పండిమాంసం తిన్నాడు. నారదుడు
కొడుకుల్ని వొండుకులిన్నాడు. వసిష్ఠుడు బోగందాని
చేతుల్లో.....

దుర్గ- నిజమేనండీ? నేనెక్కడా వినలేదే! కాని మును లట్లా
చేశారుగాని, వితంతువులు యెక్కడన్నా పురాణాల్లో
తిన్నట్లు దుష్టాంతాలున్నాయా?

(సూర్యప్రకాశం తింటున్నాడు.)

సత్యం- ఆ జిలేబి తీసుకోండి. వాట్టి పళ్లతో.....

సూర్య- యెంతచెడ్డా బ్రాహ్మణ పుటక.....

మాధ- అమ్మా! అమ్మా.....

కన- అమ్మాలేదు. గిమ్మాలేదు. పూరుకో.

సచ్చి- జయ్ శీతారామ్.

మాధ- అమ్మా! నాకడుపు కాలిపోతోంది.

కన- యెక్కడపుట్టావురా, వెధవా నువ్వు! నాప్రాణాలు కొరికే
స్తున్నావు!

మాధ- చచ్చిపోతున్నా. యిఖ బలెకను.

కన- చచ్చావన్నాకావు. నాకూ కుప్పు తిరుగుతున్నాయి.
యేం చెయ్యను? కుప్పుముండలందరికీ తిండివుంది, యీ
లోకంలో.....

దుర్గ- అంతేనమ్మా! న్యాయానికి రోజులుకావు. అన్యాయంగా
ఆర్జించేవాళ్ళకే కడుపునిండా తిండి. యిదేం లోకమో!
దేవుడెక్కడున్నాడో?

సచ్చి- మేమింక ఆగం. యెప్పుడు సన్యాసులం అయినామో,
అప్పుడే బిక్షకులం. మాకు అన్ని బంధనాలూ లేగాయి
యింకేమిటి?

(సత్యంవేపు చెయ్యిబాచి)

భవతీ, భూతాండేహి!

(సత్యం తెల్లబోయి ఆయనవంక చూస్తోంది)

సచ్చి- నీకర్థంకాలేదు గావును. కడుపు కాలిపోతోంది అని.
రెండిట్లా పారెయ్యి అన్నమాట.

(సత్యం ఆయనకి అరిటివల్సిచ్చింది)

సచ్చి- (అవి కుక్కుకుంటో) యీ పళ్ళేనే? ఆజీలేవీ అవికూడా
యియ్యవే. సన్యాసులకి పెట్టినఫలం యెన్నిజన్మాలకి
పోదే.

సత్య- వొండినవి మేము తాకిలే, తినరనుకున్నా. తింటే
సంతోషం. యిందండి.

సచ్చి- (తీసుకొంటో) నాకు కులమేమిట? సర్వం ఏకం జగ
న్నాధం. కాయానికి బేధంకాని, నీలోవుండే ఆత్మ,
నాలోవుంది. యిదంతా మాయే.

నూర్య- యిండాకే దానిపక్కన కూచోనన్నారు మఱి!

సచ్చి- యీలోకులున్నారే, వాళ్లకి జ్ఞానముందా? నన్ను బోగం
ముండ పక్కన చూడగానే, చప్పున యెన్నిన్నో అను
కుంటారు. యేమీలేనిది వృథా అపవాదువొస్తే యేం
లాభం!

(దుర్గమ్మ స్వాములవారివేపు యియ్యమని చెయ్యి యెవరికీ కన
బడకుండా, కొంగు అడ్డంబెట్టి జాచింది)

సచ్చి- (బిగ్గిరిగా) దాన్నే అడుగు. బిచ్చంలో బిచ్చమా!
(దుర్గమ్మ పూరుకుంది.)

మాధ:- నాన్నా! నువ్వన్నా యిప్పించపూ?

(సత్యాన్ని అడగమని కనకమ్మ అమృతాన్ని గోకుతోంది.)

అమృ:- పసివాడు మాఅబ్బాయికికొంచెంయేమన్నా యివ్వవుట!

సత్యం- అయ్యో, యివ్వండి. యివన్నీ నే నేం చేసుకోను ?

అమ్మ- యేం కావాలిరా ?

మాధ- అన్నీనీ.....ఆ జలేబీ.....

(అమ్మతం జలేబీ పెద్దముక్కతీసి కనకమ్మ కందిచ్చాడు. కనకమ్మ బండి గూడువేపు తిరిగి, కొంచెం కొరికి, తిని, తక్కింది మాధవుడి కిచ్చింది.)

మాధ- కొరికావు ! కొరికావు ! (యేడుస్తున్నాడు.)

కన- (మాధవుణ్ణి కొడుతో) అబద్ధాలుకూడానా వెధవా ! నీకు మతిపోతోందా ? అదిముట్టుకున్నది నేను తింటానా ? (మాధవుడు తింటున్నాడు, దెబ్బలుతింటోనే. యాడవడానికి వ్యవధిలేదు. అమ్మతం మాధవుడికింకా అందిస్తో, తనుకూడా తింటున్నాడు.)

దుర్గ- నిన్న ప్రాద్దున వొంటిపూటచేసిన భోజనం.

సూర్య- మీరుకూడా కానీండి. స్వాములవారే తినగాలేనిది ?

సచ్చి- మా సంగ తెందుకు ? కులం, గోత్రం, కర్మ లేనివాళ్ళం.

మేమూ ఆమే వొకటేనా ? అమ్మా ! అడది అట్లా మేకమీరడమే ? హిందూధర్మమంతా, మతమంతా స్త్రీమీద నిలవబడివుంది. అందులో వితంతువు. అవితంతువుని సరిగా వుండడానికి యెన్నికట్టుదిట్టాలు యేర్పరిచారు ? యెంతపవిత్రంగా వుండాలి ? వేశ్యవంక కల్లేత్తి చూడవొచ్చా ? అందులో వేశ్యముట్టుకొన్న వస్తువు.శాస్త్రం యేమాత్రం వొప్పదు.

సూర్య- కావలసినన్నివున్నాయి తినడానికి. ఆమెతింటే అయి పోతాయి అని భయపడకండి.

నచ్చి- (సత్యంతో) మా కమండలంలో వుదకం అయిపోయింది.
జలం కొంచెం యిప్పిస్తావులే ?

సత్య- వొక్కటే పంచపాత్రానింది. దాంతో నేను తాగాను.

నచ్చి- నాకు యెంగిలేమిటి ? అన్నం అశుద్ధం వొకటయినవాడికి!
శాస్త్రంలోకూడా “ సతిమోవికి యెంగిలి లే ” డ
న్నాడు. తేవే. (తాగుతున్నాడు.)

దుర్గ- (నచ్చిదానందస్వామితో) తమరు కొంచెం మంత్రించి,
ప్రసాదం దయచెయ్యాలి. మళ్ళీ యెప్పుడో తమర్ని
కలుసుకోడం. యిట్లాంటప్పుడు కాకపోతే, మహాత్ముల
చేతినించి తినడం మళ్ళీ తటస్థించదు, యీ పాపిష్టి
జన్మానికి.

(స్వాములవారి దగ్గరించి, తనంతట గనే తీసుకు తింటోంది.
బుట్టలో అన్నీ అయిపోతున్నాయి. కనకమ్మ చూసింది.)

కన- పడిపోతున్నా. నాకళ్ళు తిరుగుతున్నాయి. పోతున్నా,
పోతున్నా. కాని అవి నాగొంతుకలో కూరకండి.
దానిని నాకేంవొద్దు. బలవంతం చెయ్యకండి. ఆలీలీలీ
బలం చేస్తుంది. కాని అది నాకసలొద్దు.

(పడిపోతోంది, అమృతం, నోట్లోపెడుతున్నాడు. కళ్ళుమూసు
కుని అట్లానే తింటోంది. మింగి నోరు తెరుస్తుంది. కాని కళ్ళు
తెరవదు. తనచేస్తో తీసుకోదు.)

(తెరపడింది)

రెండో రంగం

(గ్రామీణులు పదిగంటలు. రాజాంబలో సత్రం. హాలులో కంబళీమీద అందరూ కూచునివున్నారు. స్వాములవారు జింక తోలు పడుచుకున్నారు. దుర్గమ్మ కేంద కూచుంది. ఆమె నాను కొనే సత్యం కూచునివుంది. ఆమె నానుకొనే కనకమ్మకూచుంది. సత్యంతో అందరికీ చాలా స్నేహమయింది. ముఖ్యంగా ఆడ వారి! మరీ స్నేహం. అందరూ సంతోషంగా మాట్లాడుకుంటూ తాంబూలా లేసుకుంటున్నారు.)

ఆమె- తొందరగానే చేరుకున్నాం. చాలా రాత్రవుతుందని భయపెట్టారు.

నూర్య- రేపు పొద్దున్నే బయలుదేరితే సాయంత్రానికి చేరు కుంటాం.

సదా- యేమో, చేరుకున్నదాకా నిశ్చయంలేదు. అంతా ఈశ్వరకరుణ. జయ శీతారాం.

ధర్మ- యిందాక మనచీట్లు చూశాడుగా, ఆతురక ఆయన !

కన- యామన్నాడు ?

ఆమె- సరే, వెళ్ళవచ్చున్నాడు.

దుర్గ- మళ్ళీ యీనాటికి కడుపునిండా భోజనం చేశాము.

ఆమె- సావం, సత్యంలేకపోతే మనందరిపనీ అయ్యేదే !

నూర్య- దీనిమేలు నేనెన్నడూ మరచిపోను.

ఆమె- యీసారన్నా ముందే జాగ ర్తపడి, కావలసినవన్నీ తీసి కళ్ళాలి.

దుర్గ- యింకోసారి పొరపడతామా ! మనం బయలుదేరేముందే
అంగళ్ళు తెరుస్తారు.

సచ్చి- గుణం వుండాలిగాని, జాతీ, నీతీ, యేమిటి ? యెందుకు
పెద్దబాట్లూ, మడిపించటానూ ! ఆఖికి బోగందాని
కుండే అవుదార్యమన్నా వుండదు.

సూర్య- దాన్నడమెందుకు ? దానివృత్తిదానిదీ, యెవరివృత్తి
వారిదీ.

సచ్చి- కాని ఆజాతిలోకూడా, దీనికున్నంత మంచిబుద్ధి యెవరికీ
వుండదు. యామంటావు, కనకమ్మా ?

కన- నాప్రాణాలూ, మాలబ్బాయి ప్రాణాలూ నిలపెట్టింది.
దీనిమేలు నేనెన్నడూ మరిచిపోను.

ఆమ్మ- ప్రాణమన్నా యియ్యాలన్నంత కృతజ్ఞత వుట్టింది నాకు.

సచ్చి- స్వార్థత్యాగం, దయూ, యిట్లాంటి గుణాలు.....

(తురక జవాను వచ్చాడు)

తుర- యిక్కడ సత్యం యెవరు ?

సత్యం- నేను.

తుర- మాసర్దారు నిన్ను రమ్మంటున్నారు.

సత్యం- మీ సర్దారుకి నాలో యేంపని ?

తుర- యేమో ! రా, తెలుస్తుంది,

సత్యం- నేను రాను.

తుర- యేం లాభం, నరిగా రాకపోలే, లాక్కెడతారు. మర్యా
దగా రా.

సత్యం- రానని చెప్పు, పో.

తుర- సరే, కాచుకో, తురకదెబ్బ. (వెళుతున్నాడు).

(ఒక నిమిషం మాట్లాడరు)

కన- యిదేమిటి, చున్నట్లుండి ?

సూర్య- చూశారూ, వెధవ తురక నౌకరు పొగరు ?

నచ్చి- మనమంటే, యింత చవకయింది వీళ్ళకి ! విజయనగరం
యీ తురక సహాయం అడిగినందుకే కదూ ?

కన- పిలవగానే వొస్తారేగావును, అడవాళ్ళు ! మంచిపని
చేసింది. అంతేకావాలి. నౌకర్లమా యేం ?

అమ్మ- కావలిస్తే తనే రాకూడదూ ? యిక్కడికి ?

దుర్గ- హిందూ అడవాళ్ళంటే అంత చురుకైన వాళ్ళకే. నన్ను
పిలిస్తే తెలిసేది.

నచ్చి- (నవ్వుతో) నిన్నెవరు రమ్మంటారు ?

అమ్మ- చాలా బాగా అంది, పీడాలాయిరి. బాబ్బిలివార్లకి
కీర్తి తెచ్చింది.

నచ్చి- అడదంటే అట్లా వుండాలి.

దుర్గ- రాకపోతే యేమిటో చేస్తాట్ట. యేం చేస్తాడు ?

కన- లొక్కుపోతాడుగావును.

అమ్మ- మనందరం పూరుకుంటామా, చూస్తో ?

దుర్గ- యెవరయితేనేం ? స్నేహానికి స్నేహం.

సూర్య- పూరుకోకూడదు. దాని వొంటిమీద నెయ్యిపడ
నియ్యకూడదు. యిందరమున్నాం.

నచ్చి- అయినా యెందుకో రమ్మంది ?

సూర్య- యింకెందుకు ? కళ్ళు కనపడుతున్నాయా వీళ్ళకి ?
యిప్పుడే చెప్పుతున్నా. మనస్త్రీల మానం మనందరం
కలిసి నిలుపుకోవాలి. స్నేహం మరవకూడదు.

(జవాను మళ్ళీ వచ్చాడు. స్వాములవారు యేం చూడనట్లు జపం మొదలుపెట్టారు.)

జవా- ఆఖరుసారి మంచి మాటలతో వస్తావా, రావా, అని అడుగుతున్నారు.

సత్యం- ఒకమాట రానని చెబితే తెలీదూ, మీ స్వార్థానికి?

జవా- మీ అందరితోకూడా చెప్పమన్నారు. మంచి మాటలు చెప్పి పంపించండి దాన్ని యీ రాత్రి ఆయన దగ్గరికి వెంటనే. లేకపోతే మీమీద కూడా ఆయనక అగ్రహం వస్తుంది. యింకో అరగంటలో వస్తాను.

(వెడుతున్నాడు.)

అమృ- యెందుకు రమ్మన్నాడో, యేమిటో, కొంచెం ఆలోచించవలసిన విషయమే.

దుర్గ- యెందుకో వెళ్ళి అడిగొస్తే, పోయిందేముంది?

కన- యెంతయినా అధికారి. ఆయన చేతుల్లో వున్నాం.

దుర్గ- సూరిశే, చీటీ మళ్ళీ చూడడానికో, దేనికో, రమ్మన్నాడు. వెడితే మాత్రం?

సత్యం- నాకు తెలుసులెద్దయ్యా, యెందుకు రమ్మంటున్నాడో.

కన- యెందుకయినానూ, వెడితే యిప్పుడే పోయింది?

తప్పేముంది?

సత్యం- నేను వెళ్లినని మీకుకూడా మళ్ళీ చెప్పాలాయేమిటి?

అమృ- వెళ్లినని దుడుకుగా అనేస్తే సరా! ఆ వొక్క మాటతో ఆయిందా? తరవాతి దానివల్ల కలిగే కష్టనిష్టారాల సంగతికూడా ఆలోచించాలి. ఆయనచేతుల్లో వున్నావు. మర్యాదగా అడిగాడు. ఆ మర్యాద నిలుపుకోకపోతే

అవుమర్యాద చేస్తాడు. యింలేగాని తప్పింకునే దెట్లానూ లేదు.

సత్య- బలవంతం చెయ్యమనండి ! ఆ దేశద్రోహి, కులహీనుడు తురక, వొక్కడూ వుండి, రాత్రి నన్ను రమ్మంటే నేను వెడతానా ?

సూర్య- ముందే యెందుకట్లా అనుమానపడతావు ! వెళ్ళి యెందుకో చూసి, అట్లాంటి సంగతి వుంటే వొచ్చియ్యి. అట్లానే అని నిశ్చయమైతే, నేనుమాత్రం నిన్ను వెళ్ళమంటానా ?

సత్య- (సూర్యప్రకాశంతో) మీమాట తోసియ్యలేక వెడుతున్నా. (వెళ్ళింది)

కన- రోజుకి పదిమందిని చూసేదానికి అభిమానమంట ! అన్నీ ఒక్కటే, మనచేత బతిమాలించుకోదానికి !

దుర్గ- మాలాష్ట్రా, మంగలాష్ట్రా, అందరూ పనికిరాగా లేనిది, నిశ్శేషమంటి సర్రాడు వెగటయినాడు గావునం !

కన- అతన్నిందాక చూశాను. యెంత తీవ్రగా వున్నాడని ! కళ్ళు తివ్వకోలేక పోయినాను. అతనిభార్య యెంతో చుకుందో !

అమృ- పోనీ నువ్వు వెళ్ళకపోయినావు దీనిబడులు ?

కన- ఛీ !

అమృ- యేం ?

కన- నేనేం బోగొందాన్నా ?

సూర్య- తురకసర్దారుకి కళ్ళు లేవనుకున్నారా యేమిటి ?

(సన్యాసి కళ్ళు తెరిచాడు)

సచ్చి- జన్మ శీతారామ. వెచ్చింగీ లంజ ? రిక్షించింది.

(సత్యం రోపంబో రోపకాంబో వచ్చింది)

సూర్య- యేమిటి ? యేమిటి ?

సత్య- తురక నెవవ ! గున్నపోతు ! వాడికా నేను చిక్కేరి ?

నెప్పుమంటారు మీకే !

దుర్గ- (సప్రవృత్తి) యేమిటి ? మొదటిసారి అంతా నెవ్వ.

సత్యం- యేమిటి ? అక్కడకి నెవ్వ. నెవ్వ.

సూర్య- (సప్రవృత్తి) యేమిటి ? యీ నెవ్వ. మొదటిసారి నెవ్వ.

అమృ- (సప్రవృత్తి) యీ నెవ్వ. మొదటిసారి నెవ్వ.

సత్యం- మీకే ? మీకు సప్రవృత్తి నే వుంది ! నెవ్వ మనిమాత్రం బతిమాలుకోండి తెలుసు.

సూర్య- మనం యింక పూరుకోకూడదు.

కన- యెంతమాత్రం పూరుకోకూడదు. యిప్పుడు దీన్ని యింది యింకా నేపటికి.....

దుర్గ- దాన్నే గనక సరిపోయింది. మనన్నె వరినన్నా ఆయితే...

సచ్చి- హిందూధర్మాన్నంతా మంట గలిపారు. యిట్లానే. హిందూ పాతివ్రత్యాన్నంతా పాడుచేశారు... యీ ప్లేచ్చులు.

అమృ- యేం చేద్దాం ?

సూర్య- అందరం వొకటిగా వెళ్ళి.....

(తురకజవాను మళ్ళీ వచ్చాడు.)

తుర- యీ బోగొంది మానెవ్వరు మాట చెప్పడానికి దగ్గరికి వస్తే, ఆయన్ని మొహంమీద కొట్టి, పుక్కిరిసి వచ్చింది.

యిదంతా మీరు కలిసి చేయించిన పని. మీరు రాజ
ద్రోహులు. పన్నెండు గంటల్లోగా, యారాత్రి, దీన్ని,
ఆయన దగ్గరికి నెమ్మదిగా పంపించాలి. పంపకపోతే,
యిక్కడున్న ఆడవాళ్ళని నౌకర్లు తీసుకుపోతారు.
తక్కిన వాళ్ళందరినీ కైదుచేస్తాము. మీ ప్రాణాలకీ
మేము జవాబుదారీకాదు. అందాకా ఒక్కరూ యిక్క-
ణ్ణించి కదలడానికి వీలేదు. పన్నెండింటికీ మళ్ళీవస్తాను.
(వెళ్లిపోతున్నాడు.)

సచ్చి- సాయేబుగారూ, వొక్కనిమిషం ఆగండి.

అమ్మ- మేమేం చెయ్యాలి?

దుర్గ- దానికీ మాకు సంబంధమేమిటి?

సచ్చి- అది రాకపోతే మమ్మన్నెండుకు కయిదు? తీసికెళ్ళండి
మే మేం వొద్దన్నామా!

కన- మేము గతలేక అది కూచున్న బండిలో యెక్కవలసి
వచ్చింది. కాని అదెవరు మేమెవరు?

తుర- మాసర్చార్ దొంగ కాదు. చాలా మర్యాదస్తులు. అది
తెలీటంలేదు? రాసన్నవాళ్ళని బలవంతం చెయ్యడం
మీరే దాన్ని యిష్టపడ్డట్టు చేసి పంపాలి.

దుర్గ- పోనీ వెళ్ళవే!

అమ్మ- అవును. వెళ్ళు.

సత్యం- నేనా వెళ్లేది?

సచ్చి- (జవాబుతో) చూశావా మరి !

అమ్మ- నీ పెంకెతనంవల్ల మాకీబ్బంది వచ్చిందికద !

దుర్గ- యింత పట్టు పనికిరాదు యెవరికీ.

సత్యం- నేనే వెళ్ళేది?

(జవాను వెడుచున్నాడు.)

అమ్మ- మాముండా నలన! తెల్లనివాళ్ళదగ్గికి వెళ్ళు. మా దేవుడు? బాబ్బిలి. నీవంటివాళ్ళని—.

దుర్గ- సరేలేండి. యిప్పుడేం చేద్దాం?

కన- చేసేదేముంది? అది వెళ్ళితిరాలి. వెళ్ళకపోవే ఆయన వొప్పుకోడు. అన్నంతా చేసి తీరతాడు.

దుర్గ- యింటిమందికి తనవల్ల హానికలుగుతోవుంటే, అదిమాత్రం చూస్తూ వూరుకుంటుందా?

సత్యం- ఆ టకువు దగ్గికి, రాజదొంగి దగ్గికి- నేను వెళ్ళను. నా ప్రాణంపోయినా నేను వెళ్ళను.

కన- ఒక్క ప్రాణం కాదు.

అమ్మ- యిద్దరు పతివ్రతాస్త్రీల మానాలు—

సత్యం- నాసంగతి?.....

దుర్గ- యిట్లాంటిదాంతో ప్రయాణం చేసినఫలం. మన మేం చేశామని మనకీగతి! దీనిమీద వాడికి కన్ను పడడమేం? మధ్య మనని బెదిరించడమేం? మనకీ దీనికీ సంబంధమేమిటి?

సచ్చి- జయ్ శీతారామ్! మీ అందరికీ మతిపోయిందా? దాని కున్న బుద్ధి మీకుంటే యింకేంకావాలి? దేశభక్తచేత ఆవేశపడి అట్లా అన్నదేగాని, మన అందరి ప్రాణాలూ పోతోవుంటే చూస్తూ వూరుకుంటుందా? తన ఫలహారాలన్నీ మనకీ పెట్టలేదా? యెటువంటి హృదయం దానిది! దాన్ని రిట్టి వృధాగా గోవం తెప్పించకండి.

అమ్మ- అవును. బోగంవాళ్ళకున్న దయా, ప్రేమా, కులస్మృతిల మనుకునే వాళ్ళకి వుండనే వుండవు.

సత్యం- యామయినా సరే నేనీపని కొప్పుకోను. పదివేలసార్లు నన్ను మిమ్మల్ని, యీ లోకాన్నంతా చంపినాసరే.

సద్వి- పుట్టినతరవాత యీ లోకంలో అంత స్వార్థం వుండకూడదు. యితరీ నానంగతేమిటంటావు గాని, మా అందరి నంగతీ ఆలోచించవు. అన్ని ఆత్మలూ వొక టి. నీ ఆత్మ యెట్లాంటిదో మావీ అట్లాంటివి కావూ? ఒక్క ఆత్మ కొంచెం కష్ట పడకూడదూ, యిన్ని ఆత్మలకోసం? అందులో నీకు సాయ్యేదేముంది! మా ప్రాణాలే పోతున్నాయి. మేమందరమూ చేసే లోకోపకారమంతా ఆగిపోతుంది. నీవు చేసే వుపకారమూ సాగుతోనే వుంటుంది. యితరలో పోయిందేమిటి? “పరోపకారార్థ మిదం శరీరం” అనేరానికంటే గొప్ప ఆదర్శమున్నదా? యెందుకాలోచిస్తావు? యెందరు మహావీర్రాజులు వారి శరీరాలిచ్చేశారు, యితరుల వుపయోగార్థం? ‘మనది కాదనుకోవాలి. యీ శరీరాన్ని మరెవరి చేస్తాడుగాని, ఆత్మనేం చెయ్యలేడుకదా? కావలసింది కీర్తి. మాకు సహాయంచేస్తే, వాచ్చే కీర్తికంటే నీపాపిష్టి బన్న కెక్కువేంకావాలి? భగవద్గీతల్లో శ్రీకృష్ణభగవానుడన్న దేమిటి? కార్యం ఫలితాని కాశించుకుండా చెయ్యాలి. ‘ఓయీ, అర్జునా, యీ దేహము అనిత్యము. ఆత్మ నిత్యము. ఆత్మనంటేది పరోపకారం చేశామనే సంతృప్తి.’ నువ్వు నా బిడ్డవి. నేను నరకం త్యజించి, అరైతరపద

విని పొందిన యోగిని. సన్నేంచేసినా నాకు భయంలేదు. సుఖదుఃఖాలూ, పుణ్యపాపాలూ అన్ని చూడటం నాకు. నామాట విసకపోతే నీకు గతులుండవు. వింటే జన్మ రాహిత్యమవుతుంది నీకు. శిరీర మేంచేసినా లక్ష్యం లేక పోవడమే, అహం నాశనము కావడమే, నీలీ అవినీలీ, లేకపోవడమే, ఉత్క్లష్టస్థుని వేదాంతము. వీడు తురక, వీడు బ్రాహ్మడు, వీడు దేశభక్తుడు, వీడు చేశగ్రోహి అనుకోవడము, అవివేకము, మాయ. అంత అశ్చ వాకలే. సృష్టి కారకుడు ఆ పరమాత్మే, యిన్ని మూర్ఖులై సృష్టస్తున్నాడు. యీ బేధబుద్ధి పాటించడము అజ్ఞానము. ఆ తురకను నిందించడం, పసికొండనడం, యీశ్వరుణ్ణి నిందించినట్లు! మీకులం వ్రత్కుష్టమైన కులం. బేధం పాటించకుండా ప్రతివాడినీ వ్రవయోగపడుతుంది. దానికొరకే ఋషులు యోచించి మిమ్మల్ని యేర్పరిచారు. సనాతనధర్మంలో. తెలుస్తోందా?

సత్యం- తెలుస్తోంది.....కొంచెంగా—

దుర్గ- యిట్లాంటి పనులు నువ్వుచెయ్యాలా, యిదివరకు?

సత్యం- లేదు.

దుర్గ- అబద్ధాలెందుకు చెబుతావు? నావంటివాళ్ళకే తప్పలేదు. మొదట మా ఆయన మీదా నాకిష్టంలేదు. నోరు మూసుకు పూరుకోలా నేను మరి?

సత్యం- నాకట్లాంటి కర్మమెందుకు? నాకిష్టంలేనివాణ్ణి పొమ్మంటాను. అందుకనే యీ చలవంతం నాకు కష్టంగా కన

వడుతోంది. యిట్లా బలవంతం చెయ్యబడడం మీకు
అలవాటే గనక సులభంగా కనబడుతోంది మీకు.

దుర్గ- మతితప్పుతుందా? భర్త అయినాక, యిష్టమున్నా లేక
పోయినా, లోబడితిరాల్సి.

(లోపల గంట)

అమ్మ- పదకొండున్నర. యికా యేంలేలలేదు. యీ యిద్ద
రినీ లాక్కెళ్ళడమే అయితే యెట్లాగో సహించవచ్చు.

కన- (సత్యంతో) యిదిగో యేమే! ఐను. యెట్లానూ నీకు
అదితప్పదు. మర్యాదగా వెళ్ళకపోతే, బలవంతం
తప్పదు. పైగా యీ కోపముతో తిరువాత చంపి
స్తారు. దాని బతులు యికాస్తకెందుకు గోలచేస్తావు?
యేం? అరిగిపోతావా? బతికుంటే వచ్చే సౌఖ్యాలు
తలుచుకో. చస్తే యింకేముంది?

సత్యం- మీకే యిటువంటి యిబ్బంది తటస్థిస్తే!

కన- ఆనాలుగు నిమిషాలూ కళ్లుమూసుకుంటా! సరేనా?

సత్యం- చెపితినిగా! పెళ్లయివవాళ్లకిది అలవాటని! అట్లా శరీ
రాలు మొగవాళ్లకి యిష్టంలేకపోయినా వొప్పచెప్పి
య్యడం!

దుర్గ- ఆ సరదారుడు మర్యాదస్తుడే, మధ్య దీనికొచ్చిందిగాని!
ముగ్గురం ఆడవాళ్లముంటే బోగందాన్నే యేరుకొ
న్నాడు. యింకెవరి మీదన్నా కన్నేస్తే, యింకేమన్నా
వుందా? అయినా తప్పేరా? నోరుమూసుకుని.....

కన- బోగంముండలకి పాత్రివ్రత్యం వొచ్చిందికద!

నచ్చి- అమ్మాయీ! నీకు భయమెందుకు? పూరికే పంపు
తాడా, యేంముచ్చెప్పనుండా, అంత గొప్పవాడు!
యాయన్ని సంతోషపెట్టిన సంగతి, యాయన నీకోసం
యింత అసించిన సంగతి తెల్పి యింకీ నీ బెత్తెవ్వరిం
తెలుచుకో! పాదుషా దర్శనంకోడా అవుతుంది. అప్పుడు
యింక మాతో మాట్లాడుతావా? అంత అద్భు
తాన్ని.....

సత్యం- అంత అద్భుతాన్ని యింకెవరికన్నా యిప్పించండి, నా
కొద్దు.

కన- యెంతమంది పరివ్రాతలు మానాన్ని త్యాగంచేశారుకారు?
స్త్రీజీవమంటేనే త్యాగం. యితరుల కీర్త్యుడనికేగా
స్త్రీ! యెంత పుణ్యం పురుషుడికి త్యాగంచేసియివ్వడం?

దుర్గ- పోనీ, కులస్త్రీ అయితే. అనుకోవచ్చు- యివారిల పో
మిటనీ, పిల్లలనీ.

సత్యం- మీకెవరూ లేరుగా!

నచ్చి- వేశ్యకేకూడా యింతమాత్రం తెలివి లేకపోవడం అశ్చ
ర్యంగావుంది. కులస్త్రీలయితే సరే శుభ్ర అనివేకులు.
వత్సా! నేను ప్రవేశించేస్తున్నా విను- ప్రేమతత్వం. జగ
మంతా ప్రేమమయం. ప్రేమ సృష్టికి మూలకారణం.
అలోచించు, ప్రేమలేకపోవే స్మృతకూడా నిరున్నాలో అని
పోతుంది. ప్రేమవి నిరాకరించడంకన్న మహాపాపం
లేదు.

సత్యం- మీకూ అంతేనా?

అమ్మ- పోనీ, యిది విను. ఆతురకాడికి బాబ్బిలి మజా చూపించు. బాబ్బిలి బోగండిని ముందు యే తురక సానులూ పనికిరాదని తెలిపించు.

సత్యం- బాబ్బిలి బోగండి చూపించింది తన సంగతి తురకవాడి దవడమీద.

(తురక జవాను వచ్చాడు.)

తురక- యేం ?

సత్య- నేను గాను.

సదా- (సూర్యప్రకాశంతో) యింక మాచాతకాదు. మీకే మన్నా గొంగాని.

సూర్య- (జిలోచిస్తూ) సత్యం నాకేచెప్పాలో భోచక పూరు మీన్నా యిందాక్కణ్ణి. కాని ప్రాణంకంటే యెక్కువేమిటి? మా అందరి కొంపలూ ముంచేట్లున్నావు. నేను చెపుతున్నా వెళ్లు. మమ్మన్నందరినీ చంపడానికి నీకేమీ హక్కులేదు. వెళ్లు. వెళ్ళకపోతే, యీ జన్మంలో నేనింక నీమొహం చూడను.

(సత్యం తురకజవానుతో వెళ్ళిపోయింది)

సచ్చి- (సూర్యప్రకాశంతో) యీ వ్రపకారం యెన్నటికీ మరిచి పోము.

దుర్గ- అమ్మా! బతికాము.

కన- వుండు వుండు. అప్పుడే? చివరదాకా వుంటుందో—

సూర్య- అంతే? నేను వెళ్ళిమన్నతరవాల. మళ్ళీరావడమే?

కన- అడదాన్ని అట్లా వొంచే మొగాడే లేకపోతే యింకేమన్నా వుందా?

సూర్య- పాపం, మన ప్రాణాలకోసం, దాన్ని ఆవిధంగా...

దుర్గ- దిగులెందుకు? అంతబాగావున్నాడు ఆ సరదాడు? అంత కంటే మంచివాడు దొరుకుతాడా యేమిటి దానికి?

సూర్య- యింకెవరికీ గాని.

అమృ- పాపం, చివరికి ఆ తురకాడిదగ్గరికి వెళ్ళేరాలే రాశివుంది దానికి? మనమేం చేస్తాం?

సదా- మొంతకట్టపడుతోందో? మేంచేస్తాం మరి? అంతా యీశ్వరమాయ జయ శీతారామ్.

(తెరపడింది.)

మూడో రంగం

(రోడ్డుప్రక్కన చెప్పికింద అందరూ కూచునివున్నారు. సత్యం మాత్రం దూరంగా కూచునివుంది. మధ్యాహ్నం పన్నెండు గంటలు.....సత్యం రూపా మారిపోయింది. బట్టలు లేగింది. మొహంమీద కన్నీళ్ళుమచ్చలు.)

అమృ- వూరింకా మొంతదూరం వుందోయ్?

బండి- అయిదుమైళ్లు.

దుర్గ- ఇంక ఫలహారాలు చెయ్యవొచ్చు.

(సత్యంతప్ప తక్కినవాళ్ళందరూ, మూటలు బయటికి తీసి, విప్పుకుంటున్నారు.)

బండి. (సత్యంతో) నువ్వేం లెచ్చుకోలేదూ?

సత్యం- లేదు. నాగోలలో నాకు తిండి జ్ఞాపకముందా? అయినా నాకింక తిండెందుకు? యీదేహాన్ని కాల్చినా చేసిన

పాపం పోదు. ఆ వెధవ, రాక్షసి, పశువు, వాడికి.....

బండి- ఆకలిగా లేదు ?

సత్యం- మండిపోతోంది. మండనీ కొంతపాపమన్నా.....

బండి- పాపం, యీమె కాకలిగావున్నది టండి.

(యెవరూ వినిపించుకోరు. రెండు నిమిషాలు మాటలేవు.)
దుర్గ- నేను యీ పేలపిండి మాత్రం, యెవరినో అడిగి తెచ్చుకున్నాను. యీ రెట్టె వొడ్డంటోవుంటే బలవంతంగా యిచ్చారు. వాళ్ళంత ప్రేమతో యిచ్చింది యింకోళ్ళు కియ్యనా ?

కన- మా అబ్బాయికని యీ మిఠాయి తెచ్చాను. యేమీ మిగలదు.

సచ్చి- మా శిష్యులిస్తే యీవళ్ళు తెచ్చుకున్నా. యివిప్రసాదం. వీటిని అట్లాంటివాళ్ళని తిననియ్యకూడదు. కాళ్ళు పడి పోతాయి, తింటే. తురకవాడి.....

సూర్య- నేనుమాత్రం యేం చెయ్యను, పాపం, పాపం !

కన- అబ్బా ! అందరం ఒకబండిలో యెక్కడమే సిగ్గుచేటు తురకదాని సాపత్యం..... యీ ఘోరపాప మెట్లా వొదులుతుందో ?

అమృ- అందరం యిక్కడ బ్రాహ్మలమే ! మనం తింటోవుంటే శూద్రులు కొంచెం కనబడకుండా కూచుంటే బావుంటుంది.

దుర్గ- అక్కడే ఆ తురకాడితో వుండిపోతే యెంత బావుండేది ? యింకోపూరికొచ్చి అక్కడ నిర్మలమైనవాళ్ళని పాడు చెయ్యడానికి కదూ ?

(మాధవుడు లడ్డుండ తీసుకుని లేస్తున్నాడు.)

కన- మొక్కడికి?

(సత్యంవేపు చూపుతున్నాడు.)

కన- ఛా, బాబూ! యియ్యకు మంచిదికాదు.

మాధ- నిన్న మనకియ్యలా?

కన- యెవరికోస మిస్తుంది, బాబూలకి? దానివేపు నెప్పకు.

(సత్యం యేడుస్తోంది)

సచ్చి- సావం, ఆ తురకవాణ్ణి తలుచుకుని యేడుస్తోంది.

దుర్గ- కాదు, సిగ్గు. మన మొహాలు మళ్ళీ యెట్లాచూస్తుంది;
ఆ పాడుపనిచేసి?

అమ్మ- బోగందయినా, కులం అనేది పోయింతరవాత.....

(సత్యం పడిపోయింది)

బండి- కొంచెం నీళ్ళండీ, నీళ్ళు.

సచ్చి- నాలుగే గ్లాసులున్నాయి. యెవరిస్తారు దాని? ఆ తురక
యెంగిలి కూడాను! మనమేం చెయ్యగలం? యీశ్వర
మాయ. జయ శీతారాం.

కన- అది చేసుకున్న ఖర్చుం. యిట్లానన్నా కొంత, అనుభవిస్తే
వొచ్చేసారి మంచి జన్మమన్నా వస్తుంది.

సచ్చి- యెన్ని యిట్లాంటి పాపాలుచేసి యెట్లందో, యీ పాడు
జన్మ?

దుర్గ- మొదట బ్రతుకేసిందిగాని, మొదటనించీ యిప్పుడే ఆ తురక
కాణ్ణి చూస్తే.

కన- దీంతో వాకే బండిలో వూళ్లొ కెళ్లా వెడతాము ? యెవ
రన్నా చూస్తే ? దీనిసంగతి అందరికీ తెలిసివుంటుంది
యింకేమన్నావురా ?

దుర్గ- అవును. దీన్ని ఇక్కడేవుంచండి. దాన్నియెత్తి లోపల
పెట్టే దెవడు ?

అమ్మ- అవును. బండిలో దీనికి పడుకోడానికి చోటక్కడుంది?
యేమోయీ బండిఅతనూ, నీకు నీ బాడుగుచ్చిందా ?

బండి- ఆ.

సచ్చి- సరే. బట్టెక్కండి. దానికర్కం బావుంటే, దోవపోయేవా
దెవడన్నా, దీనిసంగతితెలిక, గొంతుకలో నీళ్ళుపోస్తాడు.

బండి- ఆమె పెట్టెవుంచండి బండిలో.

సూర్య- ఆనగలూ, చీరలూ నేనిచ్చినవే ! వుట్టి.

అమ్మ- అయినా యింక దానికెందుకు ? నడిచి వెనక్కి తుర
రాడి దగ్గరికి పోవడానికే యీ యెత్తు వేసింది.

కన- మనకర్కం బావుండబట్టి మనకి చావుతప్పి బయటపడ్డాం.
మనం చేసుకున్న పుణ్యం.

సచ్చి- బోగం దెయ్యాన్ని వాడులుచుకున్నాం. జయ్ శీతారామ్.
(తెర పడింది.)

శి వ ౦

నాటకం లో వాచ్చే వాళ్లు

- 1 వెంకటేశ్వర్లుగారు — స్టేజరు, థైర్జన్.
 - 2 మహాలక్ష్మమ్మ — తల్లి.
 - 3 సుందరమ్మ — భార్య.
 - 4 హనుమంతరావు — బావమరది.
 - 5 పంతులు — కొడుకు.
 - 6 సుశీల — కూతురు, వితంతువు.
 - 7 శివం — సుశీల స్నేహితుడు.
 - 8 నారాయణరావునాయుడు — కన్యాశ్రమం.
 - 9 కాంతమ్మ — నాయుడు కూతురు.
 - 10 బండివాడూ — చాకలాడూ.
-

శి వ ౦

(మధ్యాహ్నం నాలుగుగంటలు. వెంకటేశ్వర్లగారి యింటో ముందు పెన్షనరీలు. బైటవేపు వరండాలోనించితిలుపు. దానికెదురుగుండా యింట్లోకితిలుపు. రెండోచివర వెంకటేశ్వర్లగారి ఆఫీసుబల్కన్, దీరువాటా, బల్లమీద కాయితాలు, బీరువా నిండా పుస్తకాలు. గోడలకి గురుడుడిమీద విష్ణు, విష్ణురియా రాజీ, సరిస్వరీ, యనరోహరా, లా కాలేజీస్ట్రాఫూ, పూలుతో అల్లిన చిలకం, పండులు, అమృతాంజనం కాలెండరూ, పెద్ద గడి యూరం, బల్లకొకవేపు వెంకటేశ్వర్లగారి పెద్దకుగ్గీ, రెండోవేపు మూడు చిన్నకుగ్గీలూ, వాటిపక్కన వొక కూచున్నేబల్కన్.

యింట్లోకినెళ్లే గుమ్మంలో లోపలగా మహాలక్ష్మమ్మ కూచునివుంది. ఆమెకి అరవైయేళ్ళు. విశ్రాంతివ. నెలకొనిద మునుగు. ముందుగిన్నెలో పత్తిపెట్టుకుని వొస్తులు చేసుకుంటోంది. ఆగుమ్మంపక్కనే హాలులో సుందరమ్మ కూచునివుంది. ఆమెకి ముప్పైఅయిదేళ్లు. చామంచాయ పట్టుకు. జడేసి చుట్టచుట్టింది. పట్టు రేగింది. కొంచెముగా బట్టితల. బొల్తాం రెవిక; చీర మోకాళ్లపైకి యెగదీసి గోక్కుంటోంది. పమిట, నన్నగా, ఎగలాక్కుపోయి, మధ్యగా వేళ్ళాడుతోంది.

బల్లమీద హనుమంతరావు కూచున్నాడు, ముప్పై యేళ్ళుదాటాయి. నన్నని, నల్లనివొళ్లు, మీసాలు, జట్టూ, గొరిగించి, పిలక. చెరిగిపోయిన గంధం అక్షింతలూ, మొహాన. బుజంమీద అంగోస్త్రం, తొడలపైనే వీక్కుపోయ్యే గుడ్డ.

వొంటికి చెమటలేదు, కాని విసురుకుంటున్నాడు. బల్లమీద కాయితాలుపెట్టుకొని రాస్తూ, కుర్చీలో, వెంకటేశ్వర్లుగారు కూచున్నారు. ఆయనకి నల్ల యేళ్ళు, పొట్టిగా కట్టించినతల, నెలకాల గొంతు. పువ్వాచీదా అన్నట్లు పిలుకా, గుడ్డని లావు వొళ్ళు, మొహం చుక్క, పట్టించిన మీసాలు, చెంగాయిపంప, చొక్కా లేను. వొంటిపై చమటాల్లు.)

మాను- బాగా, యిగోడు వాస్తూ వెళ్ళడం పూచా?

సుంద- పోయాడా లేదు.

మాను- గో? పోయిందోడు గో? ఈయనా పులి! బావ యీ రెండులు భరించలేను.

సుంద- నీకే నాలునా? పోయినానా? చూడువండ బయ్యది. యెవరికి పోయింది!

మాను- బావకోతా! ఏమూలో?

మాను- బావా, అక్కాయి చొక్కడూ చెప్పిస్తాడు. నునందగం యెరిపకు పనిలేక!

మాను- నేను లేకుండా బావకోతాగి? అదివాళ్ళు మీరిక్కడ ఉండండి, పూరగాయలూ అప్ప పెట్టాలి.

సుంద- మనోనీవు వుద్యోగం కావడం అదీదోమయిందీ? వాస్తూ ప్రయాణమంటున్నావు?

మాను- రైల్వేలో సహాయుగాడు వుద్యోగం, యిప్పుడు సంపాదించపోతాడు! నాకూ అలాసే వుద్యోగాలే. రేపు పెళ్ళామొస్తాంది, యీనాటికి. యేంచేస్తావో యాయన గాడు?

హను. అదంతా మాబావ చూస్తానన్నాడు లెక్కా. బావవుండగా నాకింకేం ?

(రెండునిమిషాలు కూచున్నాడు, మాట్లాడకుండా. వెంకటేశ్వర్లుగారు కలం కిందపెట్టి, నిట్టూర్పువిడిచి, వొమ్మి విరుచుకున్నారు.)

వెంక. వెధవచాకిరి ! జీతమా బిల్దమా ! యెవరికిమెప్పు, యెంత చేసినా ?

హను. అట్లా అనకు బావా! అండరూ యింతమంచి చైర్మన్ని యెరగమనేవాళ్ళే!

వెంక. పోదూ! అంతా ముఖస్తుతి! వీళ్లసంగతి నాకు తెలీదు ! యెవరురాక్కడ !

[యెవరూ పలకరు.]

చూడు, వొక్కవెధవవుంటాడేమో ! వీళ్లలో వొకణ్ణి డిస్మిస్ చేస్తేనేగాని బుద్ధిరాదు.

హను. నీవు వడివుండమంటే, శానిటరీ యిన్స్పెక్టరుకాణ్ణించి పడివుండవలసిందేకదూ, యేంజల్మనావేసినా !

వెంక. యెవడికోసం ? నోరుమూసుకుని, శానిటరీ యిన్స్పెక్టరయితేనేం, మానేజరయితేనేం ?

హను. బలే ప్రద్యోగం బావా ! యెట్లా సంపాదించావోగాని ! యింత హోదా యెవరికీ వుండదనుకో !

వెంక. పోదూ ! పాడు హోదా యెవడి కావాలి ? వాచ్చే యెలక్షానికి స్తాండవను.

హను. అదేమిటిబావా ? అట్లాఅనకు. నువ్వే ఛైర్మనుకావా, నీలింత చాట్లనమనిషి యీ వూర్లోకాదు జిల్లాలో

లేడవుకో. నీకంటే ఎక్కువ కష్టమే నీవొస్తున్నావులే. నీ
మీదనున్న ఆ బాధను నీకు నీకు నీకు నీకు నీకు నీకు నీకు నీకు
లేదు.

సుంద- యిదిచూసి కంఠేరా. ఇప్పుడువంటి నోయింది. మొదట
నుశీలని బడిక చూపించివున్నావే, సగటుమంది. కోపాలు
వొచ్చాయి. మొన్న వెళ్ళినప్పుడు నీకు చదవ
నీకు నీకు నీకు నీకు నీకు నీకు నీకు నీకు
చూడండి మానేశాను. నీకు నీకు నీకు నీకు నీకు నీకు నీకు నీకు
యీ నీకు నీకు నీకు నీకు నీకు నీకు నీకు నీకు
దానికా చదువులేక నీతో పోయిందేమిటి?

మాను- (సుందరమ్మతో) యిప్పుడునా ఇకనా పోయాను.

కెంక- (సుందరమ్మతో) యెన్నిసార్లు చెప్పాను నీకు. నీకు నీకు
అగ్రహారాని, నేను నీకు నీకు నీకు నీకు నీకు నీకు నీకు
కూర్చోవే మరచేయిన్నానా? యీ నీకు లేకపోవే
యెవడేశాడు? ప్రిన్సిపల్లుండాని, ప్రధానం. అందరి
మల్లే పిరికివాళ్ళా నేనుకూడా! ఆడవాళ్ళని యెందుకు
చదివించకూడదూ? ఇంగ్లీషు ఆడవాళ్ళు వొక్కొక్కరు
యెంతెంత చదువులు చదివి ఆడవాళ్ళరై, మన కళ్ళ
ముందరే యెంతెంత వుపకారాలు చేస్తున్నారు! మన
వాళ్ళకి స్థితి, బిడియం, పుండుగా? వాళ్ళని వెనక్
నించి పోయే జబ్బుచెయ్యగానే వాళ్ళకాళ్ళు పట్టుకునేది.
మనవాళ్ళా పట్టించివున్నావే, మాలనీళ్ళు గొంతుకట్ట
పోశారని, జబ్బు నయంచేసుకొని, యాడవక్కలేదుగా!

లోకం తల్లకిందులవనీ, నన్ను వూళ్ళించి తరిమెయ్యనీ,
నేనుమాత్రం నేను తలుచుకుంది చేనేతీరతాను. నలు
గురూ యేమనుకుంటున్నారా అని అప్పు, యింకేమీ
అలోచన లేదుగావును! యీ మర్యాదా, ప్రియిన్ది అనే
మాటలు చూస్తేనే వొళ్ళు మండిపోతుంది.

మాను. యెదన్నా నందు దొరికినేనరి యీ మనుష్యులకి, యెట్టా
నన్నా వంకలు పెట్టాలని! పిల్లని చదివించడంకూడా
పాపమే.

వెంక. పెద్దన్న చదువుకుంటోందంటే, దానికన్ని దుర్గుణాలున్నా
యన్నమాటే! ఓ అంటే నా రాక, బయటికి తొంగి
చూడని పతివ్రతలందరూ, గదుల్లో చేసే పనులో!

మాను. కడుపుమంట వాళ్ళకి, వాకరు బాగుపడి పోతున్నారని,
తమకుమల్లే ముసుగేసుకుని మూల కూచోలేదనీ!
మాణిక్యమంటి బిడ్డ దానికేం? యెన్నడున్నా యెదురు
చెప్పిందా? చదువుకూడా మానేసి, యింట్లో వుండ
మంటే, సరే అనలేదూ, యెంత కష్టంగావున్నా తనకి!

మాను. సుశీల నన్నవాళ్ళ నోట్లో వుండు వుడుతుంది.

(బయట చెప్పుల చెప్పుడు. చెప్పుల లేచి సుందరమ్మ
లోపలికి వెళ్లింది. నారాయణరావునాయుడు వచ్చాడు. తారు
నలుపు. గుండ్రని శరీరం, కొంచెంగా బార్యి. గిరజాలు,
కొంచెం నెరిసిన మీసాలు. కిందిపెదిమ చిడ్డుగా కనపడుతోంది.
నిలుచుబాట్టు. పహూ, మల్లూ, జరిచు తరయ్యం, వేసుకున్నాడు.
గుమ్మంలో చెప్పులు విడిచి, కర్రక్కడేపెట్టి వచ్చాడు. మొక
తేవ్వెడ్లుగారికి నమస్కారం చేశాడు. వెంకటేశ్వర్లుగారు తల

వూయించి కుర్చీవేపు చూశారు. తన వంటివేపు యిబ్బందిగా చూసుకుని, హనుమంతరావుకి చూపేశాడు. అతను యిబ్బందికి వెళ్లాడు నాయుడు కూచున్నాడు. హనుమంతరావు ఎల్ల అఫారం తెచ్చి వంక బిళ్వేర్లుగారు వేసుకున్నాడు.)
నారా. మీతో వంటిరిగా కొంచెం మార్చాలి.

(వంక బిళ్వేర్లుగారు హనుమంతరావువంటి చూశాడు. అతను వెళ్ళిపోయాడు.)

నారా. మఱి మేమాలోచించారండి ?

వెంక. ఆలోచించెందు కేముందండి ? వాళ్ళ విరిచి మున్నగ్లగా మందలించా.

నారా. మరిమేమీ మారిస్కొలేదు. యివారి మళ్ళీవచ్చాడు. మళ్ళీ రేపు మాయింటికి.....

వెంక. అంతకంటే మేం చెయ్యనండి ? చిన్నవాడ చిగిరవాడ చెయ్యిచేసుకోడానికి ? వాడికి బుచ్చువండాలిగాని, నేనేం చెయ్యను ? మీరు చెప్పండి ? యింతో తొం వెయ్య లేగదా !

నారా. మరి నా సంగతి ఆలోచించండి. రేపు మా పింఠండ్రి కొడుకూ అతనిభార్య వస్తున్నారు. యీ ప్రకారం, మీ అబ్బాయి ఫులోమాయింటో దొరబడితే, నాపడునూ పోతిస్తా, కులం, గోడూ, నిలవాలా ? యెన్నొన పూరుకోనండి ?

వెంక. మీరొక్కరేగాదు. వాడిమీద అనేక ఫిర్యాదులయి నాయి. శుద్ధ రోడ్ అయినాడు. వాడిమూలంగా నాకు

పూర్వో పత్యక్షాని తిరగడానికి సిగ్గేస్తోంది. నాకు స్వాస్థ్యమేమాత్రముకాదు యేంచెయ్యను చెప్పండి? నారా. అట్లాఅంటే యెట్లానండీ? మీ అబ్బాయి అని.....

వెంక. పోనీ, మీ రెండుకు రానిస్తాడు లోపలికి? నేనేమీ అనను. మా అబ్బాయిఅని గోమాత్రం చూడకండి. యిట్లాంటి వాటిల్లోనా? గుమ్మంలోకొస్తే గెంబండి.

నారా. అది యీ స్కూల్ యెవరితరము కాదండీ. అట్లాంటి జట్లోని వాచ్చిందంటే, తక్కిన అడవాల్నికూడా మాటదక్కనీడు. పోలీసువాళ్ళకే భయం వాళ్ళని—

వెంక. యీ క నేనుమాత్రం యేంచెయ్యను? మీ అమ్మాయిని కట్టుదిట్టం చెయ్యరాదూ?

నారా. మా అమ్మాయి మంచిదే. యెన్నడూ యెరగదు యిట్లాంటిది. గోపానించి బయటికి రానిప్పి దానికేం తెలుసు? యెల్లా కన్నేశావో మరి! అప్పటికీ బయటికి తొంగి చూడొద్దని చెబుతూనేవుంటా. లోపల వున్నంత సేపేగాని, బయటికొస్తే పరువేమున్నదండీ ఆడదానికి?

వెంక. అవునండి బయటికి వచ్చి కూడా మానం నిలుపుకోడం ఆ దొరసానులకేగాని, మనవాళ్ళకి చాతకాదండీ. బయటి కొస్తే మేముంది? పతివ్రతలు కాదండీ?

నారా. మఱి మొగవాడు నిలవనిస్తేగా! మల్లీ మీటింగుల్లో చెబుతారండి, మాతృసమానులని, లక్ష్మీఅవతారాలని బయటికొచ్చి, దోవసాయ్యే వాళ్ళమీదంతా కళ్ళే నండి. యిదండి యీ దేశంలో స్త్రీలమర్యాద! ఘోషా లోనే యిట్లా దొరపడుతూవుంటే.

వెంక- మీ అమ్మాయి వాళ్ళి సోమ్మకూడనూ !

నారా- అవును. ఏ మామ్మకూడనూ.

వెంక- ఇంక నాకు గోలెందడి. మూలప్పగి, లే మూలక పట్టికి
వాళ్ళి. కాని, బకటీ—మూలక మూలక పట్టికి, లే
మీ అమ్మాయికే నెమ్మ. గుమ్మ చచ్చగావుంటివో ముందరి.

నారా- మీరూ యెవరికో యేమీ అనకండి.

కాని తెనురు గొరి మోకిరూ

వెంక- ఈవాని గొరిగా చివాళ్ళి పెరిగిపోను.

నారా- మును గెలవు.

(నీధులూ బయిచప్పుడు)

వెంక- చిత్తిం, చిత్తిం

(నాముమగారు) వెతుకున్నారు. వెతుకుంటే నుండ

రమ్మ వొచ్చింది. గుమ్మలోంచి బయివొచ్చి బయికిరూ
బుట్టియూ తీసుకొచ్చాడు. నుండరమ్మ వొచ్చింది. (నాముమగారు)

సుంద- ఇదేమిటి ! యీ బ్రంకు అమ్మాయిదికాదే ! యీలోనీ
యేమిటి ? ఎవరి సామానిది ?

బండి- అమ్మాయిగారిదేనండి.

సుంద- సరే, లోవలపెట్టు.

పైట బూడ్పుల చప్పుడు. ప్రవేశం సుశీల. వెనకాల
శివప్రకాశం. సుశీలకి ఇరవై రెండేళ్లు. కాని పట్టనిమిదేళ్లు
దానికన్నా చిన్నదానిలాగుంది. పోటీ పలాచన తీసింది. చక్కని
నుదురూ, జుట్టూ. అందంగా ముడిచేసింది. మనస్సెసయీ,
సూదులూ, పెట్టింది రింగ్. కళ్ళకి సులోచనాలు. ఎర్రలేమీ
లేవు. ఫార్మీరకంగా చక్కని లేనువేసిన పట్టుచీర కట్టింది. మెడ

కనపడేట్టు కత్తిరించిన జాకెట్లు. కాళ్ళకి బూడ్సులు. శివం సూటు, బూటు, వేశాడు. జేబులోంచి స్ట్రెస్కోపు కనపడు తోంది. హడుగు, చామంచాయ. సన్నమీసాలు. ఉంగ్రాల క్రాపు. కొంచెం వొంగుతాడు. ముగ్గుగా మార్చిడతాడు. సుశీల ముందు సుందరమ్మకి షేకాండిచ్చి, వెంకటేశ్వర్లుగారి దగ్గరికి శివం చెయ్యిపట్టుకు తీసికెళ్ళి షేకాండు యిచ్చింది. వెంకటేశ్వర్లుగారూ సుందరమ్మా శెల్లపోయి చూస్తున్నారు.)

సుశీ. ఈయన మాకాలేటిలో ఫైనలియ్యరు స్టూడెంటు. మెడి సిన్ లో మెడలిస్టు. ఇట్లానే వెడుతోవుంటే, మనతో వారంరోజు లుండమని దింపాను, బలవంతమిద.

వెంక. దయచెయ్యండి అట్లా.

(శివం) కాశం కూచున్నాడు. గోడపక్కన వున్న కుర్చీ బల్లదగ్గరికి జరుపుకున్నాడు. సుశీల ఆతని కుర్చీమీద చెయ్యి వేసి నుంచుంది.)

శివం. తమరీవూరు ఫైర్మనుటకదూ?

వెంక. అవును.

సుశీ. చాలా కొత్తసంగతులున్నాయి నాన్నా, శివంతల్లో, శాని టేషన్, ఎసిడిమిక్సు వీటినిగురించి, మీరు నేర్చుకోవా లవన్నీ. చాలా పనికివస్తాయి.

(శివం, జేబుల్లో వెతుక్కొని వుత్తసిగరెట్టుపెట్టె తీసి, చూసి కింద పారేశాడు)

సుశీ. శిగరెట్లులేవా?

శివం. అయిపోయినాయి ఆఖరిది నువ్వే తీసుకొన్నావు యిదాక

సుశీ. పెట్టెలో వున్నాయిగా తాళం చెవులియ్యి తీసుకొస్తాను.

శివం- అవనరం లేదులేనా.

(నువ్వు మిచ్చివెంకటాచార్యుల కె... తాను చెప్పబోనది, కిందమీది వాంగి, కోటాజేబులు లెడుముఖానది. తానుచెప్పబు సెనుకొని లోపలికి పడుకొంటావా?)

శివం- మెడికల్ డిపార్టుమెంటులో స్కూల్ చిక్కుకుపోనే ఎటు లేదండీ.

వెంక- అట్లానేం?

సుంద- స్కోక్ ఏమిటండీ?

వెంక- ఎదోలేనా, నీకెందుకు పూరుకో.

(శివంతో) మీరెవరండీ బ్రాహ్మలేనా?

శివం- ఇంక డాక్టర్లుంటారవారి అన్నీయేమిటండీ? అంతా వాళ్ళట. కట్టెల్లో కోస్తే, లోపల అందరికీ ఒకటి కన పడుతుంది. బ్రాహ్మడికి నేళ్ళురు యెక్కువ యెర్రగా పురిమందనుకున్నారా, మాలాడి దానికంటే?

వెంక- మేము డాక్టర్లుకాముగా మళ్ళీ?

శివం- ఎవరయిజేనేం? మళ్ళీ చెడువుకున్నామంటారు. మీరు గొప్పబ్రాహ్మణులు. ఎన్నడూ మాంసము తినరు. మీరు రేపు చచ్చిపోయిందేరవారే...

సుంద- ఛా, ఛా, !అదేమిటి అట్లా అనకూడదు.....

శివం- ఏం? చచ్చిపోకండి, యాయన? యిప్పుడు ప్రెస్టికాసిడు యిస్తే యింకొంచెనేపటి కేముండదు.

సుంద- ఏమిటండీ యీ అప్రాచకం?

వెంక- నీకెందుకు పూరుకో.

శివం- ఏమంటున్నా ? అవును. కోస్తామనుకోండి. మానం తినక పోతే మాత్రం, లోపల అన్న వంకాయలుంటాయనుకున్నారా ? గారెలుంటాయగా ? మానంలిన్నా, కూర గాయలున్నా అంతా మాంసమే ! ఇదంతా తెలివి గలవగాని యింకేంలేదు.

వెంక- పోనీ మాది తెలివితక్కువేగాని

శివం- ఎందుకు ? భోజనం విషయమేనా ! మీ మురికి వంటిల్లో ఆ చెర్బుల్లో పెట్టడంకంటే, యీ బల్లమీద పెడితే చాలా సంగోషిస్తా. లేకపోతే, రిఫ్రెష్ మెంట్ ముందుకు పోతా. మీకేం యిబ్బంది చెయ్యనులెండి.

(సుశీలవచ్చి, సిగరెట్లు పెట్టె శివంచేతికచ్చింది. శివం పెలిండుకున్నాడు. సుశీలకోటిచ్చాడు. వచ్చింది.)

శివం- కొంచెం బయటికి వెళ్ళవస్తా. సాయిం)మయింది.

సుశీ- నేనువస్తాను. చాలామంచి చెరువుంది యీ పూడ్చి, నువ్వు చూసితీరాలి. ముందు ఆబట్టలిప్పేసి, మొహం కడుక్కోవూ ? ఇట్లారా లోపలికి !

సుంద-అమ్మాయీ, నువ్వెక్కడికే.

సుశీ- పికారెళ్ళిస్తా.

సుంద- మళ్ళీ యెప్పుడొస్తావు ?

సుశీ- మీయింటల్లో ఎనిమిదిన్నరకిగా భోజనం. అప్పటికొస్తాలే.

(లోపలికి వెళ్లిపోతున్నారు. సుందరమ్మా మెకటెల్వేస్తూ ఒకరిమొహం ఒకరు తెల్లబోయి చూసుకుంటున్నారు.)

వెంక- ఏమిటిది ?

సుంద- ఇదేమిటి ?

వెంక. సుశీలేనా ?

సుంద. చెప్పితే విన్నారా ?

వెంక. వాడెవడు ?

సుంద. ఎవరూ !

వెంక. ఇంటో యేమన్నాగానీ వీళ్ళని బయటికి వెళ్ళనీకూడదు.

అరగంటలో పూరంతా మోగిపోతుంది.

సుంద. అవునవును. మరియెట్లా ?

వెంక. చెప్పు, దాంతో.

సుంద. చెప్పితే విసవడుతుందా ?

వెంక. ఇవలెలికి పిలిచి గట్టిగా చెప్పు.

సుంద. నాకు తెలీదు, మీరే చెప్పండి.

వెంక. నేను పిలుస్తున్నానని రమ్మను.

సుంద. వాడుకూడా వస్తాడు.

వెంక. వస్తేనే ? భయమా, రమ్మను — అట్లా కాదు.

వొక్కతైనే రమ్మన్నానని చెప్పు.

సుంద. వాడిముందే ?

వెంక. ఆ. పో.

[సుందరమ్మ వెడుతోంది. వెంకటేశ్వర్లు ఆలోచిస్తూ కూచున్నాడు. చీకటవుతోంది. చాళలి దీపాలు వెలిగించి బల్లమీద వొక పెద్ద టేబులులైటూ, గుమ్మం చివర పెద్ద తోంగింగులైటూ పెట్టి వెళ్ళాడు. అయిదు నిమిషాల నిరవంత సుశీలా, సుందరమ్మా వచ్చారు. సుశీల జాట్లు దువ్వుకుని, మొహం కడుక్కుని, మొహాన పాడజేసి వచ్చింది. వెంకటేశ్వర్లుగారు, కోపంగా ఆశ్చర్యంగా, సుశీలకేసి, కళ్ళువిప్పి,

రెప్పవాల్చకుండా చూస్తున్నాడు. తన చూపుతో సుశీల వొణుకుతుందనుకున్నాడు. సుశీల నిర్భయంగా చిరునవ్వుతో వచ్చి నుంచుంది. ఒక నిమిషం చూసి, వెంకటేశ్వర్లు మాట్లాడ కుండా అట్లానే చూస్తావురా, అక్కడ బల్లమీద బాపుస్తక మొకటి తీసి చూస్తోంది.)

సుశీ. యీ క్రిమిసెల్ కోడు కొంత వివాసికకూడా తెలుసు. డాక్టర్లు చదవాలి.

(కొంచెంసే పూరుకుంది.)

సుశీ. కానీగిడి. నెళ్ళాలి.

నెంకి. ఏమిటిది ?

సుశీ. నది ?

నెంకి. ముందు వాడెవడు చెప్పు.

సుశీ. ఎవరు ?

నెంకి. చాలా నోరుమియ్యి. నీతో వచ్చినవాడు ?

సుశీ. బండీవాడా.

సుంద. శెర్తా, నివమా, ఎవడో.

సుశీ. (ప్రీతిగా నవ్వి) విప్రకాశమా. సరే. ఏం ఆతను ?

సుంద. వాడెందుకొచ్చామా ?

సుశీ. నేను రమ్మంటే—

సుంద. ఎందుకు రమ్మన్నావు ?

సుశీ. ఎందుకు రమ్మంటారు స్నేహితుల్ని ? మీస్నేహితుడు ఆ జగన్నాథం పంతులు యెందుకొచ్చాడిక్కడికి, పం డిక్క ? అట్లానే !

వెంక. ఎవరు లేసుకురమ్మన్నారు నిన్ను ?

వెంక. మీదపడి జేబులు వెతుకుతారా, స్నేహమయితే...
అందులో సిగరెట్లకోసం...కాల్పావా నువ్వుకూడా
ఒకసారన్నా.

సుశీ. ఎప్పుడూ కాలుస్తా. ఇందాక తలనొప్పిగావుండి వొద్దన్నా.

వెంక. ఓసీ, ఓసీ. యెంతదానవయినావే! ఆడదానికి సిగరెట్లు
మిటే?

సుశీ. సిరిపురం అమ్మమ్మ నల్లమందేసుకుంటుంది. దాన్ని
యెవరూ యేమనరు. మెడికలుగా నల్లమందుకంటే సిగ
రెట్లు చాలనయం. వెయ్యిరెట్లు.

వెంక. నీకింక జబాబు చెప్పేదేమిటి? వాడిమీ దెందుకట్లా
పడతావు?

సుశీ. తప్పా!

సుంద. తప్పా! తప్పా! గరిట కాలేసి.....

సుశీ. ఉండుండు. చిన్నదాన్ని పజేళ్ళదాన్ని, ఆ నలభై యేళ్ల
వాడితో మొగుడని ఆవేళ మధ్యాహ్నం గొల్గేంవేశారే,
అరిచినా, యేడ్చినా తియ్యకండా.....ఆచేతులు
వెయ్యడం మంచిదిన్నీ, యితన్ని పూరికే కోటు ముట్టు
కుంటే తప్పునా? ఆసలు చచ్చాడుగాని, వాణ్ణి
మిమ్మన్నీ, ప్రాసిక్యూట్ చెయ్యవొచ్చుట, శివం
చెప్పాడు. ఇప్పుడన్నా చచ్చాడుకాదు. ఇంట్లో తీరిగ్గా
డిశ్చెక్స్ చేసుకుందును.

సుంద. శివ, శివా!

(శివం వస్తున్నాడు)

శివం. నన్నా?

(వెంకటేశ్వర్లుగారు కోపంతో తివాన్ని ఎవరో అడగడంతో వుంటే, యింతలో బయట బూతులచప్పుడు. సునీలమ్మ లోపలికి పోతే, సునీల చెయ్యిపట్టుకు లాగుకుంది. సునీల చెయ్యి వొదిలించుకుని చదువుకుంటోంది. సునీలమ్మ వెళ్లి పోయింది. నారాయణరావునాయుడు వచ్చాడు. మళ్ళీ కుర్చీలో కూచున్నాడు)

సునీ- (అతని) గెవం, మనం వెడదామా ?

వెంక- అమ్మాయి! మాట. వుండు.

సునీ- అరికవచ్చి కనపడతా. గెవ ! రా.

(ఇద్దరూ వాకిటనేవు నడుస్తున్నారు. వెంకటేశ్వర్లుగారు లేచి స్వీతిగా గుమ్మం దగ్గరికివెళ్లె)

వెంక- అమ్మా! సునీలా! కొంచెంవుండు ఆయన్ని పంపించి.

సునీ- అక్కణ్ణా స్వీతిగా వస్తా.

వెంక- నామాటనిని వుండరా ?

వెంక- (సునీలనీ, గెవాన్నీ, చెయ్యిపట్టుకు తీసికెళ్ళి కూర్చోవట్టి) సునీల నెరగరండి.

నారా- సునీలమ్మనా : యెంత మారిపోయింది. ఎవరో క్రియ.....చాల మారిపోయినారు. అప్పుడిస్తే కొత్తచేతయో గెవ.....

వెంక- ఈయన మా అమ్మాయి కాలేజీలో ప్రొఫెసరు, చాలా గొప్ప డాక్టరు. మా బంధువులే. యిప్పుడు వాడు గారిలో పరిచయం.

వెంక. మీదపడి జేబులు వెతుకుతారా, స్నేహమయితే...
అందులో సిగరెట్లకోసం...కాల్పావా నువ్వుకూడా
ఒకసారన్నా.

సుశీ. ఎప్పుడూ కాలుస్తా. ఇందాక తలనొప్పిగావుండి వొద్దన్నా.

వెంక. ఓసీ, ఓసీ. యెంతదానవయినావే! ఆడదానికి సిగరెట్ల
మీటే ?

సుశీ. సిరిపురం ఆమ్మమ్మ నల్లమందేసుకుంటుంది. దాన్ని
యెవరూ యేమనరు. మెడికలుగా నల్లమందుకంటే సిగ
రెట్లు చాలనయం. వెయ్యిరెట్లు.

వెంక. నీకింక జబాబు చెప్పేదేమిటి? వాడిమీ దెండుకట్లా
వడతావు ?

సుశీ. తప్పా !

సుంద. తప్పా ! తప్పా ! గరిట కాలేసి.....

సుశీ. ఉండుండు. చిన్నదాన్ని పజేళ్ళదాన్ని, ఆ నల్లబై యేళ్ల
వాడిలో మొగుడని ఆవేళ మధ్యాహ్నం గొళ్ళెంవేశారే,
ఆరిచినా, యేడ్చినా తియ్యకండా.....ఆచేతులు
వెయ్యడం మంచిదిన్నీ, యితన్ని పూరికే కోటు ముట్ట
కుంటే తప్పునా? ఆసలు చచ్చాడుగాని, వాణ్ణి
మిమ్మన్నీ, ప్రాసిక్యూటర్ చెయ్యవొచ్చుట, శివం
చెప్పాడు. ఇప్పుడన్నా చచ్చాడుకాదు. ఇంట్లో తీరిగ్గా
డిశ్చెక్స్ చేసుకుందును.

సుంద. శివ, శివా !

(శివం వస్తున్నాడు)

శివం. నన్నా ?

(వెంకట స్వస్థుగాడు కోపంతో శివాన్ని ఎడో అపహాసో
వుంటే, యింతలో బయట బూతులచప్పుడు. సుందరమ్మ
లోపలికి పోతో, సుగీల చెయ్యిపట్టుకు లాగుకుంది. సుగీల
చెయ్యి వొడిలించుకుని చదుపుకుంటోంది. సుందరమ్మ వెళ్ళి
పోయింది. నారాయణరావునాయుడు వచ్చాడు. మళ్ళీ
కుర్చీలో కూచున్నాడు)

సుగీ- (అతని) శివం, మనం వెడదామా ?

వెంక- అమ్మాయి! మాట, వుండు.

సుగీ- ఆవికవొచ్చి కనపడతా. శివ ! గా.

(ఇద్దరూ వాకిటనేవు నడుస్తున్నారు. వెంకట స్వస్థుగాడు
లేచి త్వరితగా గుమ్మం దగ్గరికివెళ్ళి)

వెంక- అమ్మా! సుగీలా! కొంచెంవుండు ఆయన్ని పంపించి.

సుగీ- అక్కర్లే! త్వరితగా వస్తా.

వెంక- నామాటవిని వుండవూ ?

వెంక- (సుగీలనీ, శివాన్నీ, చెయ్యిపట్టుకు తీసికెళ్ళి సూచోప్పట్టి)
సుగీల నెరగరండీ.

నారా- సుగీలమ్మేనా ! యింత మాటవోయింది. ఎవరో
క్రిస్టియన్.....చాల మారిపోయినారు. అక్కరికీ పు
కొస్తే చేశాడో నేనీ నా.

వెంక- ఈయన మా అమ్మాయి కాలేజీలో ప్రొఫెసరు, చాలా
గొప్ప వాడు. మా బంధువులే. యిప్పుడు వాడు
గారితో పరిచయం.

శివం- నేను చదువుకుంటున్నా యింకా, సుఖీల దిగమని ప్రాణం
 తీస్తే దిగాను, యీపూరి డాక్టరెవరో తెలియనాకు.
 నేనట్లా చెప్పలేదే!

వెంక- (నాయుడితో) మీపనికానీండి. మనవారే. ఘరవాలేను.

నార- మా ఆమ్మాయిని లేవనీసుకుపోయినారు. యేం చెయ్యి
 సంది? యింకేం చెయ్యసంది?

వెంక- నిజమే! నిజమే! యెప్పుడూ?

నారా- అంతా నిజమే! గంటయింది. నేనింటి క్లెటప్పటికి పిల్ల
 లేడు. యిట్లాంటిదేదో అవుతుందని నే ననుకొంటానే
 వున్నా.

వెంక- నాకీకా నిమ్మకం లేకుండావుంది, పంతులే! ఏమోబాగా
 చూడండి, అంతాని చేస్తాడా వాడు? బాడి కంటి
 స్పర్శం లేదే!

నారా- గోలూ సగంపాని లేదండి.

వెంక- నా నిమ్మకం ఇంకా కాలిందండి. మీరిక్కడికొస్తే యేం
 లాభం? నేనేం చెయ్యను?

నారా- ముఖం ఇంకెక్కడికి పోనండి? యేం చెయ్యను?
 యిట్లాంటి గర్భశోక మొచ్చింది.

వెంక- నాకూ అట్లావుంది. మావాడు చేస్తే నాకొచ్చినట్లు
 కాదంటే! యెంతిఅపకీర్తి! లోకుల నోళ్ళెట్లా కడతాము?
 నాపేరు యెందుకన్నా పనికొస్తుందా? యెందుకండి
 కొడుకులు పుట్టి?

నారా- నాగతి! నాగతి! నా బంధువుల్లో యింక నాకు మర్యా
 దేముంది? అడపిల్ల లేచిపోయింతరవాత వెయ్యి బాన్నా

తెన్నా అలాంటిది గొరివ వుంటుందా? యింక
మొహంమీద ముసుకేసుకు నడివ వలసిందే?

శివం- ఎక్కువైనది. మీ యిస్టికో వాక్కినా పాపం ఆ
అమ్మాయి సంగతి అంతాచింతించు? మీ యిస్టికోకు
కూడా కిక్కులేటి ఆటో.....

సుశీ- నాన్నాన్ని. కష్టమవుతున్నది, బేటింగులు దానికే సాఫ్ట్‌గా
కూడానా?

(శివం సుశీలవంక శబ్దబోయి పుంపున్నాడు.)

వెంక- (నాయుడితో) వాడికా ఇంటరాబీసు. రాగాన నీను
క్కుంటాను. వాడికోసం కిక్కులు పెంపుతాను.

నారా- యెట్లాన్నా నలుగురికి పోలికలా, ట్యూ యూ కలెక్టర్
బ్యాంక్ మాయిండ్ లిగి ప్లెజర్ మ్యాండ్ గుంటా.

(వెనుకొన్నాడు)

వెంక- చూశావా, మీ అన్నయ్య ప్రపంచం అమ్మడు నవ్వు
మొనలు పెట్టావు.

(సుంవరమ్మ రెండు బీసె కొచ్చింది)

నిన్నావా? నీ సుపుత్రు కేం చేశావో?

సుంధ- నింకానే వున్నా. ఆదురు మాట్లాడితే ముందు మన
దగ్గరి కెందు కొన్నాడు?

వెంక- రేంం చేస్తాడు మరి?

సుంధ- రేంం చెయ్యలేకపోతే వురేసుకోమనండి. యిక్కడికొచ్చి
గోలెందుకు?

వెంక- యింకా మంచివాడుగనుక సరిపోయింది. లేక పోలేనా!

నుంద- సరి చెప్పావే? డిక్టేటర్ టివాన్సుని గూర్చి ముగిసి మా మాట
నాడు. నీ మాటేమిటి?

వెంక- అవును. అన్నిటికీ జేరి వినివాడితి --

నుంద- ఏడి అమ్మామీయి చెప్పించింది. గెండ్లపాపా ముగిసి
పోలిక వెళ్ళాడని నాడు. యీ కుప్పిని రామమనగని
కావలసి వచ్చింది గావున వాణి? వాణి చెప్పి
కుప్పిలో ఆవళ వచ్చిన నానిదాన్ని చూశారుగా!
మీ రెవరో అని కుప్పి యిచ్చారుకూడా! దాని అందా
ముందు--

వెంక- ఛీ! ఛీ! యింకా సిగ్గులేక, నీ వెంకేసుకొస్తావు!

(హనుమంతరావు వచ్చాడు.)

హను. విన్నారా సంగతి?

వెంక- ఆ. యెక్కడున్నా డా వెధవ?

హను. యేమో! నాయుగంధరూప్యోక్త యివాళ పంతుల్ని
చంపుతాం, లేకపోతే చస్తామంటున్నారు.

నుంద- యేడిశారు. వాణిచేస్తారు? వాడు యీల వేళాడని నీ.

వెంక- సరేలే, పూరుకో! అపరిచితు!

హను. మీరు మెనేజర్ పూరుకోడం కారణం దీని కంటా?

నుంద- అంతా చెప్పింది? యింకా నా చెప్పింది? నీ చెప్పింది?

చెయ్యను? నోర్ వాడు?

హను. యీ పాటికి వూరు దాటిపోతారు. యింట్లో ఉన్న
పోయిందేమో చూసుకోండి.

(మహాలక్ష్మమ్మవచ్చి వెంకాల నుంచుంది)

వెంక- యిద్దరినీ పట్టుకుని వీవు బద్దలయ్యెట్టు.....

సచ్చి- జయ్ శీతారామ్. వెచ్చిందీ లంజ ? రక్షించింది.

(సత్యం కోపంతో కోజుకొంగ్గ వచ్చింది)

సూర్య- యేమిటి ? యేమిటి ?

సత్య- తురక పెథవ ! దున్నపోతు ! వాడికా నేను చిక్కేది ?

వెళ్ళమంటారు మీకేం !

దుర్గ- (సప్రవృత్తో) యేంచేశాడు ? మొదటినించి అంతా చెప్ప.

సత్యం- యేంచేశాడా ? అక్కడికివెళ్ళి- తెలుస్తుంది.

సూర్య- (సప్రవృత్తో) యెట్లా తెలుస్తుంది ? యీ తెల్లముసుగును చూసి.....

అమ్మ- (సప్రవృత్తో) యిద్దరిబోడిగుమ్మా.....

సత్యం- మీకేం ? మీకు నవ్వుగానే వుంటుంది ! వెళ్లమనిమాత్రం బతిమాలుకోడం తెలుసు.

సూర్య- మనం యింక పూరుకోకూడదు.

కన- యంతమాత్రం పూరుకోకూడదు. యిప్పుడు దీన్నయింది యింకాసేపటికి.....

దుర్గ- దాన్నేగనక సరిపోయింది. మనన్నవరినన్నా ఆయితే...

సచ్చి- హిందూధర్మాన్నంతా మంట గలిపారు. యిట్లానే.
హిందూ సాతివ్రత్యాన్నంతా పాడుచేశారు...యీ
మైచ్చులు.

అమ్మ- యేం చేద్దాం ?

సూర్య- అందరం వొకటిగా వెళ్ళి.....

(తురకజవాను మళ్ళీ వచ్చాడు.)

తుర- యీ బ్రోగండ్రిమాసర్దారు మాటచెప్పడానికి దగ్గిరికివస్తే,
ఆయన్ని మొహంమీద కొట్టి, ప్రశ్నపిసి వచ్చింది.

యిదంతా మీరు కలిసి చేయించిన పని. మీరు రాజ
ద్రోహులు. పన్నెండు గంటల్లోగా, యీరాత్రి, దీన్ని,
ఆయన దగ్గరికి నెమ్మదిగా పంపించాలి. పంపకపోతే,
యిక్కడున్న ఆడవాళ్ళని నౌకర్లు తీసుకుపోతారు.
తక్కిన వాళ్ళందరినీ కైదుచేస్తాము. మీ ప్రాణాలకి
మేము జవాబుదారికాదు. అందాకా ఒక్కరూ యిక్క-
ణ్ణించి కదలడానికి వీలేదు. పన్నెండింటికి మళ్ళీవస్తాను.
(వెళ్ళిపోతున్నాడు.)

సచ్చి- సాయేబుగారూ, వొక్కనిమిషం ఆగండి.

అమ్మ- మేమేం చెయ్యాలి?

దుర్గ- దానికీ మాకు సంబంధమేమిటి?

సచ్చి- అది రాకపోతే మమ్మన్నెండుకు కయిదు? తీసికెళ్ళండి
మే మేం వౌద్దన్నామా!

కన- మేము గతలేక అది కూచున్న బండిలో యెక్కవలసి
వచ్చింది. కాని అదెవరు మేమెవరు?

తుర- మాస్టర్ దొంగ కాదు. చాలా మర్యాదస్థులు. అది
తెలీటంలేదు? రానన్నవాళ్ళని బలవంతం చెయ్యడం
మీరే దాన్ని యిష్టపడ్డట్టు చేసి పంపాలి.

దుర్గ- పోనీ వెళ్ళవే!

అమ్మ- అవును. వెళ్ళు.

సత్యం- నేనా వెళ్ళేది?

సచ్చి- (జవాబుతో) చూశావా మరి !

అమ్మ- నీ పెంకెతనంవొల్ల మాకిబ్బంది వచ్చిందికద !

దుర్గ- యింత వట్టు పనికిరాదు యెవరికీ.

వెంక- అసలు ఆ అమ్మాయికోలి నీకెందుకు ? యెందుకు వా
చ్చంటికెళ్ళావు ?

పంతు- అసంగితి మీకెందుకు ? అది నా బిడ్డని.

హను- చాలా గొప్పబిడ్డని.

వెంక- నాకెందుకా ? నాకెందుకా ? స్త్రీలను ముందుకు పంపి
వుంటే నాకెందుకా ?

పంతు- మీరెందుకుపోలేదుగా ఆ అమ్మాయిని ! మీరెందుకు ?

వెంక- అపరిదిష్ట యెవరిని ? ఆ నారాయణరావునాయుడు యెవ
రింటికొచ్చాడు యిప్పుడు ? నీకో పరుగెత్తేస్తాగా, పిగిల
పడ్డానికి ?

శివం- యింట్లో మీకు విచారము ? మీ శ్రీస్థితి నిమిందని !

వెంక- యింకెంతకంటే యేంక నాలి ? (హాస మంతరాస్త్రం)
నారాయణరావు నా యిల్లు పలుచుకురా. యింట్లో
నేనున్నాడమ్మ.

హను- (నెడుతో) యింకా యాయనికి అనుమానమే !
(వెళ్ళడు.)

మహ- పంతులూ; నాయనా, నువ్వీంకా యీచుగ్గాం పనులు
మానెయ్యవురా !

వెంక- వాడిమొహం వాడు మానేదేమిటి !

సుంద- నీనానులూ నువ్వన్నన్నాల్ని మే మేమన్నా అన్నామా!
యిట్లా సంస్కారాకోలికెడితే వాళ్ళురుకుంటారా అబ్బో గో!

వెంక- అందులో నారాయణరావునాయుడు. ఆవార్డు వార్షింతా
అతనెట్లాచేసితే అట్లా వింటుంది. పెంచి పెద్దవాణ్ణి చేసి
నందుకు, యీ ప్రబుద్ధుడు చేసే ప్రవకారు యిది.

శివం- పిల్లల్ని యెవరికోసం పెంచుతారులండి !

వెంక- యెందుకు పెంచాలండీ !

శివం- వాళ్ళని యెందుకు లోకంలోకి రప్పించాలండీ ? రప్పించిన వాళ్ళని పెంచడం, మీ డ్యూటీ కాదండీ?

వెంక- మా కడుపున పుట్టకపోతే, మాకు అరిచిస్తూ వుండవని, యింత గొప్ప ఆయన్ని బాట్లూ కాటికా పెట్టి పిలిచా మా! మేం రప్పించే దేమిటండీ ?

శివం- కాదు మరి ? (సుందరమ్మతో) యీయన కాదండీ ?
(సుందరమ్మ సిగ్గుపడి తల తిప్పేసింది).

వెంక- యితే పిల్లలు పుడితే యిట్లా మమ్మన్నేడిపించాలా ?

శివం- ఆయన్ని అట్లా యెందుకు పెంచారు ?

వెంక- మేం పెంచేదేమిటి ? అట్లా తయారయినాడు.

శివం- తల్లి తండ్రిలోలేని బుద్ధులు పిల్లలికి రానేరావు. మీ ముక్కు పొట్టయితే, అతనికి వస్తుంది. పొట్టిముక్కు అని అతనితో పోట్లాడి మేంలాభం ? మీగుణాలే అతని కొచ్చాయి. లేకపోతే ఆమెవో. మీరు మర్యాదస్తులూ, చైతన్యవయినాడుగాని, యీమర్యాద పోతుందని భయమేలేకపోతే, నలుగురూ, మమ్మన్ని హీనంగా అనుకుంటారనే నిశ్చయమే లేకపోతే మీరూ అట్లానే వుండేవారు.

వెంక- యింక మీరు వూరుకోండి, చాలు.

సుశీ- కాదు నాన్నా! శివం మెడికల్ గా మాట్లాడుతున్నాడు. నీకేం తెలీడు.

వెంక- యిదీ చివరికి పిల్లలనే మాటలు !

మహా. నిజమేరా, అయిన అనేక. నీచిన్న శివుని భుజంపై ఉన్నావో.

వెంక. మానాయన ప్రతిష్ఠ సాడుచోశానా ?

మహా. రిహస్యంగా, దొంగవలెగా చేసినా బిల్లు, పంతులు ఒహి
రంగులగా చేస్తున్నాడు. పంతులు చూస్తే, చిట్టచివలు
నువ్వు చాలానాగు. ఇకం వాస్తాచి. ముందే ఆ
మొగ్గులవారి కోడల్ని—

వెంక. చావైస్తా.

(ప్రీతిపూరితముగా అతనికి చెప్పి) అలాగే పంతులు సన్నని
గొంతుకతో “పంతులుగారున్నారా?” అని అడుగుతాడు. యివ్వూ
మాట్లాడరు. అందరూ పంతులొనాగు. పంతులు పంతులు
భయంకూడా వస్తాడు. మళ్ళీ పిలిచింది. ఎవరూ పలుకరు.)

శివం. వున్నాడమ్మా. యిప్పుడే వచ్చాడు.

కాంతి. వొకసారి యిట్లా రమ్మనూ !

శివం. అటు మీకోసం వచ్చిందిటండీ.

పంతు. మధ్య యెవరో మీ కందుకంటే.

శివం. అయిన వాచ్చేటట్టులేరండీ. యిక్కడున్నారు. యిట్లా
లోపలికిరండి

కాంతి. పంతులుగారూ, మీకోసం సాయంత్రాన్నించి వెతుకు
తున్నా. అవనరం, ఒకమాట మాట్లాడాలి రారూ?

పంతు. యిక్కడికెందుకొచ్చావు ? యింటికెళ్ళు. వచ్చి మా
ట్లాడతా. యిక్కడ ?

కాంతి. వొక్కసారి వినిపాండి. నాకోసం రారూ ?

పంతు. ముందు వెళ్ళు.

మహా. వెళ్ళరా. యెందుకో సాపం ఆ అమ్మాయి వస్తే !

వెంక- వెళ్లు.

[ప్రంతులు కదలడు. శివంలేచివెళ్ళి కాంతమ్మ చెయ్యి పట్టుకుని లోపలికి తీసుకొచ్చాడు. నన్నగా పొడుగ్గావుంటుంది. నడుము వూగులాడుకోండి, నలుపు, చాలా పెద్దకళ్ళు. వీళ్ళం దరినీ చూసి అదిరిపోతున్నాయి. మొహంలో సిగ్గు. తెల్లచీరె, జాకెట్టు, ముడిగులూ, మళ్ళో బ గారు గొలుసుూ, కాళ్ళకి వెండి పట్టాగొలుసులూ. తల వెనకాలకి బాగా దువ్వినముడి)

(మళ్ళీ చెప్పుల చెప్పుడు. హనుమంతరావు. నారాయణ రావునాయుడూ వచ్చారు. సుందరమ్మ యింట్లోకి పోయింది.)

నారా- యెక్కడన్నా కనపడ్డారండీ? యిదుగో! వాసీ, సిగ్గు లేనిముండా కనపడ్డావా? కనపడి బతువుతావా? బతుకు తానూ! (కాంతమ్మను కర్రతో బాస్తున్నాడు)

కాంత- అమ్మో! బాబో! బాబో!

(శివం, మహాలక్ష్మమ్మా, అడ్డంవెళ్ళారు. వాళ్ళకీ దెబ్బలు తగిలాయి. శివం నారాయణరావునాయుడు బొర్రమీద తన్ని పడేశాడు.)

నారా- (లేచి) నువ్వెవరయ్యా? యెవరయ్యా నువ్వు?

శివం- నీకేం బుద్ధిలేదు?

నారా- నాపిల్లని నేను కొట్టుకుంటే నీకేం?

శివం- తరవాత నేను కల్లు కట్టక్కర్లా! నేను దూదీ లింటూ ప్రయాణాల్లో కూడా మోసుకు తిరుగుతాననుకున్నారా?

నారా- ఏమిటిది? పో, అవతలికి ఎ...ఎదీ అది? ఎదీఅముండ?

శివం- కొట్టు, చెపుతాను. ఏమిటిది, 'బాక్ బారిక్ ఏక్' అనుకుంటున్నారాయేం? పశువులు కుమ్ముకునేది మనుషులుకాదు.

నారా. నీశెండుకంట మధ్య ?

శివం. పశువులు మనుషులుండేచోటికి రాకూడదు. వెముకలు విరిగితే ?

మహా. ఆడపిల్ల అయిందిగనక, చిన్నదిగనక, కొట్టారు. నోరు లేదు. ఎవరూ వినరు. మొగ్గపరాడముతో గులమున్న వాణ్ణి అట్లా కొట్టగలవయ్యా ? బిడ్డేమాత్రం చంపు కుంటారా ?

శివం. (పరుతుల్ని చూసి) ఈయన వొంటిమీద చెయ్యి నెయ్యి తెలుస్తుంది. నీకరా నువ్వు యీమవుతారో! 'కవ్వ' ఆడపిల్లని కొడుతున్నాడు !

నారా. అదిచేసిన పసి.....

శివం. ఆ అమ్మాయి మనిషి చేసేపని చేసింది. నువ్వు పశువు చేసేపని చేస్తున్నావు. ఇట్లాంటి పశువు యింట్లోంచి ఆ అమ్మాయి వోచ్చేస్తే తిప్పా ! చాలా సంకోచంగా వుంది.

(కాంతమ్మకే 'మేకాగడు' యిచ్చాడు.)

వెంక. నాయుడుగారూ, యిక్కడ యీ అల్లరంతా వొస్తండి. మీ అమ్మాయిని మీరు తీసుకువెళ్ళండి ముందు. తరవాత సంగతి చూద్దాము.

శివం. వీల్లేదా. ఆయన తీసుకెళ్ళడానికీవీల్లేదు. ఈరాత్రిచంపేస్తాడు. (హనుమంతరావు నవ్వుతున్నాడు.)

వెంక. చంపేసుకోనీ, యీమన్నాచేసుకోనీ నీకూ నాకూ ఎందుకయ్యా !

శివం. నాకెందుకా ! డాక్టర్ని నాకెందుకా ? వీల్లేదు. తీసుకోవలసిన
మను, చెపుతాను.

నారా. నువ్వేమిటి చేసేది ?

కాంత. నేను వెళ్ళను. ఇక్కణ్ణించి కదలను.

శివం. అదీ, అదీ, (పే.కాండిస్తున్నాడు.)

నారా. (పొతుల్ని చూసి) ఈయన ఇక్కడుండగా అది ఎక్కడ
కదులుతుంది ?

వెంక. ఇతనుకాదుట... మీ అమ్మాయిని తీసుకొచ్చింది.

నారా. ఇంకెవరు ? అనమనండి. ఆయన్ని ఆ సంగతి.....

పంతు. నేనేమిరగను. నేను తీసుకురాలేదు. కాంతమ్మనే అడ
గండి.

హను. అన్నీ అబద్ధాలు. దొంగవేషం.

నారా. యేమే ! మాట్లాడు.

కాంత. ఆయన రమ్మనలేదు. నాలుగు రోజుల కిందట మాత్రం
నాకేమన్నా కష్టంగావుంటే తను కాపాడతానన్నారు.

నారా. నీకు పుట్టిన పాడుబుద్ధి ! ఎంతటిదానవైనావే ! నా వంశం
నాశనం చెయ్యడానికి పుట్టావు పాడుముండా.

మహ. అయితే ఎందుకొచ్చావమ్మా ?

కాంత. (వెక్కివెక్కి ఏడుస్తూ) పంతులుగారితో మాట్లాడు
తున్నానని, ఈ సాయంత్రం గదిలోపెట్టి కొట్టాడు మా
నాన్న. చచ్చిపోయినా ననుకొన్నా. ఈసారి పంతు
లొచ్చినప్పుడు మాట్లాడితే గొంతు పిసుకుతానన్నాడు.
మాట్లాడకపోతే ఆయన చంపుతామన్నారు. భయమేసి
వచ్చేశా; పంతులుగారి దగ్గరుండామని.

శివం. 'టిరనీ, టిరనీ,' పిల్లల్ని తండ్రిలు పెట్టితంట బాధ
లోకంలో కటికవాణ్ణి కూడా మృగాలని పెట్టారు. పిల్లల
మీద ప్రేమట !

వెంక. పిల్లలు తండ్రిలోనా ?

శివం. యేం బాధపెడతారు ?

వెంక. యేమిటా, చూడండి. నాయుడుగారు తేవ్వనించి ఎట్లా
తలెత్తుకు తిరుగుతాడు ?

శివం. ఈ బిడ్డ వచ్చేస్తే యీయన కెందుకు సిగ్గు ?

వెంక. ఆయన కూతురు గనక.

శివం. ఇప్పు డింతో తలెత్తు పట్టెందుకా పిల్లలు ? ఆయన తల
వొంగుతుంటేమోనని కర్రపెట్టి యిట్లా కొడుతోవుంటే,
నారా. పిల్ల హద్దుమీరి పరాయివాడితో చూట్లాడుతూవుంటే,
పూరుకుంటారా ?

కాంత. మూగునెల్లూరుకున్నారు. పంతులుగారు రహస్యంగా
వచ్చినన్నాళ్ళూ నాయనకి ఏవో కావలసిన కామి
తాలు తెచ్చినన్నాళ్ళూ నవ్వుతో ఏదో చిన్నపిల్లని
పూరుకున్నారు. మా చిన్నాన కొడుకు వస్తానని ఉత్త
రం వ్రాసిం తెరవాలే వచ్చని పోట్లాడుతున్నారు.

శివం. యిన్నాళ్ళూ రప్పుకానిది, ఒక్కసారిలో యిప్పుడు తప్పు
యిందికదూ ?

నారా. అవునుండి మరి నలుగుడూ యీమంటారు ?

శివం. సరే తెలిసిందితెండి.

వెంక. చాలు. ఆరిశ్యమెందుకు? నాయుగారూ, మీలమ్మాయిసి
మీరుతను కెళ్ళండి. ఇంతటితోనే నాకుఅల్లరాగుతుంది.

నారా- నేనేం చేసుకోనండి ?

వెంక- సంచేసుకొనేదేమిటి ? ఏదో దెబ్బలు తిన్న రోపంమీద...

శివం- బాధపడలేక.....

వెంక- ఏదో తెలీక ఆ అమ్మాయి బయటికొస్తే, కన్నబిడ్డని వాదులుకుంటారయ్యా ?

నారా- వాదులుకోక.....

వెంక- అయితే, మాయింట్ యెందుకిదంతా ?

నారా- యింకెవరింట్. (పంతుల్ని చూపి) ఇడుగో. యీయన యిక్కడున్నప్పుడు.....

వెంక- ఇప్పుడు ఆయనమాత్రం యేం చేస్తాడు ? ఆయిపోయి దేమో అయిపోయింది.....

నారా- మీకేమండీ ? మీఅబ్బాయి బాగానే వున్నాడు. ఇంతో వచ్చింది మాఅమ్మాయికి.....

వెంక- యేమిటండీ వచ్చింది ? మీ అమ్మాయికిమాత్రం ! తీసి వెళ్ళి గుబ్బుచప్పుడుకాకండా వుంచుకోండి యింట్లో. యెవరోమీటూరో చూద్దాం? యెవరండీ అనేది ? రమ్మ నండీ, యేయిల్లు యిట్లాంటి వ్యవహారాలు లేకండా వుందో. యిక్కడింకా యేదో చిన్నపిల్లలు. బైటికి చెపితే సిగ్గుచేటు. అంధరూ గొప్పవారే. అందరి భార్యలూ పతివ్రతలే. పెద్ద జరి చీరెలు కట్టుకొని పెద్ద బాట్లు పెట్టుకుని, సిగ్గుతో తలొంచుకుని నడిస్తేచాటు.

శివం- అయితే మీకెందుకూ యీ సిగ్గు, తొందర, అందరి యింట్ సాధారణంగా జరిగేదేగా ?

వెంక- మాయింట్ యెన్నడన్నా యిట్లాంటివి.....

శివం- మీయింటి సంగతి యింకోరికే తెలుసు. వాళ్ళసంగతి మీకు తెలుసు. వాళ్ళకే తెలుసునని మీకూ తెలుసు, మీకూ తెలుసునని వాళ్ళకీ తెలుసు. వాకరిది వాకరికి తెలీన్నట్టగా నటించాల్సింది. లోపల యింకోళ్ళకీ తెలియకుండా యెంత కుప్పిపోయినా సరే, పైకి మర్యాదస్తులవలె కనపడాలి. యిదే చివనానికి మూలసూత్రం.

వెంక- యేదోలేండి వుండండి. రండి నాయుడుగారూ, కదలకండి! పది దాటింది.

నారా- అంతేకాదండీ నేను చెయ్యిచేసే యిది. యెందుకుమరి? మీకు నాయుడు మనమదో, మనమరాలో...

వెంక- మెల్లిగా, మెల్లిగా, వొడ్డువొడ్డు వెలిసింది. అమ్మో! (కర్చీలోకూలబడి, కళ్ళు మూసుకున్నాడు.)

శివం- (పంతులికి షేకాండిచ్చాడు.) కన్సాబ్ల్యు లేవన్స్.
(పంతులు తెల్లబోయి భయంగా చూస్తున్నాడు.)

హనుమంతరావు సవ్వుతున్నాడు.)

(సుందరమ్మ లోపలికించి 'ఆముండ్ల యీ యింకోళ్ళో వొక్క నిమషం వుండడానికి ప్లీజు బయటికి వెంటండి. అలా' చకం' అని అంది.)

వెంక- యేమిటిచెయ్యడం?..... (పంతులుతో) వారే! యెక్కడ కాపరించావురా నాకు? నాకడుపు చెడవుట్టావురా, బాబూ. చావకపోయినావురా యింతకంటే.

నారా- నేను వెడతానండి.

(లోపలికించి సుందరమ్మ 'దాన్ని ఆ అప్రాచకపు ముండని గెంటండి. ముందు పంపెయ్యండి. మీనెత్తిన తోడ్దా

మనుకుంటున్నాడుకాబోలు యేమో! యెవరికడుపో!' అంది)

శివం. 'మాడెస్టి' అంటే అట్లా వుండాలి.

వెంక. మీకెందుకండి మధ్య ? యేమిటాకూతలు ? యింకపూరు కోండి చాలు.

శివం. ఆమాటలు చాలా బాగున్నాయి కదండి ? పోనీ, వెడతా లెండి ఆకలిగాకూడావుంది. (లేచాడు.)

సుశీ. శివం, నీకు బంగళా తెలీదు. నేను చూపిస్తానువుండు. (లేచింది.)

వెంక. పొరబాటు. తమించండి. యెదో యిగోలల్లో నామతే పోయింది. యిదుగో, భోజనానికి లేద్దాం. యిది ఆయి పోసిండి. (నాయుడుతో) నాయుడుగారూ, నాతల తిరిగి పోతోంది. యెంచెయ్యమంటాడు చెప్పండి.

నారా. నాకేం తెలీదండి. మీయివ్వుం. మీకోడలు -

మహా. యిట్లాంటి అవస్థలో కూతుర్ని యెక్కడికి పొమ్మంటా వయ్యా ?

నారా. నాకేం ? అవస్థ తెచ్చుకోమన్నారా ? నాకు తక్కిన బిడ్డలున్నారు. రేపు వెలివేస్తే -

శివ. (పంతులుతో) దీనికంతా మీరూ కారణం. వొక్కమాట మాట్లాడరేం ?

(లోపలినుంచి సుందరమ్మ 'వాడా కారణం? వాడా? అదీ, వాణ్ణి పాడుచేసి, బలవలించేసి, పిచ్చివాణ్ణిచేసింది. అదా, వాడా? వాడేమెరగడు అసలు. యెన్నడన్నా' - అంది)

(హనుమంతరావు నవ్వుతున్నాడు.)

వెంక. చాల్లే పూరుకో.

శివం- (పంతులుతో) యామండీ మీరేమంటారు ?

హను- యేమంటాడు ? యింకెక్కడన్నా యింకోపిల్లవుంటే...

పంతు- (హనుమంతరావుతో) సిగ్గులేక నువ్వుకూడా నన్ను
వెక్కిరించాలి? మొన్ననేగా నాగరత్నంచేత మొహాన
తన్నించాను !

శివం- ఆయన సంగతెంచుకులెండి. పాపం ఆమెని మళ్ళీ ఆ
బాండుబాబు కొట్టడానికి తీసికెడితే మీరు చూస్తో
వున్నారా ?

పంతు- నాకు తెలీదు. నేనేంచెయ్యను ? నేను రమ్మన్నానా ?
అంత జాలిగావుంటే మీరడపడండి. నాకేం ?

నారా- (కోపంతో) రమ్మనలా! వేరే రమ్మనలా. సిగ్గయ్యటంలా;
ఆమాటబనడానికి? మూర్ఖత్వంలా? హాయిగాపోతులాగు...

మహా- కన్నతండ్రి మీకే అక్కలేకపోతే, వాడికండీ.....

నారా- (కాంతమ్మతో) నేను వెడుతున్నా. ఈయన కోసం
వచ్చావుగా ! ఆయనతోనేవుండు. మళ్ళీ నా గుమ్మం
లోకి వచ్చావంటే చచ్చావే !

(నాయుడు బయట గుమ్మందగ్గర చెప్పలేనుకుంటున్నాడు.)

వెంక- నాయుగారూ! నాయుగారూ! వెళ్ళకండి. ఒక్కమాట.

కాంత- పంతులుగారూ ! మీరేనండి దిక్కునాకు. నన్ను పోమ్మన
కండి. దిక్కులేనిరాన్ని.

(నారాయణరావునాయుడు వెళ్ళాడు.)

(తెలుపు తిటలున తెరుచుకుని సుందరమ్మ వచ్చింది.

బిర బిర వచ్చి కాంతమ్మ మళ్ళీ వెంక పట్టుకొని లొక్కంటు
బయటికి వెళ్ళింది.)

సుంద. పో మళ్ళీ యీ గుమ్మం తొక్కుచెప్పుతా.

[కాంతమ్మ నాన్నా, నాన్నా, అని యేడుస్తోంది. గొంతుక దూరమవుతోంది. సుందరమ్మ వచ్చింది.]

శివం. ఛీ ఛీ. వొక్కరికి గుండెలేదు. అందరి హృదయాలు కుళ్ళిపోయినాయి. సుశీలా! వెళ్ళి ఆ ఆమ్మాయిని తీసుకురా. నీకన్నా జాలి రావటంలేదూ?

సుశీ. నాకు తెలీదు. యెందుకు జాలి పైగా!

శివం. పేంపుట్, నేనువెళ్ళి తీసుకొస్తా.

సుంద. యిక్కడికి తీసుకురావడానికి వీలేదు.

శివం. తీసుకురానులెండి. సుశీలా! నాసామాను తే.

సుశీల. నేనూ నీతో వస్తాను. కాని నువ్వు ఆ ఆమ్మాయిని తీసుకురావద్దు.

వెంక. మీకెందుకండీ?

శివం. నాకెందుకేమిటి? మీ అబ్బాయి కక్కలేకపోతే...

వెంక. యింటికిన తరువాత వాళ్ళే సద్దుకుంటారు. కన్నబిడ్డని వీధిలో వదిలేసుకుంటాడాయేం? మధ్య మీరు వెళ్ళి రంగం చెడగొట్టకండి.

శివం. ఆ రాస్కల్ యింటికి వెళ్ళనిస్తానా? వాడు — వాడు చంపేస్తాడు ఆమెని. యిది సమయమా మీ మర్యాదలూ, అపుమర్యాదలూ, ఆలోచించుకోడానికి? ఆమెని యెట్లా సంతోషంగా, బలంగా, వుంచడం, ఆ పుట్ట బాయ్యే బిడ్డ, ఆరోగ్యంగా పుట్టి మార్గమేమిటి, అని ఆలోచించాలి. ఆయింట్లో యీమే బతుకు నరకం కాదూ? గర్భిణిని యెట్లా వుంచాలి, యెంత సంతో

వంగా, యెంత జాగ్రత్తగా, చూడాలి? ఆపుట్టే పిల్ల
నప్పడతే, మీలో యెవరు జబాబుదాన? మీకేం?
యిదే పెళ్లి అయిన లిరవాలే పుడినే యెంతో పున్న
వాలుచేసి, సంకోషపెడతారే? యిప్పుడుమాత్రం,
అట్లానే కనటంలా? యిప్పుడు చివాట్లా, బబ్బలానా?
సుంద- అనలు వీడేనేమో! ఇదివరకు తెలుసునా ఆముండనిడికి?
సుశీ- ఛా! ఈపూరే తొత్తి తివానికి.

సుంద- యిక్కడ పెడతాడుగావును దాన్ని తీసుకొచ్చి!
మహ- నాయనా, పంతులూ! సంబంధంలేస్టూ అట్లా మాస్తా
వేమిరా? ఆ ఆమ్మాయి గజేమిటి?

(సంతులుమాట్లాడడు.)

వెంక- వాడికెందుకూ? అంతవరకే వాడిక్కావలసింది. అచ్చు
బోసిన ఆంబోతు.

సుంద- మొగాడు. వాడికేం?

మహ- పోనీరా, పంతులికి ఎదో ఉద్యోగమిప్పించి, ఆ ఆమ్మాయి
యిన వాణ్ణి కావరం పెట్టుకూడదూ?

హను- (వేళాకోళంగా) చాలా బావుంది.

పంతు- (హనుమంతరావుతో) నీకెందుకు? యీనారి నాసంగతి
యెత్తావంటే తంతా జాగ్రత్త.

సుంద- దాన్నా! దాన్నా! ఆకడుపొచ్చిందాన్ని, నాలబబ్బాయికా!

పంతు- దాంతోనా? ఆశూద్రదాన్ని పెట్టుకునా!

మహ- అయ్యో! మఱి ఆశూద్రది యింతవఱకూ యెట్లా?

వెంక- నాపరువూ ప్రతిష్టా వుంచాలా? నాకు మళ్లీ యెవడన్నా
*వోటియ్యాలా?

మహా- యిప్పుడేగా, యీ చైర్మను పని వొద్దన్నావు ?

వేణ- అసలు “లా” వొప్పదు.

మహా- యింతవఱకు “లా” వొప్పుతుండా ?

వేణ- యింతవఱకూ వొప్పదు. “లా” ? దీంతో యేం సంబంధంలేదు.

మహా- నేనేమీ తెలిచాన్నే ! యేమెరగని ఆపిల్లని యీయన అన్యాయం చెయ్యడం, ఆతండ్రి చావబాదడం, యీయన సంబంధంలేనట్టు వొదిలెయ్యడం, ఆ పుట్టేబిడ్డ, పుట్టడమే దిక్కులేనిదై పుట్టడం, యింతవఱకూ “లా” వొప్పుతుందీ ? యిద్దరికీ పెళ్ళి చేస్తామంటే మర్యాదగా వొప్పకూ ? పెళ్ళంటే యింతకంటే యింకేంకావాలి ? “లా” ఆ అమ్మాయిని యితను పెళ్ళిచేసుకునేట్లు చెయ్యలేదు, యింత అన్యాయం జరిగింతరవాత ?

వేణ- నీకు రానురాను మరి పోతోంది, అమ్మా !

(శివం కాంతమ్మని చెయ్యిపట్టుకుని లాక్కొచ్చాడు. కాంతమ్మ సరిగా రావటంలేదు.)

శివం- మరి మీయింటికి వెళ్ళక యేం చేద్దామని ?

కాంత- యిన్ని గోతులూ నూతులూ లేవూ.....

శివం- బాగానేవుంది, పడ్డతరవాత, పీనుగుని కొయ్యడం, విచారణ, సాక్ష్యం, యివన్నీ యెవరు పడతారు ! యీ చచ్చే వాళ్లు ఆసంగతి ఆలోచించనే ఆలోచించరు.

కాంత- నన్ను చావనియ్యను కూడా చావనియ్యకపోతే యెట్లా ?

శివం- సుశీలా ! ఆయన సామానులు చావలని తెమ్మను.

సుశీ- ఆయన్ని పంపించొద్దు. ఆయన వెడితే నేనూ వెడతాను.

సుంద- ఆయన వెడతే నువ్వు వెళ్ళవమేమిటి ?

సుశీ- మఱి ఆయన్ని రమ్మని యింటికి పిలిచి అర్థరాత్రి వెళ్ళ
కొడతారా ? మళ్ళీ కాలేజీలో నాకు పదువు వుండాలా ?

సుంద- అయితే, ఆపిల్లని యింట్లో పెట్టుకోమంటావా ?

సుశీ- శివం! నీకెందుకు ఆరెచ్కో, పొమ్మను.

శివం- యింత చదువుకున్నావు. మెడికిల్ కాలేజీలో ప్రవేశించి
చావు —

పంతు- ఆ నాయిళ్ళమ్మాయి యింట్లో వుంటే, నేనుండను.

శివం- స్కాన్డెలో.

హను- యింక ఆ అమ్మాయితో పని ఆయిపోయిందిగా ?

[పంతులు యిచ్చి హనుమంతరావుగారిని దవడమీద
కొట్టాడు. హనుమంతరావు కిందపడ్డాడు.]

పంతు- పేరె దిత్తే తంతాననలేదూ ! నీ ప్రాణానికి నువ్వుకూడా —

సుంద- అన్యాయంగా వాణ్ణెందుకురా కొట్టావు ? యిండాకణ్ణించి
నిన్ను అడ్డమయినమాటలూ నోటికొచ్చినట్టల్లాకూస్తున్న
వాళ్లుండగా ! నీ పొరుషమేమయింది ?

[పంతులు కోపంతో శివంవంక చూస్తున్నాడు]

సుశీ- అన్నయ్యా! నీ పొగరుమోతుతనం ఆయనమీద కాదు.
మామయ్యమల్లే తిండికి గతిలేక వచ్చాడనుకున్నావేం
నీ చేతపడ్డానికి ?

పంతు- మేం చేస్తాడు ? యీమాట నన్ననమను ?

సుశీ- (అంకటేశ్వర్లగారిలో) నాన్నా! యిక్కడ నాగెప్పుకి వయ
లెప్పు జరిగేట్టయితే యిప్పుడే వెళ్ళిపోతాం యిద్దరం...

వెంక. (నంతులుతో) చాన్లీ, నోరుముయ్యి, మొహం తిప్పే
సుకు తిరక్క, యింకా మాట్లాడుతున్నాడు సిగ్గులేక !
ఛా ! అవతిలికి ఛా ఛా !

(నారాయణరావునాయుడు వచ్చాడు.)

నారా. యేమిటండీ ! వృథా కోసాలు తిచ్చుకుంటే లాభం
ముందా ? మీరూ నేనూ వొడ్డింట ఆ బిడ్డ గణేమిటి ?

వెంక. అందుకనే నేను చెప్పితినిగా వాపం. ఆ బిడ్డని తీసుకెళ్ళండి.

నారా. అరు నల్లల్లో ఆమహగండమో...— యెక్ష్మానన్నా
బయటికి రాకుండా బిరిగిపోతే

వెంక. యెక్కడికన్నా బంపించండి. యెవరూ అంతమాత్రం
సహాయంచేసే బంధువులు లేరూ ?

నారా. వెధవనులం. మాదానంది ఛంపాలకులం ఎక్కడా లేదండీ.
ఎవరన్నా పేరుచెడిపోతే సంగోషిస్తామనే వామ్మి
తప్ప.....

వెంక. ఎదోవొక సదుపాయం ఆలోచించవచ్చు. ప్రస్తుతం—

నారా. అమ్మా ! అమ్మా ! మీకేం చూడలేనూ ?

వెంక. బ్రాహ్మలం, మీ అమ్మాయిని మేమేం చేసుకోం...

సుకేల. నువ్వేం పోల్చు చెయ్యలేవు ?

శివం. నేనేం చెయ్యను ?

సుకేల. నాన్నా ! శివం, మెడికల్ మాన్. తలుచుకుంటే సహాయం
చెయ్యగలడు.

వెంక. నాకేం తెలీదు.

సుంద. అంతమాత్రం సహాయం చెయ్యకూడదూ !

నారా. (తటాకున శివం కాళ్లమీదపడి) అయ్యో! బాబూ!
నాపేరు నాప్రతిష్ఠ, నాకూతురు మానం, అన్నీ మీచే
తుట్టోవున్నాయి. వలలాగు తెలుసుకున్నాడు యిక్కడ
యీకొంచెం సహాయంచేస్తే బోగొన్నానా? ఏ.....

శివం. అండి, అండి. నాకు తెలియాలా! నేనేం చేయ్యను?

నారా. తెలికేం తెలి. యెవన్నా అవుతున్నావచ్చి యీ గొడవ
తప్పిస్తే.....

శివం. మీరు పిరికివాళ్ళయితే, నాకేం? ఇమ్మూరల్. పాపం,
అబ్బి. ముందులో ఫీలింగు ముప్పుకాదా? నన్నుడక్కరిడి.

నారా. అట్లా అంటాడి. యెందుకూ ఎవరికాకలవా పాపపుసొంది
దాని బతుకు. అబ్బి బతుకు.....

శివం. గోమీరా పాడుకాదు. మీ బ్రాహ్మణుల పాపపుసొంతుల
మీభయం. ఆ ఆమ్మాయిమీద దయ. యిదంతా?
అప్పు, బిడ్డమీద దయ? అందుకునేగావును, అగ్నికి
ప్రీతి అట్లా బావారు, యిండాకి? నాకు కచ్చితమే?
నారా. యేమవుతుంది? కానీ! యవరు పప్పుచేసుకుంటారు
దాన్ని?

శివం. గోమీరాకాదు. పెళ్ళి కానివోలే ఎవరికి అదట్టి
పండంటి బిడ్డని నవ్వుకో యెప్పుకుంటుంది. యీగోపల
మీరు కొట్టుకుంటావుంటే చాలు.

నారా. మరి ఆ బిడ్డ గతీ.....

శివం. నాకియ్యండి మీకు స్పెయిలే. నేను పెంచుతాను.

నారా. బాగానేవుంది. కొంచెమన్న జాలిలేదండీ? మమ్మన్న
తెట్టారు, గుండెల్లేనివాళ్ళమని.

శివం- ఇంక నాతో యీ విషయం మాట్లాడితే పోలీసురిపోర్టు చేస్తా.

వెంక- మీకు కష్టమయితే పోనీండి. నేనేమీ అడగలేదండోయి మిమ్మన్ని. నాకేం సంబంధం లేదు.

నారా- (కాంతమ్మతో) పోనీ, రావే! యెవరిసహాయం అక్కలేదూ !

శివం- యెక్లగ్గానో వొకలాగు, ఆపని చెయ్యాలని చూస్తున్నారు లెండి. యెప్పుడయినా, నాని తెలిసిందంటే.

నారా- పోవయ్యా. అట్టే వాగకు. (కాంతమ్మతో) యేం వొస్తావా రావా ?

కాంత- నన్నేంచేసినా నేను రాను.

శివం- (షేకాండిచ్చి) గ్లోరీ, గ్లోరీ.

సుశీల- శివం! నిన్ను చూస్తే నాకు వొళ్ళు మండిపోతోంది.

మహా- అమ్మా! మీనాయనగారు కాక, యింక నీ సంగతి కావలసినవా శ్చెవరమ్మా? వెళ్లు. నామాటవిని వెళ్లు.

కాంత- నన్ను చంపుతాడు, నేను వెళ్లును.

మహా- యేం చెయ్యకండి !

నారా- దీన్నా వొదిలేడి ? దీన్నా ?

(కర్రెత్తుతున్నాడు).

శివం- పైడి, పైడి.

నారా- నువ్వెక్కడ పోగయినావయ్యా! (కాంతమ్మతో) రావే !

కాంత- రాను.

నారా- నీఖర్మం. చావు. ఎవరిక్కావాలి వీడ వొదిలిపోయింది.
(వెడుతున్నాడు)

(సుందరమ్మ లోపలికించి తొరతొరగా కాంతమ్మ దగ్గరి
కొచ్చింది.)

వానీ! యింకాపాలేదుట నువ్వు? నీమగముండవి.

యెక్కడ పోగయినావే మాయంటికి! పో! పో!

(జట్టు పీకుతో బయటికి లాగుతోంది.)

శివం- (వెంకటేశ్వర్లతో) జెవిలిష్. యింక నేను కల్లచేసుకోవాలి.

సుంద- ముందు నడు.

కాంత- యెక్కడికి పోనూ? యెక్కడికి? (ఏడుస్తోంది.)

(సుందరమ్మ కాంతమ్మ మెడవట్టి గెంటుతోంది)

శివం- (కోపంతో సుందరమ్మమీదికి పోయి, లోనీశాడు.)

నాగెస్తు. ఆమెని నేను తీసుకొచ్చాను. యేంచెయ్యకండి.

హను- యెవడా? నువ్వు? ఆడవాళ్లని చెయ్యిచేసుకుంటావు?

శివం- అది యెవరు మనీషేనా! రాక్షసిలాగు అట్లా మనుషుల్ని

పీకుతుంది?

(హనుమంతరావు శివాన్ని గెంటుతున్నాడు.)

శివం- చెయ్యి తియ్యి, వాగ్, టూ, బ్రీ.

(హనుమంతరావుని బూడ్చుకాలుతో నడుంమీద తన్నాడు. పంతులు నవ్వుతున్నాడు.)

సుశీ- అయితే శివం! యేంచెయ్యమంటావు? ఆపిల్లని నువ్వు
పంపించు. ఆమె యెక్కడ వుండడానికి వీల్లేదు.

శివం- ఛీ, ఛీ, చాలా నోబుల్ గర్లమకున్నా నిన్ను. నీకే యిట్లా

అయితే యెట్లా వుంటుంది?

సుంద- ఛీ, ఛీ, అవేం మాటలు? మతీహెచ్చుతోంది.

శివం- యేం, మీరమ్మాయి అడదికాదూ? మీరుకాదూ? అడ
దయింతరవాత మెవరికయినా.....

సుంద- (వెంకటేశ్వర్లతో) యేమిటండీ.....

శివం- (సుశీలతో) నీకే అట్లా అయితే, వీళ్ళల్లో వొక్కరన్నా
నీమీద ఒక్కరవ్వ జాలి చూపిస్తారా? యీ తండ్రి
అట్లానే కొట్టేవారు. యీ తల్లి యిట్లానే యీడుస్తుంది.
యీ అన్న అట్లానే వొదిలేస్తాడు.

సుశీ- నన్నా దాన్ని వొకటిగా కట్టావా? నాసంగతి నీకు
తెలీదూ? యితే! నేనూ అట్లాంటి పూలననే నీ
వుద్దేశ్యం?

శివం- నువ్వు చాలానైజ్ గా, యేం అపాయంలేకుండా, తప్పించు
కుంటావు. ఈ అమ్మాయికి హృదయంవుండి పాపం,
ఆయనచేతుల్లో, మోసపోయింది.

వెంక- యికచాలండీ, (కాంతమ్మతో) అమ్మాయి నెళ్ళు.

శివం- నేనూ వెదుతున్నా (కాంతమ్మతో) రా, వెడదాము.

కాంత- నేను రాను.

సుశీ- శివం! శివం! నీకేం సెన్సెస్ లేవూ? యేమిటి అర్థరాత్రి,
దాన్ని, దాన్ని, వెంటపెట్టుకెడతావూ?

శివం- యేం?

సుశీ- అందరూ యామనుకుంటారు?

శివం- వీళ్ళందరిమల్లే పూళ్ళో అందరూ యామనుకుంటారో అని
నాకు భయమనుకున్నావా? (నవ్వి) నిన్న నువ్వు నేనూ
వొంటరిగా వస్తే యేమనుకుంటారు?

సుశీ- యేమనుకుంటారు ? నాకేం ? నేనిన్నొసెం టయినప్పుడు!

శివం- నేనుకాదూ ? యీ అమ్మాయికాదూ? యున్నొసెంట్.

నీఅంత కవటముంటే యిట్లా యెందుకవుతుంది ? మీ
అన్నయ్య స్వభావం అప్పుడే కనిపెట్టేది. (కాంతమ్మతో)
యెందుకురావమ్మా ? యిక్కడ వీళ్ళు యెళ్లావుం
టావు ?

కాంత- మీరెవరో కొత్తవారు. నేనెరగను యెక్కడికి తీసి కెడ
తారు ?

శివం- అది నాకూతెలీదు. యింకెవరన్నావుంటే బావుండును.

సుశీలా! అబ్బిడికి భయంగావుంది. నువ్వుకూడా రారాదూ,
యివాళ రాత్రికి మాతో ? రేపు పొద్దున్న వొగ్గుగాని.

సుశీ- ఛీ, అది నీతోవుండగా నీతో మాట్లాడినన్నా మాట్లాడను.

శివం- సరే, యింకేంచెయ్యను ? (కాంతమ్మతో) నామీద
నమ్మకంవుంచు నేనేంచెయ్యను ? రా ఇక్కడ వుండడం
కంటే.

కాంత- రాను.

శివం- నేను వెడుతున్నా యీ హార్వెస్ట్ వీపుల్ యింటో ఒక్క
నిమిషం వుండను. సుశీలా వెడుతున్నా. సామానులు
బంగాళాకి పొద్దున్నపంచెయ్యి.

సుశీ- నేనూ వస్తా.

శివం- వద్దు. నేనెట్లానూ రేపు వెళ్ళిపోతున్నా. నామనస్సేం
బావుండలేదు. యీ అర్ధరాత్రివస్తే అందరూ యామను
కుంటారు ? నువ్వుకూడా 'ఫూలిష్'గా చేస్తావా ? నా

మీద దయవుంటే నీదయగల తల్లిగారు పాపం ఆ
అమ్మాయిని యేం చేయ్యకండా చూడు. నామీద చూ
పించేదయ ఆమెమీద చూపించు.

సుశీ- మళ్ళీ యెప్పుడు?

శివం- తెలీదు. చాలా డిజప్పాయింటు చేశావు. మీ నాన్నగారి
మల్లే, అన్నమల్లే, నువ్వుకూడా చాలా సెల్ ఫిష్ ...
కాంతమ్మమల్లే కాలేదు గనుక నువ్వుచాలా గొప్పవా
న్ననుకుంటున్నావు. యీ హృదయంలేని, పరువు ప్రతి
ష్ఠల స్వాగ్రహకల్పముకంటే, వేయిమాట్లు కాంతమ్మవలె,
మోసపోవడం నయం. గుడి బై . (కాంతమ్మతో)
ఎట్లాగూ నిన్ను వెళ్ళకొడతారు. వీళ్లు లోకమంతా
కాలిపోయినా, ఇంకోరికోసం, ఒక కొంచెమన్నా శాక్రి
ఫైస్ న్నాడువీళ్ళకి అట్లావుంటేగాని, లోకంలో మర్యాదస్తు
లెట్లా అవుతారు? నేను వెళ్ళగానే నిన్ను తరుము
తారు (సుందరమ్మనుచూపి) యీమె మీదపడి డెవిల్
లాగు (వెంటేవ్వర్లతో) వెడతానండీ, థాన్కుస్.

(వెడుతున్నాడు)

వెంక- అమ్మా! వదిలిపోయినాడు.

సుంద- (కాంతమ్మతో) యింక నువ్వుకూడ నడు.

(కాంతమ్మ భయంతో పంతులు వెనకాలి వెళ్ళింది.)

పద, ఒసే! వాణ్ణి ముట్టుకో చెవుతా...

కాంత- పంతులుగారూ, పంతులుగారూ! (యేడుస్తోంది)

(పంతులు కాంతమ్మని ఒక్కతోపు తోశాడు, కాంతమ్మ పడ్డది.)

(సుందరమ్మ కాంతమ్మని జాటుపట్టుకుని యీడుస్తోంది)

వెంక. వుండు వుండు, ఏమిటిది ?

కాంత. పంతులుగారూ మీక్కాల్లా పట్టుకుంటా ? మీయింటో
రాసిగా వుట్టండి సన్ను. వెళ్ళుగొట్టకండి.

నాతో అన్నమాటలు జ్ఞాపకం తెచ్చుకోండి, వినరూ...

సుంద. (పంతులుతో) దానిమీద బాలివడ్డవంటే, నువ్వుకూడా
యింట్లోంచి నడవాలి. '

మహ. నువ్వు వదులు వొకమాట.

సుంద. వుండు ముందు దీన్ని లాగెయ్యాలి. అపరిచిత్త.

మహ. నేను పంపిస్తాగా !

(సుందరమ్మ వదిలింది.)

మహ. అమ్మాయి యేంచేస్తావమ్మా వాడు నిన్ను వద్దంటు
న్నాడు. వాణ్ణి పట్టుకు బతిమాలుకుని యేంలాభం ?
యిక్కణ్ణించి వెళ్ళు.

కాంత. యెక్కడికి ?

మహ. మీయింటికి వెళ్ళవుకదా !

కాంత. వెళ్ళను.

మహ. శివంగారి దగ్గరికి వెళ్ళరాదూ ? వీడిమీద ఆశపోయింది
కదా, యిప్పుడన్నా !

కాంత. ఆయనెవరో, యెందుకు రమ్మన్నారో ?

మహ. నాపిచ్చినాయనా ? వీడిమీద సమ్మకమున్నూ ఆయన
మీద అపసమ్మకమునా ? యెట్లా బతుకుతానంటే యీ
లోకంలో ?

కాంత. నేనిక యెవరిని సమ్మను. నేను చుట్టగా సమ్మను,
యెవరిదగ్గిరి. పైకి మంచిగా వుంటారు. అంతే.

మహ. యెంతగతి వొచ్చిందమ్మా. నీవంటిపసిదానికి ? యేం చేశావని నీకీగతి ? యేంచెయ్యనమ్మా నేను ?

(కాంతమ్మ యేడుస్తోంది)

మహ. యీడవకు. భయంలేదు. దిక్కులేనివారికి దిక్కులేని వాచే లోడు. అమ్మా నేను నీదాన్ని. నువ్వే నా కూతురువు. పదిహేనేళ్ళకిందట పోయింది నాకూతురు. నీయీడుదే. దేవుడు నిన్ను పంపించాడు. నాదగ్గిరే వుండు. నీకు భయంలేదు.

(కాంతమ్మ మహాలక్ష్మమ్మని కాగిలించుకుని యేడుస్తోంది. మహాలక్ష్మమ్మ కళ్ళవెంబడి నీళ్ళు కాఝతున్నాయి.)

వెంక. అమ్మా ! అమ్మా ! నీకు మతిపోయిందీ—

మహ. అవును నాయనా ముసలిదాన్ని. నాకింకా మఱెన్నా భృంట్టుంది ?

వెంక. యీ నాయుడు పిల్లని మనింటో పెడతావా ?

మహ. యేం ?

సుంద. యీయింటో వుండడానికి వీల్లేదు.

వెంక. వీల్లేదు.

మహ. నాకు తెలుసు నాయనా, పుణ్యత్తులు మీరు యీ దిక్కులేని పిల్లని వుణ్ణీరని. నాడబ్బిట్లా పారెయ్యి. వేరే యిల్లడైకి తీసుకుని, యీపిల్లలో కావరం వుంటా.

వెంక. నాపేరో ? యింకేమన్నా వుండా ?

మహ. పోనీ, యెక్కడికన్నా పోతాలే.

వెంక. యెక్కడికి ? నేనొక్క దమ్మిడి యివ్వను. యెట్లా బతుకుతావు ?

మహా. మెట్లాగో వొకలాగు. ఆయన పాపం, శివంగాడు వున్నాడుగా ఆయనదగ్గరికి వెళుతున్నాం.

వెంక. ఛా, ఛా, వాడితోనా ? ఆ నాసికుడితో, వాడికి కులం లేదు. నువ్వు.....

సుంద. పోనీండి. మీ కెందుకు ?

మహా. ఈ నాయుడిస్లిని కొనిలించుకున్న నాకుమాత్రం యింక కులమేమిటి నాయనా ? ఈ కడుపుతున్న పిల్లని చేర తీసిన నాకు పరువేమిటి ? వెడతాను.

వెంక. అమ్మా! నువ్వు వెళ్ళడానికి వీలేదు. నా ప్రతిష్ఠ నేం చేశావు? మా అమ్మ ఆ శివంగాడితో యీ స్లిని పెట్టుకుపోయిందంటే, యేమన్నావురా ?

మహా. తెల్లారకట్ట పైలోనే వెళ్ళిపోతారే ? కాశీపోయినానని చెప్పు అందరితో !

వెంక. అయ్యో! నాకంటే, యీ సంసారంకంటే, ఆ దిక్కు మాలినపిల్ల, మెక్కువయిందా ?

మహా. మళ్ళీ వొస్తారే, మీరు రానిస్తే. నేను లేకపోతేమాత్రం మోకేంటో ? (కాంతమ్మా, మహాలక్ష్మమ్మా వెళుతున్నారు.)

సుంద. అమ్మా! యిప్పటికీ వొదిలింది పిశాచం. దానితో కూడా యీ ముసలిరాన్నికూడ మెత్తుకుపోయింది.

వెంక. పంతులూ, ఎంతగోల తెచ్చిపెట్టావురా. ఇంకనయిన బుద్ధికలిగివుంటావా ?

పంతు. యిట్లా పరుగెత్తుకొస్తుందనుకున్నానా ?

సుశీ. ఇంక పరవాలేదు. తమ్ముడు యే ఇబ్బంది తెచ్చిపెట్టినా

శివం ఇంటికి వంపితేనరి. అమ్మమ్మకూడా వుంటుంది.

నుండ. సరే, దీనికా మొగాడితో స్నేహం తప్పిపోయింది.

యెంత అపరిష్క !

వంతు. యీ సుశీలని చదివించడం వొచ్చింది, ఇదంతా.

నుండ. యింక చాలు యీ చదువు. యింట్లో కూర్చో.

సుశీ. నేనా మానేడి ?

నుండ. డబ్బో వడిస్తాడు ?

సుశీ. శివం

నుండ. ం • సుశీలకి వాడితో స్నేహమయిందికద !

సుశీ. యే , స్నేహం ? వాడిచేత యేడు పొడుగుతా యెనా

టమీ చెప్పించుకున్నా. నాకు పాతాలు చెప్పడంలో,

తనవరీతికూడా తప్పేట్టున్నాడు. కాని కాలతమ్మమ్మలై

వెళ్ళిదాన్నా పిచ్చిదాన్నా ? యెంత కూరారసప్రపంచాలో,

అక్కడే వుంచా.

నుండ. మరి వాడిమీద పడ్డావు ?

సుశీ. (నవ్వుతో) నేను పడతా, వాణ్ణి యేడిపించడానికి. వాడు

నన్ను ముట్టుకుంటే, తంలా. నా పడిపూ ప్రతిష్టా

పాడుచేసుకుంటానా ?

నుండ. వొచ్చినప్పుడు ఆ వాగుడంతా యేమిటి ?

సుశీల. మీకు నామీద అట్టే అధికారం లేదనీ, అణిగి పడివుండే

మునుటి శుశీలను కాననీ, మీకు చూపించడానికీ.

అంతేకాని నా ప్రతిష్టా నేను పాడుచేసుకుంటానా ? నేను

వాడిచేతుల్లో మోసపోతానా ?

పంతు- వెధవ, వాడితో యెట్లా స్నేహం చేశావ.ట. ఆయెంగిలి ముగడవి వెంటను కెళ్ళాలనే వాడి యెద్దుతా. కాని కాంతమ్మ అప్పటికీ నన్ను వోదలదు. అడవాళ్ళముందర వాడెందుకు పనికొస్తాడు? నేను పిన్నునగాని కాంతమ్మ కదిలిగదా నాడు బలిమాలిజేమాలి? యిప్పుడయినా, నేను పిలిచానంటే.....

వెంక- చాలు, వ్రతాపం. యింతో ఆ గోల లేకండా జరిగి పోయింది. నాయుడితో కాంతమ్మనీ, అమ్మనీ యేగో స్కూలు నామని చెప్పొచ్చు. ఆ కృతజ్ఞుడో, ఉక్కమ్మనీ, చెప్పిందామోలు పట్టాడు. ఆ వాడు పిన్నునగాని నావే.

పంతు- సుఖేల ఆ శివాన్ని తీసుకొచ్చింది. చాల మోచిపని చేసింది.

సుఖే- కాని శివం చాలా గొప్పవాడు. నాన్నా! చాల సంగతులు నేర్చుకోవాలి శివం దగ్గర్నుంచి.

(తెరపడింది.)

సుం ద రం

పాత్రలు

వెంకటాచార్యుగారు :—తండ్రి.

లక్ష్మీదేవమ్మ :—తల్లి.

రంగారావు :—భర్త.

సుందరం.

నారాయణరావు :—పితనండ్రి.

సీత :—నారాయణరావు భార్య.

రామమూర్తి :—సీత అన్న.

శశిరేఖ.

సుందరం

ఒకటవ రంగం

(వెంకటా)మయ్యగారి యింటో పడకగది. శోభనానికి అలంకరించివుంది. వస్త్రమంచం; బల్లమీద ఫలహారాలు; అత్తిరూ, గంధం, పువ్వులూ. రంగారావు చిరునవ్వుతో మంచం మీద కూచునివున్నాడు. శోభనం పెట్టికొడుకు అలంకారం. లావుగా, నల్లగా వున్నాడు. యింట్లో పెరిచిపోయేట్లు. గది చక్క తలుపులుంటి, యిద్దరు ముక్తయినవలు సుందరాన్ని తీసుకొచ్చి దగ్గరపెట్టారు. సుందరానికి పడకపోయేట్లు, లావు, ముగిచిరింగు వంటిది. శోభనం పెట్టికొడుకుగవేషం. సుందరాన్ని లోపలికి నెట్టిసి. ఆయిద్దరూ ఒంట తలుపేసుకు వెళ్ళారు. సుందరం అక్కడే నుంచుంది)

రంగ- యిబ్బారూ, కూచో.

(సుందరం నెట్టి వెరుపుకొనిన పూరంగా కూచుంది.)

ఆ తాంబూలం యిట్లా తే!

(యిచ్చింది. తింటున్నాడు.)

ఆ గంధంగిన్నె యియ్య.

(యిచ్చింది, కొంచెం తీసి, వొంగి సుందరానికి పుయ్య బోయినాడు. దూకుగా జరిగింది.)

పోనీ, నాక్కొండె పుయ్య. యింకా సిగ్గెమిటి?

యిట్లాదా, వర్గిగా, ...రాప్తా...అసిగ్గెమిట చూస్తాగా...కదలవేం?...నేనే కదలాల్సి.....

(వొంగి సుంకరాన్ని లాగుతున్నాడు.)

సుంక- వొడలండే.

రంగ- యింక వొడలడమేమిటి? వొడలడమే! నన్నే నువ్వు
వొడలవు. (సవ్వుతున్నాడు)

సుంక- చిన్నాన్న రాసిన వుత్తరమండలా?

(వొడుల్చుకుని మళ్ళీ దూరంగా కూచుంది)

రంగ- (మొహం చిట్లించి) అయితే—

సుంక- ఆ వుత్తరంలో రాసిన సంగతి కేమంటారు?

రంగ- ఆ మతిపోయిన వెధవ, కుల్యోస్తుడు, నాడు, రాసిన
వుత్తరానికి సంజాయిషీ చెప్పడమేనా. నానని, యీ
రాత్రి? యిట్లారా, అంతకంటే మంచి—

సుంక- నేనే ఆ వుత్తరం రాయించింది

రంగ- నువ్వో? నువ్వో? నువ్వు! నువ్వు - అయితేమాత్రం -

సుంక- దానిసంగతి ముందు మాట్లాడండి.

రంగ- (చిరునవ్వుతో) తరవాత ముందు రా! అన్ని సందే
హాలూ - (లేవబోతున్నాడు)

సుంక- వొద్దు. ఇట్లూ రా వొద్దు. నాశీష్టంలేదని రాయలేదూ?

రంగ- కార్యం నీశీష్టంలేదనా? యిప్పుడేమి లాభం! అయి
పోయిందిగా?

సుంక- యేం కాలేదు.

రంగ- నీకు బబాబు చెప్పడం యిట్లకాదు. యేంకాలేదూ?

(వొంగి మీదికి వారుగుతున్నాడు)

సుంక- (చాలా అధికారంగా) సన్ను ముప్పకో వొద్దు.

(రంగారావు, ఆకారం విసి దడిసి ఆగాడు).

రంగ- ఆడదానివి కాదూ? యిష్టముండి తీరాలా?

సుంద- ఆడదయితే యిష్టముండి తీరాలా—

రంగ- వుండక్క! యెవరికోసం?

సుంద- ఆడది బ్రతికితే, యిష్టముండి తీరాలా కన్నీ మూట.

రంగ- అవును సంసారానికి కిదూ—భోగోసం, పిల్లలకోసం.

సుంద- అంటే పిల్లల్ని కన్నానో, పెంచానో, మళ్ళీ కంటో
పుంజానో? — అయితే మొగాడు బ్రతికితే—

రంగ- సంసారం పోషించడానికి, సంపాదించడానికి.

సుంద- అవును వుద్యోగం చెయ్యడానికీ, అధికారం చెయ్య
డానికి, లోకానుభవం సంపాదించడానికీ — ఆడది
మాత్రం, మొగాడు యిష్టమొచ్చినప్పుడు, పిల్లల్ని కన్న
డానికి సిద్ధంగా వుండాలి—నేను మరనా, బానిసనా,
విడిపి పిల్లలు కని అంతకుంటే మేమిచేసినా పడి
వుండడానికి? అట్లా అయితే, నామీద నాకు పరమ
అసహ్యం వుడుతుంది. నన్ను ఇంకోళ్ళని అట్లా వ్రస
యోగించనీను.

రంగ- అయితే పెట్టెందుకు చేసుకున్నావు?

సుంద- నేను చేసుకోలా, నాకు చేశారు.

రంగ- అవును. నీతల్లిదండ్రులు చేశారు. నువ్వు వొప్పకోవాలి.

సుంద- యెందుకు వొప్పకోవాలి?

రంగ- వాళ్లు నిన్ను కని పెంచి, నీయోగక్షేమం విచారించే యా
పెళ్ళి...

సుంద- మీ తల్లిదండ్రులు మిమ్మల్ని మీ వుద్యోగం మా
నెయ్యమంటే మానేస్తారా? మిమ్మల్ని కని పెంచి,

రంగ- నేను పెద్దవాణ్ణి.

సుంద- నేనుకాదా?

రంగ- నేను ఖైదాగి.

సుంద- నేను ఆడదాన్ని.

రంగ- ఆడదానివి గనకనే...నువ్వెవరంట వొద్దనడానికి?...

సంఘం బెట్టిన యీ కట్టబాట్లని తోసెయ్యడం శిశ్యమే?

సుంద- తోసేస్తున్నా చూడండి, నాజీవితం సంగతి నేను చూసుకోకపోతే, యింకెవరు చూస్తారు?

రంగ- నేనూ, నీభర్తని, నేను.

సుంద- మీకంత కష్టమందుకు? నాజీవితం సంగతి నేను చూసుకోలేనప్పుడు మిమ్మన్నడుగుతాలెంజి. భర్త యితే నా ఆత్మా, ప్రాణం అన్నీ మీనే? నాకేంక యిష్టమనేది లేదూ?

రంగ- నేనుండగా నీకు స్వేచ్ఛెందుకు? నీకేం తెలుసు? మనిద్దరికీ ప్రేమవుంటే యిద్దరి యిష్టం వొకటి కాదా?

సుంద- కాలేదుగా యిప్పుడు మతి? పోనీ అంత ప్రేమ వుండన్నవారు నామూటే వినరాదూ?

రంగ- నువ్వు కాపరమే వొద్దంటే యింక నీతో వాదించేదేమి? నువ్వాడదానివి కావన్నమాట!

సుంద- యెట్లా చేస్తే అట్లా వొప్పుకుంటే ఆడది, లేకపోతే ఆడది కాదు, కొట్టా. అట్లానే పిల్లల్ని కననిస్తే ఆడది, లేకపోతే కొట్టా. పాలిస్తే ఆవు యియ్యకపోతే కారు. నేను బతికింది, ఆడుకుంది, చదువుకుంది—అంతా యీ దేశాన్ని పెంచి, మీచేతుల్లోపెట్టి, మీ కామానికి వ్రతయోగ

పరిచేటందుకా ? నాకు బలకడానికి హక్కులేదూ మీ
దాస్తి నైతప్ప ?

రంగ- లోకంలో అందరూ వాప్పుకోటంలా ?

సుంద- వాళ్ళు ఖర్చు.

రంగ- సంసారం అక్కణ్ణేక యేంచేద్దామని ?

సుంద- నేను చిత్రలేఖనం నేర్చుకుంటున్నా, దానిమీద చాలా
ఆసక్తివుంది.

రంగ- నేర్చుకో, నేను వొడ్డిన్నానా ?

సుంద- నాకు వొంటాలోనూ, పిల్లలలోనూ మీరు చెప్పినదల్లా
చెయ్యడంలోనూ వ్యవధివుండదు. నేనీనీయి దగ్గర
నేర్చుకోవాలి, అనేక స్కూళ్ళు తిరగాలి, పిల్లలు బరువు.
మీరు బెలసేతో ఆజ్ఞలు పెడతారు, నాగదు.

రంగ- యీ చిత్రలేఖనం కోసం సంసారం సాధుచేసుకుంటావా ?
చిత్రలేఖనం యెవరి కుపయోగం ?

సుంద- నాకు.

రంగ- స్త్రీ భర్త, పిల్లల ప్రయోగపడజానిక.

సుంద- కాదు. ముందు తను తనకే ప్రయోగపడజానికి.

రంగ- నాసంగతో ? నాకు భార్య కావాలి.

సుంద- నాసంగతో ? నాకు భర్త పిల్లలూ, అక్కణ్ణేదు.

రంగ- (కోపంతో) అడదానివి నువ్వు నాకు చెప్పడమేమిటి ?

సుంద- మొగవాడివి నువ్వు నాకో చెప్పడమేమిటి ?

రంగ- ఆహా ! చెప్పనా, చెప్పడమేమిటో ?

(లేచివెళ్లి, తటాలున, దర్యాన్ని కావలించుకుని
మరిచిమీదికి లోనేస్తున్నాడు. రంగ పెనుగులాడుకోంది)

సుంద- యిదే, మొగాడుకావడం, పశుబలం. మన్న పోతున్నయ్య.

రంగ- (పోట్లాడుతో) ఎంతబలమే! రాక్షసివిగాని, ఆడదానివి కాదు. దెయ్యం!.....నిన్నిట్లాకాదు.....నాచేతుల్లో చిక్కి.....యింకెక్కడి కెడతావు?.....అబ్బో, వొదులు, వొదులు. చనిస్తు.....

(చివరికి మంచంమీద పడేసి, అణుస్తున్నాడు.)

సుంద- వొదలండి. పశువులాగు, ఆడదాన్ని అట్లా పడెయ్యడం సిగ్గెయ్యటంలా, నెప్పి, వొదులు, చేతులో బలముందని ...కాని నీకా నేను లోబడేది?

(అతన్ని ఒకతోపు తోసివేస్తోంది)

రంగ- (కోపంతో) యెవడంట నిన్ను కన్నదీ, పెంచిందీ? ఎవడో దెయ్యంగాని.....కనుక్కుంటాగా? యీ శోభనం యెందుకు చేశారో? నేళాశోభమా! మాట్లాడకుండా పడివుంటావా? మీవాళ్ళని పిలిచి అల్లరి చెయ్యనా?

సుంద- పిలుచుకోండి.

రంగ- అన్నిటికీ తెగించిన దానికే నీకేం భయం?

(తలుపు దగ్గరికెళ్లి)

యామండోయి, మామగారూ, ఇట్లారండి వొక్క మాటు.....

(వెంకట్రామయ్య, నారాయణరావు, లక్ష్మిందేవమ్మ వచ్చారు.)

వెంక- యేమిటండీ?

రంగ- దాన్నే ఆడగండీ

వెంక- యేమే, సుందర

సుంద- నే నిక్కడుండను, నన్ను బయటికి రానీయి.

లక్ష్మి- అదేమిటి?

రంగ- (కోటాలో) యేమిటండీ! యిదంతా నేడుక్కోచేశారా.
యింకేమి కావాలి? మీ అమ్మాయి కావర-చెయ్యదుట.

సుంద- (రండిలో) నే నిద్రపడితే చెప్పలా మీలో?

నారా- (రంగారావులో) నేను మీకు రాయలేదండీ?

రంగ- రానే. మీ అల్లుడి మహానుభావులు రావారని, నా
కోరికను మానుకుంటానా?

నారా- కోరికను మీదేనా, సుందరానిదిగూడా కాదు? దాని
యిష్టమక్కర్లే?

రంగ- అడదాని యిష్టమేమిటి?

నారా- అడది మనిషికాదూ? దానికి యిష్టు అయిష్టులేనూ?
రోతిపడేదాన్ని—పశువులన్నా చెయ్యనే అల్లు?

రంగ- లోకంలో అంతా పిల్లల్ని అడుగుతున్నారా?

నారా- అవును. అడదాని నోరు కట్టి సీస యీదేశంలో—సీతా,
సావిత్రీ, మొదలయిన పతివ్రతలదేశం కదండీ, అందు
కునే, యిట్లా గోలపెడుతున్న పిల్లల్ని——యిది
పెళ్ళికాదు——రాక్షసం——దౌర్జన్యం——బందిపోటు——
మొగుళ్ళుకాదు పశువులు——

వెంక- నారాయణా నీ కెందుకు పూరుకో (రంగారావులో)
యిప్పుడేమంటారండీ!

రంగ- మీ అమ్మాయిని సరిగ్గా వుండమనండి. తిరగపడుతోంది.

వెంక- మమ్మల్ని పిలవడం యెందుకు? మేమేం చేస్తాము? అడ
దాన్ని లోబరుచుకోవడం చాలకానివాణ్ణి.

రంగా. యిది అడదా ?

లక్ష్మి.- (సుందరంలో) యేమే, నీకేం పొయ్యేకాలమే ?

రంగా. ముట్టుకుంటే రక్కుతోంది, దూకుతోంది—

వెంక. యేం పరవాలేదు. మొదటఅంతే అందరూ! దూక్కంతా చెయ్యాలిగాని.

రంగా. అరుస్తుంది.

వెంక. అరవనీండి, యిప్పు మొచ్చినట్లు. యీయింట్లో కొన్ని కారణాలవల్ల చెప్పిననూట వినకండా తియారయింది. యీసిల్లు అందుకనే మీచేతుల్లో పెడితే తీరిపోతుందనుకున్నా. అరవకండి, యెవ్వరిం పిలిపించుకోము. చుట్ట పక్కల యెవ్వరూరారు. తన భార్యని తను స్వామిం చేసుకుంటే నోరెత్తనది ?

నారా. యేమిటి బలికింపే గొడ్డునిలాగు, నీన్నీ బలవంతంగా—

వెంక. ఛా, పూరుకో, నీ కుదుకు, నడు—

రంగా. (నారాయణరావుతో) సవిత్రిమ్మని యీ హిందూ సరసా రాన్నీ యింట్లోను పూజాలతో పాడుచేస్తానా? ఏది, దమయంతిల పతిభాగి చూసియింట్లోనీ యిట్లా—

నారా. దేవతల్ని పూజులు, శ్రీరాములూ, పారినప్పంతుకూ పుష్పదేవం కాదు—

రంగా. అవును, అందుకేనే—

నారా. వుండండి. వస్తా
(నెడుతున్నాడు)

వెంక. (సుందరంలో) సర్దిగ్గావుంటావా లేదా ?

సుంద. నేనసలీ గదిలో వుండను.

వెంక. వుండవు ? నిన్నింక మాటలతో పోసేను. ఆ పొగరెగిరి
పొయ్యెట్లు, వొక్కసారి—

సుంద- దెబ్బలు చాలానయం, ఆ ఘోరంకంటే—

వెంక. పట్టుకోవయ్యా— (లక్ష్యం దేవమ్మతో) రావే వెడదాం—
(రంగరావుతో) మీరు మత్తపడవోస్తు. ఆడదాని
మాటాకి జడుస్తారా ? యీ కాపరాలు చేసే ముత్తయిద
లందరూ, ఏదిపిల్లల తెల్లులుకూడా, మొదట యెట్లా
అల్లరి చేసినవారే—

(నారాయణరావు, శశిశేఖా వొచ్చారు, శశిశేఖ యిర
వై యేళ్ళది. అందంగా వుండి)

నారా- (రంగరావుతో) మీకోసం యీమ వొచ్చిందండీ.

శశి- దొరికావా ? యామన్నావు ? భార్యను తెచ్చుకోసని
వొచ్చెయ్యలా ?

రంగ- యిదేమిటి యిక్కడికొచ్చావు ? యెట్లా వొచ్చావు ?

శశి- యెట్లాగో వొకిలాగు మూరదహా వెళ్ళిడి. నేనే
యాయన భార్యని.

వెంక- యేమిటిది ?

నారా- వాళ్ళిద్దర్నీ మాట్లాడుకోసాగిడి, ముందు. రండి. రా,
సుందరిం. యేకిపత్ని వ్రతుల దేశ మిది.

(తె ర ప డ్డ ది.)

రెండో రంగము.

(వెంకట్రామయ్యగారి యింటో సుందరం గది. చిత్ర కాదుడికి కావలసిన సామానులున్నాయి. గోడని అయిదారు పటాలు. రంగులు, బ్రష్లు, యిజిల్లు, కుర్చీలూ, బల్లా. సుందరం, పటం వ్రాస్తోంది. నారాయణరావు వచ్చాడు.)
 నారా. సుందరం, రంగారావు మళ్ళీ పెళ్లి చేసుకుంటున్నాడు.
 యిదుగో శుభలేఖ!

సుంద. (నవ్వుతో) యెన్నేళ్ళుంటాయో పిల్లకి? యింకా మళ్ళీ యెన్నేళ్ళాగాలో, పాపం?

నారా. మనం అడిరిపోతామనుకొని వుంటాడు బహుశా, యీ శుభలేఖతో.

సుంద. యిది చూసిన తక్షణం వెళ్లి కాళ్ళమీద పడతామనే—

(వెంకట్రామయ్య వచ్చాడు)

వెంక. సుందరం, చూశావా? యిప్పుడేమంటావు?

సుంద. కొత్తేముంది? అనుకుండేగా!

వెంక. మఱి యామాతావంట?

సుంద. యామాతా! యిట్లానే వుంటా.

వెంక. యెన్నాళ్లు! యెట్లావుంటావు?

సుంద. యెన్నాళ్ళయినానూ. యెందుకంత ఆశ్చర్యం? మొగా డయితే యీ బొమ్మ లేసుకుంటో బతికితే ఆశ్చర్యపడతారా? అడదాని విషయమై ఆశ్చర్యమెందుకు? నన్నూ మీ కొడుకనుకోండి.

వెంక. అదికాదు, పెళ్లి మఱి.

సుంద- దానికి దిగులు పడకంజి నేను దిగులుపడంది మీకేమిదుకు?

వెంక- యేమో! యెప్పుడూ యిట్లావుంటావు, మును మార్పు కుంటావేమో!

సుంద- మీకపరిదిష్ట తెస్తాననా? ఆ భయంలేదు. ఆ లాపరిదిష్ట నాది. మీకే? మీ కేమిదు కష్టగావు? అప్పుడు చెప్పండి. వేరే వుంటా.

వెంక- వుండి? మాక్కత్తువూ యెట్లావుంటావు!

సుంద- ఇట్లానే. ఆశ్చర్యమేముంది?

వెంక- అడదానివి. వంటరిగా? యెందుకంటే యింట్లోనుండా? హాయిగా, నిద్రపమంటి కావరం చెడగొట్టుకున్నా-

సుంద- అదే అర్థంకాదు మీకు. అడదానికి రుచులూ, యిష్టాలూ, ఆదర్శాలూ, మెదడూ, వుందని యీ దేశంలో వాళ్లు సంగ్రహంగా మర్చిపోయారు. చంద్రుడికి సూర్యుడులేపు కాంతికి గతిలేనట్లు, స్త్రీ మనస్సులో కొత్తి, స్వంత వుద్దేశ్యం కనపడదా, అదిరి పడతారు, చంద్రుడు యెండ కాసివట్లు. పతిభక్తి, పాతివ్రత్యం అనే పేరుపెట్టి, అడదాన్ని చంపారు. యీ దేశంలో అడవాళ్లు లేరు. మొగాళ్ళూ, వాళ్ళుప్రాణంలేని నీడలూ.

వెంక- తెలీలంలా. యీ బామ్మలు గీసుకోకపోతే యేం?

సుంద- వీళ్లందరూ, మొగాళ్ళు పుస్తకాలు, వాగ్దానం. సంగీతాలు పాడడం, శిల్పంచెయ్యడం. యివన్నీ లేకపోతేనే? అట్లానే, నాకూ యీ కోర్కె, యీ ఆదర్శం, వుంది. యిది ఆటకాదు. నా జీవన రహస్యం. చిలకలు ఆకా

శంకర్ ఆడకండా వుండలేనట్లే, నేనూ యీ బొమ్మ లెయ్యకండా వుండలేను.

వెంక. సరే, నీకంత రూఢిగావుంటే నేనంచెయ్యను? యివరి కర్మ మెట్లావుంటే అట్లా జరిగి తీరుతుంది.

(వెడుతున్నాడు.)

సుంద. పాపం. నాన్ననిచూస్తే విచారం వేస్తుంది. యెటూ చెప్పలేదు. నాన్న కాగా, యింత మంచిగా పూడు కున్నాడు గాని—

నారా. యేం మంచిలే! ఆరాట్రీ యానున్నాడు? ఆబోగంది, శశిశేఖర్రోకూడా, నిన్నూ, పంపుతానన్నాడు. యింక నిన్నూ తీసుకుని యింటోంచే, వెడతానంటే, పూడు కున్నాడు.

సుంద. నీమీదండి కోపమంతా, నువ్వే దీనికంతా కారణమని తెలుసు. నువ్వులేకపోజే యీమయ్యేదాన్ని? వాళ్ళింటో యీపాటికీ, రాత్రికీ తయారుగా, సంగారించుకొంటో వుండేదాన్ని— అబ్బ! యీ దేవమయ్య భరిస్తోందో గాని యిందరు స్త్రీ శవాల్ని—

నారా. ఆడమనిషి ఒకపనికి వుపయోగాన్నికొన్న యింక పనికిరా దనడ మంత నీచమూ, ఘోర నిరీకారం లేదు.

(రామమూర్తి వచ్చాడు. ముప్పైయేళ్లు)

నారా. రా, రా, బావా, పెళ్లి శుభలేఖ వచ్చాయి.

(శుభలేఖ రామమూర్తి చూస్తున్నాడు.)

రామ. (మోహంలో భయంతో) అయ్యో! అయ్యో! యెట్లానో సమాధాన మవుతుందనుకున్నా. అయిపోయిందీ?

నారా- సమాధానం యెట్లా అవుతుందనుకున్నావు ? సుందరం వొప్పుకుని వెడుతుందనుకున్నావా ?

రామ- యేమో ! వెళ్ల కూడదూ ? యింకేముంది ?

సుంద- (చిరునవ్వుతో) ఎందుకండీ అంత దిగులు ?

రామ- దిగులు కాదమ్మా మరి ? అన్యాయంగా సంసారం పాడయింది ? యింక వొక్క దానివీ లోకంలో యీపాడు సంఘం మళ్ళీ పెల్లిచేసుకోనీదు.

సుంద- యింతేనా అండీ ? మళ్ళీ గొప్ప సంస్కర్తలు, విలంతువులకి పెళ్ళిగిచ్చి చేస్తారు. రజస్వలయితేనేగాని వివాహం చెయ్యకూడదటాకు ?

రామ- అవన్నీ కుటుంబాలు నిలబెట్టుకొనికేగాని, యింకా కుటుంబాలు వృద్ధిచెయ్యాలని—

సుంద- మొగాడీ పెళ్ళాన్ని వొదిలేస్తే యిట్లా దిగులు పడితారా ? సంస్కరణమంతా యింక పెట్టాల్సిందేసి, అడదాన్ని అణగ లొక్కడానికే.

రామ- యేదో కారణముంటుంది వొలగడానికి. అయినా నేనే విధంగా బతుకుతాడు. మొగాడికేం ?

సుంద- యిప్పుడు నాకు కారణం లేదూ ?

రామ- అయితే ఆయనకే నష్టం ? నీకేగా !

సుంద- నాకేం ? నాచిత్రలేఖనం నేనూ వున్నాముగా, యింకేం కావాలి ?

రామ- చిత్రలేఖనంలో సరిపోతుందా, అడదాని బతుకు. సంసారం లేనిది—

సుంద- మొగాడు యెవరన్నా, నాకు సంసారంవుంది, నాపెళ్లం వల్ల పిల్లల్ని కనడం తప్ప యింకేమీ పనిలేదంటే, అట్లాంటివాడిమీద మీకెంత గౌరవ ముంటుంది? అడ దట్లా కాదూ?

నారా- సృష్టిలో తినడం కనడం తప్ప యేమీ మెరగనివి జంతువులు, మనుషులు కాదు. అడదిమాత్రం ఆ జంతువుగానే వుంది యింకా- వంట చేయ్యడం నగలు మొయ్యడం రెండు పనులెక్కువ నేర్చుకుంటి యిన్ని శతాబ్దాలకి.

రామ- అడల్ని వుద్యోగాలుచేస్తే వంటా, పిల్లల్ని పెంచడం యెవరు చేస్తారు?

నారా- పోవాళ్లు ఎదుపుకుంటే, దొడ్లవూడుస్తారన్నట్లుంది. దొడ్లు పూచుస్తున్నారు గనక, గతిలేక, యెప్పుడూ యింక, వాళ్ళని అట్లాగేపుంచి దొడ్లు పూడిపించాలి కదూ?

రామ- అయితే సంసారంకొసం అడది త్యాగం చెయ్యాలి. అడదాని జీవితం యిట్లాంటి త్యాగంలోనే సార్థకమవుతుంది. యిద్దరినీ వేరు విధంగా చేశాడు దేవుడు.

సుంద- దేవుడే విధించారంటారు, అడవాళ్ళకీ రాస్యవృత్తి? మన దేశానికి కూడా దేవుడే విధించినట్లున్నాడు. హిందూ మాత స్త్రీయేగా! మొగవాళ్లు, అడవాళ్లు భేదంగా వుంటే, వొకళ్ళు వొకళ్ళకీ దాసులు కావాలనివుందా? దేవుడు అనేక రంగుల మనుషుల్ని చేశాడు. వొకళ్లు వొకళ్ళకీ దాసులు కావలసిందే?

రామ- ఆడది గనక గుమ్మంబయిట పడితే యూమన్నావురా ?
బలహీనురాలు. అనేక ఆపదలు తటస్థిస్తాయి. ఒక్కత్రా
సంరక్షణ లేనిదే నిలబడలేదు.

నారా- ముందు రెక్కలు తెగగొట్టేదీ, నిలబడలేదనేదీ ! కొన్ని
యేళ్ళల్లో దేశాలే దాస్యబుద్ధి తెచ్చుకున్నాయంటు
న్నారే, అనేక యుగాల్నించి పడివున్న ఆడవాళ్ళకి
దాస్యబుద్ధిరాలా, బలహీనులుకాలా? అయితే దేశాలూ
ఆడవాళ్ళూ-

రామ- ఆడది అర్జించినా, తెలివివున్నా, మొత్తానికి పిల్లలకోసం
త్యాగం చెయ్యాలి, తన న్వాతంత్రాన్ని. తల్లి పిల్లమీద
చూపే ప్రేమకన్న అందమయింది లోకంలో యింకే
ముంది? తన హృదయమంతటితోనూ లోకాన్నంతా
వొదిలి, తన శిశువులో, ఆనందాన్ని అనుభవిస్తుంది,
హిందూస్త్రీ.

నారా- అట్లాంటి త్యాగాలవల్లే దేశం యిట్లా పాడయింది.
ఆపదసరమైన త్యాగంచేసే వాళ్ళంత నీచులు యెక్కడా
లేరు. యెప్పుడు త్యాగంచెయ్యకపోతే భర్తతంతాడో,
వాడులుతాడో, అని భయం. నీత నిప్పుల్లో వురక్క
పోతే, రాముడు వాడులుతాడని నీతకి తెలుసు. అందు
కనే ఆ మహాత్యాగం. ఆత్మగౌరవముండి, స్వేచ్ఛ తెలి
సిన వాళ్ళకి త్యాగంగాని, తక్కినవాళ్ళకి త్యాగమేమిటి?
నీత ప్రేమా, పాతివ్రత్యమూ, అన్నీ యెందుకూ పనికి
రావు. యెందుకూ రాముడికి? “యిది నాబాసి,
నాబానిస. నేనుతప్ప దీనికి గతిలేద”ని తెలుసు. అందు

కనే అట్లా అన్నాడు. గతిలేని నీత నిప్పుల్లో వురికింది. రాముడు తనమీద అనుమానపడుతో తిడుతోవుంటే కూడా, “నన్ను వాదలకు” అని యేడ్చేదాన్ని చూస్తే యెవరికి రోతపుట్టదు ?

సుంద- పెళ్ళి అయినప్పటినించి, అమ్మ నాన్నకోసం త్యాగం చేస్తోంది. నాన్నకి ఆరోగ్యంగా వున్నా, తనకి జబ్బుగా వున్నా, అన్ని వుపచారాలూ చేస్తుంది. నాన్న నడగండి మీభార్య మీకే త్యాగం చేసిందని ? ఆయనికి తెలిసినా తెలీదు. ఒక్కటి తక్కువయితే విరుచుకు మీద పడతారు మళ్ళీ.

రామ- యింకోభు మెచ్చుకోవాలా ? త్యాగం చెయ్యడమే సంతోషి !

సుంద- త్యాగంచేస్తే యెవరికన్నా వుపయోగముండాలి. పైగా నాన్న అన్ని సౌఖ్యాల్నూ వృథాగా పడుతో బండబారుతున్నారు. ఆయన కొక్కపని చాతకాదు. రేపణించి అమ్మ లేకపోతే, మళ్ళీ ఆచారీకి యింకో పెళ్ళాముంటేనే గాని బతక లేడాయన.

రామ- భర్తమీది భక్తి, ప్రేమా, అట్లా చెయ్యాలనిపిస్తాయి స్త్రీకి. యింకోళ్ల కుపయోగముండాలనా ?

నారా- కావలసి యెందుకండీ కభుమూసుకు మాట్లాడుతారు ? యీ ఆడవాళ్లందరికీ భర్తలమీద ప్రేమా భక్తివున్నాయని, మీరు విశ్వసిస్తున్నారా ? నిజం చెప్పండి.

రామ- అసలు ఆదర్శము పేర్చుకదండీ !

నారా. సరే ఆ ఆదర్శమున్న వాళ్ళని ఆ సేవ చెయ్యమనండి. ప్రియమే వీళ్ళెందుకు? యోగవంజరిగితే తంతాడో అని వెనక తిట్టుకునే వీళ్లు చెయ్యకుండానే వుండకూడదూ? యీ ద్వంద జీవిత మెందుకు.

సుంద. చిన్నన్నా! మామయ్యతో వాగమేమిటి? పూరుకో.

నారా. మీరేదో సంస్కరణంచేసి స్త్రీ సుస్థిత్వానుకుంటున్నారు. యీ లిసారం పెళ్లి, హార్షం పెళ్లికింటి యేమీ భేదంకావు. స్త్రీ దక్కులేక, చాలాగా కష్టం లేక మొగాడిమీద ఆధారపడ్తున్నాయి యితే. కూలి చేసుకుని తన పొట్టపోసుకునే ఆడది, యీ నాగరికుల కంటే, గ్రామ్యయేల్లయి మొగుల్ని వెతుక్కునే స్త్రీల కంటే, చాలనయం. పెళ్లిలేకపోతే ఆడదానికి గతిలేదన్న నాళ్ళు యేంచేసినా వొకటే! పడేళ్ళకుచేసేది, పడహా రేళ్ళకు పెళ్లిచేస్తే యేం లాభం? అప్పుడియినా, యెవరో వొకర్నిపట్టి తేవాలి, లేకపోతే, యింట్లోనుండటం మల్లే, ఆమె యే తంటాలోపడి తెచ్చుకోవాలి. పెళ్లి కాకపోతే, మొగాణ్ణి అడ్డుపెట్టుకోకపోతే, ఆడదానికి జరగాలి, అప్పుడు స్త్రీ జాతి బాగుపడాలి. యీ పెళ్లి తొందరంతా యెంతసేపమో మీకు తెలియాలా! పిల్ల పెద్దదవుతుందని కొందరూ, పిల్ల చెడిపోతుందనికొందరూ! సుంద. పెళ్లి 'టీ' తెగ్తూ, వాపం, ఆయన్ని యింక వొదిలి.

(నారాయణరావు వెదుతున్నాడు.)

రామ- నిన్ను చూస్తే నాకు భయమేస్తోంది. అఖిరికి యేమవు
తావో అని; పెద్దవాణ్ణి చెపుతున్నా యామనుకోకు
యిప్పుడు తెలివు నీకు కష్టాలు.

(నారాయణరావు 'టీ' తీసుకొచ్చాడు. తాగుతున్నారు)

(తెర ప డ్డ ది)

మూ డో రం గం

[సుందరం గదిపక్కనవున్న తోటలో నారాయణరావు,
రామమూర్తి, వాకరికొశరు యెదురుగా నుంచుని మాట్లాడు
తున్నారు.]

రామ- యిన్నాళ్లమట్టి యింత కులాసాగా, ప్రేమగా, వుండి
యిప్పు డిదేమి టిట్లా.....

నారా- నాన్వభావమే ప్రేమస్వభావము. కాని యిన్నాళ్లు మా
యిద్దరికీ నిజమైన ప్రేమ లేనేలేదు. మొత్తానికి నాకు
లేదు.

రామ- అయితే, యెందుకు పెళ్ళిచేసుకున్నారు ?

నారా- [నేను చేసుకోలేదు. ప్రేమ నేనేమెరుగుదును? నాకు
చేశేళాదు.]

రామ- మరి యిన్నాళ్లు కలసి కాపరం యెందుకు చేశారు?
మొదట వాదిలెయ్యక పోయినారు?

నారా- నాకు యిన్నాళ్లు మీ చెల్లెలిమీద ప్రేమవుందనే అను
కున్నా. యిప్పుడు లేదని తెలిసింది.

రామ- మీకు ప్రేమలేదని తోచగానే వాదిలెయ్యడమేనా ?

నారా. మరియింకేం చెయ్యను ?

రామ. స్రేమ లేకపోవేనేం, కాపరం చెడగొట్టుకుంటారా ? దాని గతి యీమవుతుంది ?

నారా. స్రేమలేకుండా స్త్రీని ముట్టుకోడం, సరమ అసహ్యము. ఆమెగతి యేమీకాదు. హాయిగా వుంటుంది. ఆమెకి కావలసినంత డబ్బుంది.

రామ. డబ్బా యింట్లో కావలసింది ? సంసారం, పిల్లలూ, భర్త లేకపోతే ఆడదాని కింకేముంది ?

నారా. సంసారం, పిల్లలూ లేకండా, బలవంతంగా యెంతమంది విలంతువులని వుంచుతున్నారో, జనాభాలెళ్ళి చూడండి.

రామ. అది తప్పనేగా యిప్పుడు ! అయినా, యిదీ అదీ వాకటే ?

నారా. ప్రేమ పోయిం తరవాత, నేను బతికీ, చచ్చీ ఆమెకి వాకటే ! నేనా సంసారం, పిల్లలూ, యివ్వలేను. ఆమె కొత్త సంసారం తెచ్చుకుంటే నా అభ్యంతరం లేదు.

రామ. బాగావుంది ? అయిదేళ్లు కాపరంచేసి, యిప్పుడు కొత్త సంసారం యెక్కడ తెచ్చుకుంటుంది ? యేం మాట లండీ ? లోకంలో అందరికీ వ్రత్యుప్రమేస ప్రేమే వుందా ? వాళ్లందరూ, భార్యల్ని లేచిపోమ్మంటున్నారా ?

నారా. ఆమెని నేను వెళ్ళిపోమ్మనేదు. సంగతంతా చెబితే ఆమె వెడతానంది. ఆమె అట్లా అనడం నాకు చాలా న్యాయంగా తోచింది.

రామ- యేమిటి? అదే వెడతానాదా? నా చెల్లెలు, అట్లా
అందా? నాచెల్లెలు!

నారా- మానంగల యేస్త్రీ అయినా ఆమాటే అంటుంది.

రామ- మంచి మానమే! యేదీ, నేనే అడుగుతాను.

(గుమ్మం దగ్గరికెళ్లి, “సీతా” అని పిలిచాడు. సీత
వచ్చింది. ఆమెని యిరవై యేళ్లు. సన్నగా, చామంచాయగా
వుంది. అందమయిన మొహం.)

రామ- సీతా, సీభర్తతో కాపరం చెయ్యకండా, వెళ్ళిపోతానని,
నీ అంతట నువ్వే అన్నావా?

(సీత అవునని తల వ్రాయించింది.)

రామ- నీ అంతట నువ్వే! ఈయన నిన్ను వెళ్ళడానికి వాప్పు
కున్నేట్టు యిబ్బంది చెయ్యలా?

సీత- లేదు. యిప్పుడు నేను వుంటానన్నా, వీరికేమీ అభ్యంతరం లేదు.

రామ- అయ్యో! అయ్యో! యిదేం బుద్ధే నీకు? చిన్నప్పణ్ణించి,
స్త్రీ సీతి, ధర్మాటూ, పురాణాటూ, పతివ్రతల కథలూ,
చెప్పి పెంచితే, చివరికి పెనిమిటి దగ్గర్నీంచి లేచిపోతా
నంటావా? యెందుకో చెప్పు పోనీ.

సీత- వున్న కారణాలున్నాయి. తప్పు నాది కాదు. ఆయనది
లాగూ లేదు. నాగీత...

రామ- అయినా వాక కారణం చెప్పు...

సీత- ముఖ్యం ఆయనకి నామీద వుండవలసిన మోస్తరు
మోహంలేదు.

రామ- లేకపోతేమాత్రం వాచ్చేస్తావా? నిన్నేం బాధపెట్టలా?

నీత- యేమీ పెట్టలేదు. కాని నేనిక్కడెందును? యింక
యెక్కడుంటే నేం?

రామ- పోనీ, యిక్కడుంటే నేం?

నీత- నా ఆత్మగౌరవం వాపసు. అయినా యెందు కిక్కడ
వుండాలి?

రామ- లోకం. మర్యాద.

నీత- లోకాన్ని మోసపుచ్చనా? మర్యాదకోసం, నాకూ
నాభర్తకి యిష్టంవున్నట్టే కపటనాటక మాడనా?

రామ- రాముడు యిష్టంలేదంటే, నీత వెళ్ళిపోయిందా?

నీత- వాడన్నవాళ్ళ కాళ్ళు పులుకునేటంత నీచురాలి కాదు.

రామ- నీ ప్రవర్తనచాలా భర్తపేరేమ తెప్పించుకోవాలి.

నీత- ప్రేమ పోవడానికి నేనేం చెయ్యలేదు. మొదటినుంచీ ఆయన
సకే లేడుట.

రామ- మొదటినుంచీ లేకపోవడమేమిటి? పిచ్చిమాటలు? మా
అందరికీ కళ్ళులేవూ? నాలుగు దేళ్ళలోపోయినప్రేమ,
నాలుగు నెలల్లో మళ్ళీ రావచ్చు.

నీత- వాస్తవే అప్పుడు చూసుకుంటాలే. అప్పుడేం చెయ్యాలో
మే మాలోచించుకోలేమూ, అంతమాదిరి? నువ్వు
చెప్పాలా?

(సుందరం వచ్చింది)

రామ- చూశావుటమ్మా, యీ వ్యవహారం. నువ్వన్నా,
కొంచెం చెప్పకపోయినావా? భర్తని వదిలి నువ్వు
పడుతున్న కష్టం చాలదూ?

సీత- నాకేమీ కష్టంలేదే? చాలా సంతోషంగా, పుత్రమంగా బతుకుతున్నాను. మొగుళ్ళకి దాసీత్వం చెయ్యడం మానుకుంటే గతిలేనివాళ్ళు వెక్కిరించడంతప్ప, యింకేమీ యిబ్బందిలేదని నాకు తెలుసు.

రామ- నీసంగతి వేరు. నీభర్త అట్లాంటివాడయ్యెను! యీయనకేం?

సుంద- ఈయనా అంతే. చెప్పలా ఆయనకిష్టంలేదని?

రామ- లేకపోవడమేమిటి? భార్య అయినతరచాత తెచ్చుకోవాలి.

సుంద- మీరు ప్రేమ నెరుగుదురా? తెలిస్తే, అట్లా తెచ్చుకోవాలనరు. పెళ్ళయితే, ప్రేమ అదే వొస్తుందనే వాళ్ళందరికీ, ప్రేమంటే, అసలు తెలీదు. ఆపశుకామమే ప్రేమనుకుంటారు. కాకరకాయమీద మీకిష్టంలేనిదే తెచ్చుకోండి?

రామ- అదేం చేసిందని ప్రేమ పోవడం?

సుంద- ఆమె యేం చెయ్యలేదు. ఆమెనిచూస్తే మా యిద్దరికీ కూడా చాలా గౌరవం. కాకరకాయ యేం చేసిందని మీకిష్టం లేకపోవడం?

రామ- అయితే మధ్య యిప్పుడెందుకు అక్కణ్ణేకపోయింది?

సుంద- ఆయనకి నామీద అమితమైన ప్రేమ వచ్చింది.

రామ- యిప్పుడు కొత్తేం! చిన్నప్పణ్ణించి వుంది. అయితే మాత్రం, భార్యమీద యిప్తమెందుకు పోతుంది? పిల్లల మీద ప్రేమవుంటే తండ్రికి భార్యమీద మాత్రం వుండదూ?

సుంద- అట్లాకాదు. ఆమెగొడ వుండాలి అంటున్నారే,
అట్లాంటి మోహం వుట్టింది ఆయనకి నామీద.

రామ- యేమిటి? యేమిటి? నీమీద...నీమీద...

[రెండు నిమిషాలు అట్లానే నుంచున్నాడు.] నిజమే? నిజమే? వేళాకోళం చేస్తున్నావు నన్ను.

సుంద- ఆమెనడగండి. అందుకునే ఆమె వెళ్ళిపోతానంది.
చిన్నాన్న ఆమెతో చెప్పాడు.

రామ- అయితే యిట్లా చెప్పకుంటారా? సిగ్గుపడి దాచుకో
వాలి గాని?

సుంద- సిగ్గుపడవలసిన విషయమేమీ కాదు. ప్రేమరావడం
సిగ్గేమిటి? ప్రేమరాని మూర్ఖులందరూ సిగ్గుపడాలి జంతు
వులమని.

రామ- అందరూ యామంటారు?

నారా- మే మెవరినీ మోసపెట్ట తలుచుకోలేదు. మీకు తెలిక
పోతే, నీతమీద మీకు కోపం పోదని మీకుచెప్పాము.

రామ- అదేమిటి? కూతురు మీద.....

నారా- తమ్ముడికి అక్క పిల్లనిస్తోందా లేదా, అట్లానే, తమ్ము
డికి అన్న యిస్తేనే?

రామ- కూతురు...

నారా- కోడలు...

రామ- కోడలు పరవాలేదు.

నారా- కూతురూ పరవాలేదు.

రామ- పెద్దలట్లా శాసించారు.

నారా- పిన్నులిట్లా శాసించారు.

రామ- గోత్రమొకటవుతుంది, రక్తసంబంధం...

సుంద- రక్తసంబంధం అంతావోకలే. ఆడదాని గోత్రం మొగాడి కెందుకు రాకూడదు ?

రామ- అది ఆచారం...

నారా- ఆచారాలు మనమేగా మేర్పరిచేది ? యిట్లా నలుగుడుం చేస్తే, యిదే ఆచారమవుతుంది. రైళ్లలో భోజనం చెయ్యడం ఆచారం కాలా యిప్పుడు.....? విధవావివాహాలు మీ రాచారం చెయ్యడంలా ? యిది అంతే.....

రామ- పెళ్లి చేసుకోరాదూ ?

నారా- మేమాత్రం అభ్యంతరంలేదు. నీతివేర్తలు, ఆచార్యులు, యెట్లానన్నా వుండమంటారుగాని పెళ్లిమాత్రం చేసుకో నీరుగా !

సుంద- అయినా, నాకు పెళ్లి యిష్టంలేదు. ఆయనకి నా మీద వున్నట్లు నా కాయనమీద లేదు.

రామ- అమ్మా ! పోనీ ! అయితే యీ గోలంతా యెందుకు ?

సుంద- గోలేంలేదు. యెప్పటివలెనే వున్నాం.

రామ- అయితే నీత యెందుకు వెడతానంటుందీ ? మీరేం చేశారో ? నీతీ. మతం, లేనితరవాత.....

నారా- నీతీ, మతం వున్నవాళ్ళమల్లే దొంగతనం మాకే మక్కలేదు. అవి పోయినాయని అంటారనిభయం మాకేమీ లేదు. కాని, ఆమెకికూడా నామీద ఇష్టంలేనిది, నన్ను మీద చెయ్యి వెయ్యనియ్యదు. ఆమె పతివ్రతకాదు,

అనవ్యంగావున్నా మొగుడన్నవాడికి దేహం వొప్పు చెప్పడానికి.

రామ. (హేళనగా) యిష్టానికేముంది? వొచ్చిందనుకుంటే వొచ్చేస్తుంది. సీతమీద పోయిందనుకుంటే, అతనికే ఒక్క గోజులో పోలా?

నారా. అది మీ పతివ్రతలకే. ఒక్కరాత్రిలో యెంత కొత్త వాడిమీదైనా మోహం రావడం.....

రామ. అయితే మీ యిష్టమే మీదా, యింక లోకానికి తక్కినవాళ్ళకీ తటస్థించే యిబ్బందు లాలోచించారా?

నారా. యేమాత్రం ఆలోచించం. అందరూ అట్లా ఆలోచిస్తున్నారా? యెవరికి కిష్టం కలగకండా చెయ్యగలిగేవని వొక్కటండా లోకంలో?

రామ. లోకంలో అందరూ యిట్లా మధ్య మధ్య యిష్టంలేదని పెళ్ళాల్ని వాదిలేస్తే.....

నారా. చాలామంది, దేశం బాగుపడుతుంది. స్త్రీకి యీ బానిసత్వం వాదిలి, కొంచెం ఆత్మగౌరవమన్నా వొస్తుంది.

రామ. మనశరీర వాంఛలూ, మన స్వార్థమే నన్నమాట—

సుంద. మావి శరీరవాంఛలు కావు. గర్భంలో పెళ్ళాల్ని మిరాయిలాగు వాళ్ల స్వంత పువయోగార్థం దాచుకునేవాళ్లవి శరీరవాంఛలు! మ్రొక్కడ (స్త్రీ(అంతా) తమకే పుండదో అని, వంటరిగా బయటికి రానీక, చదువుకోనీక, స్వంతంగా ఆలోచించుకోనీక, పాతివ్రత్యమనీ, స్త్రీ ధర్మమనీ, పేరుబెట్టి, వాళ్ల ఆత్మలని చంపినవాళ్లది స్వార్థము.

తమ సుకుమార హృదయాలకి, తమ సనాతన ధర్మ మేధస్సులకి, మేం నెప్పికలుగుతుందో, అని వాళ్లు దరి ద్రపు ఆజ్ఞలకి, కారణాలేని, నిరంకుశపు ఆచారాలకి లోబడి, యెంతటి ప్రేమనన్నా చంపుకోమనడం స్వార్థం కాదూ ?

రామ- సంఘపు కట్టుబాట్లవి.

నారా- ఆకట్టుబాట్లు పోతాయి అనేకదూ, దొంగతనంగా సాగ నిస్తారు, ప్రేమ సంబంధాల్ని శరీరసంబంధాల్ని ! నేను గుడ్డివాణ్ణికాదు, ఘోరం, యిక్కడ కూతురంటున్నారు యింకా యింతకంటే, యీ సనాతన హృదయాలు అదిరిపడే పనులన్నీ రహస్యంగా కలుగుతోనే వున్నాయి వాటి అన్నిటినీ సంఘం భరించగా లేనిది, ... యేమీ లేనిది, నాకీమేమీద మోహమన్న మాట, బాంబుమల్లె పేలిందికదూ మీ సనాతనధర్మసంఘం బుర్రమీద...

రామ- దానికి మేమేం చెయ్యం ! యెవ్వరు పోట్లాడినా ధర్మం నిలబెట్టాలనేగా !

నారా- నాకు తెలీదూ ఆ ధర్మం? మొగవాడి ధర్మం ? వేలకొద్ది వితంతువులని, స్త్రీ శివచ్ఛవాలని, మూర్ఖపు తల్లుల్ని, నిరంకుశపు భర్తల్ని, లక్షలకొలది శిశుహత్యల్ని, అంతలేని దొంగతనం, అబద్ధం, కపటాల్ని కల్పిస్తున్న ధర్మాన్ని నేనెరగనూ ?

రామ- యెందుకీ గల్లుతు ? యెవరికీ తెలీకండా యింతటితో వూరుకోండి. బతిమాలుకుంటా.

సీత- నేను వెతుతున్నా.

రామ. నీతోనే ముఖ్యం మాట్లాడాలి, వుండు.

నీత. నువ్వైరా, యిట్లా. (యిద్దరూ వెడుతున్నారు)

(సుందరం, నారాయణమూర్తి, నవ్వుతున్నారు)

నారా. పొద్దున్న అన్నయ్యతో అయింది. యిప్పు డీయనతో.

సుంద. యీయన అనేది, యామన్నా చెయ్యండి, బైటికి మాత్రం రానీవొద్దంటాడు.

నారా. అన్నయ్య మళ్ళీ కనపడ్డాడా?

సుంద. లేదు.

నారా. అయితే మనం వెళ్ళవలసిందే, యింట్లోంచి?

సుంద. ఆ.

నారా. పోనీ, నేను వెడతా, నువ్వుండు. నేనేగా తప్పుచేసింది?

సుంద. నాకుకూడా నీమీద అట్లాంటి యిష్టముండి, వీళ్ళందరి మధ్యా కలిసివుండి, పిల్లల్నికని, దేవుడి ఆగ్రహం మన మీద యేమాత్రం రాకని, యీ ఆచారం గాళ్ళకి చూపించాలని వుంది.

నారా. అంత అదృష్టం లేదుగా?

సుంద. అవును లేదు.

(తెరవడింది)

మావద్ద ది రకు చలంగం గ్రంథాలు

1.	మైదానం	౨-8-0
2.	విచిత్రసభాయం	0-8-0
3.	కన్నీటికాలువ	0-8-0
4.	అననూయ	0-8-0
5.	అమీనా	0-8-0
6.	ప్రేమలేఖలు I	0-8-0
7.	ప్రేమలేఖలు II	0-8-0
8.	పాపం	0-8-0
9.	త్యాగం	0-8-0
10.	చలం చౌ చౌ (అచ్చులో)	0-10-0

యి వి గా క.

ఆధునిక రాజకీయ సాంఘిక పుస్తకాలు అన్నియు
మా వద్ద దొరకును.

వివరములకు:

మి న ర్వా బు క్ డి ప్రో,

మచిలీపట్నం.

